

*“Lung trần chân đất chợ người
Cát lăm bụi vắn ta cười say sưa
Thần tiên bí quyết cũng thừa
Cây khô thoát đã dong đưa nhụy vàng.”*

(Bài tụng cuối “Vào chợ buông tay” trong Mười Bài Tụng Chấn Trâu của Hòa Thượng Quách Am, Thầy Tuệ Sỹ dịch thơ – Hình do đệ tử tại gia của Thầy là Phật tử Quảng Niệm chụp tại tỉnh Quảng Bình, Việt Nam vào năm 2015.)

THẦY TUỆ SỸ, NGƯỜI NGHỆ SĨ VÀ NHÀ TU THOÁT TỤC

Huỳnh Kim Quang

*“Ngược xuôi nhớ nửa cung đàn
Ai đem quán trọ mà ngăn
néo về.”* (thơ Tuệ Sỹ)

Quán trọ là cõi tạm thế gian. Nào về là Niết-bàn lộ. Từ quán trọ đến Niết-bàn, nói xa thì muốn trùng vạn dặm của ba A-tăng-kỳ kiếp, mà nói gần thì chỉ cách nhau trong đường tơ kẽ tóc của một móng tâm. Tâm khởi

động thì ở quán trọ. Tâm tịch lặng thì là Niết-bàn. Khi khởi tâm “nhớ nửa cung đàn” thì đang ở quán trọ.

Nhưng hãy để ý chữ “nửa cung đàn” là cách ẩn dụ của nhà thơ Tuệ Sỹ. Nó diễn bày một cách tinh tế cảm thức siêu thoát của nhà thơ. Nhớ trọn cung đàn thì đó là thứ nhỏ nhưng bị vương lụy của tình cảm phàm tình.

Nhớ “nửa cung đàn” thì đó chỉ là dư âm lướt nhẹ qua tâm hồn rỗng lặng như cánh chim bay qua bầu trời xanh không để lại dấu vết gì.

Thầy Tuệ Sỹ là người nghệ sĩ siêu thoát, như có lần nhà bình luận văn học Đặng Tiến đã viết về thơ của Thầy trong bài “Âm trầm Tuệ Sỹ”:

“Thơ bao giờ cũng phản ánh ba tính cách: môi trường xã hội trong lịch sử; ngôn ngữ trong những biến chuyển với thời đại; và tác giả, qua đời sống hàng ngày; nhưng ở Tuệ Sỹ đời sống hằng ngày, ý thức và vô thức dường như đã thăng hoa, thành một siêu thức.

Ngôn ngữ do đó cũng siêu thoát, khó bề lý giải chân phương và đơn phương.”

Thầy Tuệ Sỹ là một người có tâm hồn rất nghệ sĩ. Thầy yêu thơ và nhạc. Thầy viết trong bài “Lục Bát Viên Linh,” giới thiệu tập thơ “Thủy Mộ Quan” của nhà thơ Viên Linh rằng, *“Không biết tự bao giờ, là thiên mệnh, hay là huyền sử, tôi đọc thơ và yêu thơ từ những chuyện lãng du.”*

Thầy biết chơi nhiều loại nhạc cụ như đàn piano, đàn violin, đàn guitar, và sáo. Tôi nghe nhiều người bạn kể rằng, Thầy Tuệ Sỹ học đàn violin từ một Linh mục

Xem tiếp **THẦY** trang A2

LTS: Hòa Thượng Thích Tuệ Sỹ (1945-2023) là một học giả, nhà văn, nhà thơ, nhà phiên dịch Tam Tạng Kinh điển Phật Giáo của Việt Nam trong thời hiện đại. Thầy đã xuất bản hàng chục tác phẩm về Phật học, văn học và triết học. Thầy viên tịch vào ngày 24/11/2023 tại Chùa Phật Ân, Đồng Nai, Việt Nam. Việt Báo xin dành số báo đặc biệt kỳ này để tưởng niệm hai năm ngày Thầy viên tịch và cũng để tỏ lòng tri ân những đóng góp của Thầy cho nền văn hóa và văn học của Dân Tộc và Phật Giáo Việt Nam.

Thầy Tuệ Sỹ.

HY HỮU NGÀN NĂM: THẦY TUỆ SỸ

Nguyên Giác Phan Tấn Hải

Nghĩ gì về Thầy Tuệ Sỹ? Nếu có ai hỏi như thế, tôi sẽ nói rằng tôi chưa thể hiểu tới một phần rất nhỏ những gì Thầy viết, mặc dù tôi vẫn đọc Thầy đều đặn. Cũng như một người đứng dưới chân núi, biết được những gì đề dăm nói về núi. Tôi không dám so sánh Thầy Tuệ Sỹ với bất kỳ ai, vì tôi không đủ kiến thức và trình độ để đòi chiếu bất kỳ kho kiến thức và hành trình tu học của bất kỳ ai.

Tôi chỉ thực tế thấy rằng, nếu tôi có học một ngàn năm nữa, nếu tôi có cơ duyên học hàng ngày như hiện nay, tôi vẫn sẽ không hiểu hết những gì Thầy Tuệ Sỹ đã viết. Và nếu, giả như tôi có học đủ kiến thức những gì Thầy đã viết, tôi vẫn không thể có đủ tâm hồn thơ mộng như Thầy, người đã viết xuống những dòng chữ thơ mộng và thâm sâu trong thơ, văn, câu đối... Do vậy, với tôi, Thầy Tuệ Sỹ là ngàn năm hy hữu.

Trước tiên, xin nói rằng tôi đọc chưa hết các bộ kinh trong Tạng A Hàm, dù là đọc rất siêng năng. Tôi không hiểu Thầy Tuệ Sỹ lấy thi giờ đâu trong ngày để dịch như thế. Ngay cả khi bỏ ăn, bỏ ngủ, cũng không ai viết và dịch nhiều như thế. Thầy cũng không phân biệt bộ phái: Thầy đã dịch và chú giải nhiều Kinh Đại Thừa, các bộ luận và các sách về Thiên Tông. Nghĩa là, khi đọc lướt qua các nhan đề sách, tôi tin rằng Thầy Tuệ Sỹ hẳn là đã phải học chữ Hán, chữ Pali, chữ Sanskrit, tiếng Anh, tiếng Pháp, tiếng Đức... và phải học giáo lý nhà Phật từ nhiều kiếp trước, mới có thể dịch và chú giải nhiều như thế.

Có một điều ai cũng nghiệm ra rằng: hễ là học giả, thì làm thơ không hay. Vậy mà, định luật đó cũng có luật trừ. Thơ của Thầy Tuệ Sỹ đã được nhiều người dịch sang tiếng Anh, tiếng Pháp, nghĩa là thơ của Thầy rất tuyệt vời, mới có sức mạnh thu hút nhiều dịch giả như thế. Trong khi đó, một điểm rất đặc biệt, và hiếm gặp: văn xuôi của Thầy Tuệ Sỹ cũng thơ mộng dị thường. Và Thầy cũng đã viết những câu đối hay tuyệt vời, mà tôi thấy trong lịch sử Phật giáo Việt Nam chưa ai viết câu đối hay như thế. Tôi biết, nếu tôi học thêm một ngàn năm không ngưng nghỉ, tôi vẫn không thể viết những câu đối hay và mang nghĩa lý uyên áo như thế.

Tôi cũng nghiệm ra rằng, trong những bài Thầy viết về các bạn hữu, văn nghệ sĩ, thường là các lời giới thiệu đầu sách, chất thơ trong văn xuôi tràn ngập. Bạn có thể trích ra bất kỳ dòng nào trong các bài văn xuôi đó, và gọi là thơ được. Tôi đã kinh ngạc thấy như thế. Một sức mạnh cũng đặc biệt: những dòng chữ của Thầy Tuệ Sỹ toát ra một tâm từ bi di thường, và ai cũng có thể cảm nhận được. Bao quát

Xem tiếp **NGÀN NĂM** trang A4

TRƯỚC THỜI CUỘC

BỮA TIỆC THANKSGIVING - NHỮNG LINH HỒN LẬP QUỐC

Tiểu luận hư cấu và bình luận

Ngu Yên

Gà Tây ngày Lễ Tạ Ơn. Ảnh VB.

Trump tắt CNN lúc ba giờ sáng. Không phải vì tức giận, mà vì ông vừa nảy ra ý tưởng điên rồ nhất đời mình. “Alexa, triệu tập Washington.” Câu lệnh vang lên trong bóng tối Phòng Bầu Dục như tiếng thần chú của một pháp sư già gọi linh hồn của quá khứ về để chứng minh rằng mình vẫn còn đứng. Thanksgiving năm nay, ông sẽ không ăn gà tây thật. Ông sẽ ăn kỷ ức.

Phòng Bầu Dục rực ánh xanh lam – thứ ánh sáng lạnh của công nghệ và tự mãn. Trên bàn, con gà tây hologram vàng óng, chín hoàn hảo, không mùi, không khói, không có thịt thật. Một con gà tây ảo cho thời đại ai cũng sợ máu thật. Mọi thứ được lập trình để hoàn hảo: bàn tiệc dài, ly rượu đầy, bốn vị lập quốc hiện ra – George Washington,

Xem tiếp **BỮA TIỆC** trang A6

Lê Xuân Mỹ

Là con của một sĩ quan tù cải tạo, tác giả Lê Xuân Mỹ đã góp vào giải Viết Về Nước Mỹ nhiều bài viết chân thực và xúc động từ năm 2019. Ông đã nhận Giải Đặc Biệt Viết Về Nước Mỹ 2019, giải Vinh Danh Tác Phẩm năm 2021 và giải Vinh danh Tác Giả-Tác Phẩm năm 2023. Bài viết kỳ này là lời tự sự, tâm tình chất chứa bao cảm xúc của tác giả ôn lại hành trình “Viết về Nước Mỹ” của mình và hướng về lễ Trao giải Viết Về Nước Mỹ 2025 sắp đến.

Tôi đến với “Viết Về Nước Mỹ” “muộn màng, khi tóc đã điểm bạc, khi đã đi quá nửa đời người và khi trái tim

tương chừng như đã chai mòn trong cuộc sống bận rộn, bôn ba nơi xứ người. Thế mà chính nơi đất khách này, giữa những mùa thu lá rụng của Silicon Valley, tôi lại tìm thấy một lối đi mới – con đường của chữ nghĩa, của ký ức, của hoài niệm và của những điều không thể nào quên.

Tôi sinh ra ở Huế, là con trai đầu của một gia đình chín anh chị em, cha là một sĩ quan bị bắt đi “cải tạo” sau ngày mất nước 1975 và chết âm thầm tức tưởi ở một vùng núi phía Bắc xa xôi. Mẹ tôi gồng gánh nuôi con suốt những năm dài dưới chế độ Cộng Sản và cả những tháng năm đầu tiên lạ lẫm nơi xứ người.

Tôi lớn lên, học hành rồi trở thành một kỹ sư. Cuộc

Tác Giả Khôi Nguyên 2023 Lê Xuân Mỹ (giữa) cắt bánh tại Lễ Trao Giải VVNM 2023.

đời tương chừng đã yên ổn trong vòng tay của gia đình và một quê hương an lành, hiện hòa. Nhưng rồi nước mất nhà tan và những tháng ngày cay đắng tối đen.

Những ký ức cũ vẫn mãi day dứt trong tim. Cho đến cuối năm 1998, khi đã gần năm mươi, tôi cùng gia đình

Xem tiếp **VIẾT** trang A6

Tiếp **THẤY** trang A1

là bạn của Thầy. Điều khá thú vị trong câu chuyện này là trước khi học thì Thầy và vị Linh mục có giao ước rằng, vị Linh mục dạy violin cho Thầy, còn Thầy thì dạy chữ Phạn cho vị Linh mục đó. Nhưng, trong khi Thầy đã học và biết chơi đàn violin thì vị Linh mục kia vẫn chưa học xong chữ Phạn. Thật ra thì chuyện này cũng không khó hiểu lắm, bởi vì Thầy bẩm sinh có năng khiếu về văn học nghệ thuật. Còn vị Linh mục được đào luyện trong truyền thống thần học La Tinh thì đối với cổ ngữ Sanskrit là hoàn toàn xa lạ.

Tôi còn nhớ vào giữa tháng 10 năm 2004, khi một vài học trò năm xưa của Thầy gọi điện thoại từ hải ngoại về hỏi thăm vị ân sư của mình, Thầy Tuệ Sỹ nói rằng Thầy có ý định soạn các bản nhạc giao hưởng (symphony) Phật Giáo để cho trình diễn. Rất tiếc, vì Thầy bận nhiều công việc dịch thuật, giảng dạy và Phật sự của Giáo Hội, rồi sau đó thì bệnh duyên kéo đến nên Thầy đã không làm được. Một cách nào đó, đây là một mất mát lớn lao đối với nền âm nhạc Phật Giáo Việt Nam. Quả thật như vậy, Phật Giáo chúng ta thiếu những bản nhạc giao hưởng lớn để trình diễn trong các đại lễ để góp phần vào việc hoằng pháp hữu hiệu hơn.

Thầy Tuệ Sỹ còn là nhà văn, nhà thơ trác tuyệt. Thầy viết nhiều truyện ngắn và làm nhiều bài thơ được nhiều người ưa thích. Hiện có mấy thi phẩm của Thầy đã được phổ biến như “Ngục Trung Mỵ Ngử” (bằng chữ Hán, làm trong thời gian Thầy ở tù lần đầu vào cuối thập niên 1970s); “Giấc Mơ Trường Sơn” (gồm vài bài thơ Thầy làm trước năm 1975, còn hầu

hết đều được làm sau năm 1975); “Những Điệp Khúc Cho Dương Cầm” (được xuất bản vào năm 2009); “Thiên Lý Độc Hành” (được Thầy làm trong khoảng những năm 2011 và 2012). Thầy còn viết một tác phẩm nổi tiếng về nhà thơ Tô Đông Pha ở thời Nhà Tống của Trung Hoa là cuốn “Tô Đông Pha Những Phương Trời Viễn Mộng.”

Nhắc đến tác phẩm “Tô Đông Pha Những Phương Trời Viễn Mộng,” tôi nhớ đến bài viết “Cụ Quách Tấn, cụ Đào Duy Anh và thầy Tuệ Sỹ” của Thầy Phước An. Trong đó Thầy Phước An kể lại chuyện nhà thơ Quách Tấn đã có lần nói về tác phẩm này rằng, “*Tôi nhớ có một lần ông [Quách Tấn] đã nói với tôi rằng, ở Việt Nam có hai tác phẩm đại thi hào nhà Tống của Trung Quốc, một của Nguyễn Hiến Lê và một của Tuệ Sỹ. Nhưng theo ông, Nguyễn Hiến Lê chỉ mới đứng từ xa mà nhìn ngọn Lô Sơn, còn Tuệ Sỹ thì mới đích thực là kẻ đã vào được ‘thâm xứ’ ấy.*”

Cũng trong bài này, Thầy Phước An còn kể chuyện học giả Đào Duy Anh sau năm 1975 khi vào Nha Trang thăm nhà thơ Quách Tấn có hỏi cụ Quách Tấn là ông nên đến thăm ai, thì cụ Quách Tấn nói ngay là nên đến thăm Thầy Tuệ Sỹ. Nên cụ Đào Duy Anh đã leo núi lên Chùa Hải Đức ở Nha Trang để thăm Thầy Tuệ Sỹ. Thầy Phước An kể tiếp rằng, “*Khi tiễn Đào Duy Anh xuống núi, ông cứ đi một đoạn là dừng lại bắt tay anh Tuệ Sỹ, những cái bắt tay rất chặt. Cứ như vậy ông bắt tay cho đến khi xuống cuối dốc chùa mới thôi. Điều ấy chứng tỏ rằng Đào Duy Anh rất trân trọng về cuộc gặp gỡ này.*”

Nhà thơ Bùi Giáng vào

năm 1969 đã có bài bình luận rất đặc sắc về bài thơ “Không Đều” của Thầy Tuệ Sỹ. Trong đó nhà thơ Bùi Giáng viết rằng, “*Nhưng ai có ngờ đâu nhà sư kín đáo e dè kia, không hề bao giờ có vương lụy, lại còn mang một nguồn thơ Việt phi phạm? Một bài thơ “Không đều” của ông đủ khiến ta khiếp vía mất ăn mất ngủ.*” Bài thơ Không Đều như sau:

*Đôi mắt ướt tuổi vàng
Cung trời hội cũ
Áo màu xanh không xanh
Mãi trên đôi hoang
Phút vội vã bỗng thấy
mình du thủ
Thấp đèn khuya ngời kể
chuyện trăng tàn
Từ núi lạnh đến biển im
muôn thuở
Đỉnh đá này và hạt muối
đó chưa tan
Cười với nắng một ngày
sao chóng thế
Nay mùa đông mai mùa
hạ buồn chăng
Đếm tóc bạc tuổi đời
chưa đủ
Bụi đường dài gót mồi đi
quanh
Giờ ngó lại bốn vách
tường ử rử
Suối nguồn xa ngược
nước xuôi ngàn*

Thường chúng ta nghĩ rằng nghệ sĩ là người đa sầu đa cảm. Tất nhiên, đó cũng chính là ưu điểm của người nghệ sĩ mà người bình thường không có. Nhờ có tâm hồn nhạy bén, đa sầu đa cảm mà người nghệ sĩ dễ cảm xúc, dễ rung động trước mọi thứ xảy ra chung quanh mình để cho trái tim rung lên những nhịp điệu sáng tạo thành lời, thành chữ. Nhưng, đa sầu đa cảm cũng chính là tâm thức ủy mị, yếu đuối của người nghệ sĩ dễ bị nhận chìm trong vòng xoáy của buồn, vui, yêu, ghét, sầu, hận.

Thầy Tuệ Sỹ trong cuốn “Huyền Thoại Duy Ma Cật,” một luận giải uyên áo về con người, tư tưởng và

hành trạng của Bồ-tát Duy Ma Cật, đã viết về người nghệ sĩ như sau:

“Người nghệ sỹ nắm bắt thực tại bằng nhận thức mỹ cảm, nhạy vô biên trong một hạt cát, đón vịnh cừu trong từng khoảnh khắc sát na. Chất liệu để ông làm rung động âm thanh tịnh lạc bằng chính những tiếng khóc, tiếng cười của mọi chúng sinh trong đau khổ hay hoan lạc, từ trên các tầng trời cao nhất của Vô sắc giới, cho đến cõi địa ngục A-tỳ.”

Là một nghệ sĩ biết rung động với tiếng khóc, tiếng cười, nỗi đau khổ và hoan lạc của chúng sinh thì không thể nói là không có tình cảm hay là tình yêu. Nếu không có tình cảm thì là gỗ đá chứ không phải là hữu tình, là con người. Ở thể gian, tình yêu không đơn thuần chỉ là tình trường nam nữ với lòng khát ái câu sinh, mà còn là tình yêu nét đẹp diệu kỳ của thiên nhiên, tình yêu cao cả trong mối quan hệ huyết thống gia đình và tình tự quốc gia dân tộc... Tình yêu của người mẹ dành cho con cái của mình là thứ tình yêu thiêng liêng và cao quý. Nó miên trường bất tận như dòng thác từ trên cao đổ xuống. Nó là chất liệu nuôi dưỡng những đứa con từ măng non đến trưởng thành. Thầy Tuệ Sỹ đã chỉ cho chúng ta thấy sự huyền diệu bất khả tư nghì của tình yêu trong cuốn “Thăng Man Giảng Luận” của Thầy:

“Tình yêu là cơn bão dữ nhận chìm con người xuống biển sâu của nước mắt, nhưng đồng thời tình yêu cũng là hương vị ngọt ngào nuôi lớn thánh thai của Bồ-tát. Trong ý nghĩa đó tình yêu được đồng nhất với Như Lai tạng, cái bào thai những phẩm tính siêu việt

của Như Lai, của những đấng Giác ngộ và Cứu thế. Nó bao gồm cả hai mặt, ô nhiễm và thanh tịnh.

“Cái nhìn của con mắt thịt không bao giờ có thể vượt ra ngoài hạn chế của không gian. Nhưng cái nhìn của con mắt tình yêu không hề biết đến những giới hạn như thế. Tình yêu có khả năng thực hiện những phép lạ, những thần thông biến hóa vượt ngoài ước lượng và hiểu biết của một tâm hồn khô héo.

“Làm sao người ta có thể nghe được những lời ru ngọt ngào của suối rừng, của gió núi, khi mà tâm tư không gọi chút xao xuyến của tình yêu?”

Như thế, tình yêu dù trong ý nghĩa thể tục hay thoát tục cũng đều là nguồn mạch bất tận cho văn học và nghệ thuật. Điều khác biệt ở đây là tâm thái nhà nghệ sĩ: động hay tịnh. Động thì lụy mà tịnh thì thoát. Nhưng trong một ý nghĩa nào đó thì động và tịnh chỉ cách nhau trong một sát na tâm. Nhà nghệ sĩ khi nhìn thấu suốt vào bản chất động hay sinh diệt không dừng trụ trong từng sát na của tâm thì biết rõ chúng không có tự tánh, chúng là giả danh, là không. Như vậy, ở ngay trong cái động, nhà nghệ sĩ thấy cái tịnh. Cho nên trong Kinh Duy Ma Cật Sở Thuyết do Thầy Tuệ Sỹ dịch, ngài Duy Ma Cật nói rằng, “*Ngón thuyết và văn tự đều là tướng của giải thoát.*”

Trong tiêu luận “Dẫn Vào Thế Giới Văn Học Phật Giáo,” Thầy Tuệ Sỹ đã nói đến hai nền văn học Phật Giáo, đó là nền văn học của Phật Giáo Nguyên Thủy và nền văn học Đại Thừa. Theo Thầy Tuệ Sỹ, cả hai nền văn học đều lấy cảm hứng từ đời sống “cô liêu” của đức Phật và các vị tỷ-kheo làm chất liệu sáng tác cho các nhà nghệ sĩ Phật

Giáo. Đó là đời sống “*Một bình bát với com ăn của thiên hạ. Một mình lẻ bóng lang thang trên khắp mọi nẻo đường*” (Nhất bát thiên gia phạn, cô thân vạn lý du). Trong cuốn “Dẫn Vào Thế Giới Văn Học Phật Giáo,” Thầy đã viết:

“Rồi ra, hương vị của chánh pháp là gì? Chính là sự cô liêu ấy. Chánh pháp là dòng suối mát và ngọt của sự sống, rửa sạch tất cả những uế trước của cuộc đời. Bởi vậy, một tâm hồn khi đã chứng nhập chánh pháp, cũng trong và mát như dòng suối ngọt ấy. Kinh Pháp cú (Dhammapada) có câu: ‘Ai đã từng nếm mùi vị cô liêu, người ấy càng ưa nếm hương vị của Chánh pháp.’

“Vậy ra, đời sống cô liêu không chỉ là con đường hành đạo, mà còn là kết quả của những hành vi đã rửa sạch mọi bất tịnh.”

Thầy Tuệ Sỹ cũng cho biết rằng trong văn học Đại Thừa thì sự cô liêu ấy đã đạt đến “cường độ khốc liệt và cực đoan hơn,” hay đó chính là sự “cô liêu tuyệt đối.” Thầy viết trong “Dẫn Vào Thế Giới Văn Học Phật Giáo”:

“Và cả nơi Đại thừa, nhưng với cường độ khốc liệt và cực đoan hơn: ‘Nhất thiết vô úy nhân, nhất đạo xuất sinh từ’; tất cả các bậc Vô úy, không còn sợ hãi, chỉ có một con đường độc nhất phải đi là qua bên kia bờ của sự sống và sự chết. Qua bên kia bờ là chứng ngộ tính tịch diệt của Niết-bàn, nơi đây chính là thế giới của cô liêu tuyệt đối.”

Nhà tu trên con đường thực nghiệm lời dạy của đức Phật để đạt đến giác ngộ và giải thoát cứu cánh đích thị là người có đời sống cô liêu cùng tận. Cô liêu ở đây không chỉ là một

Xem tiếp **THẤY** trang A4

C · A · F · E
RESTAURANT

714) 418-0757

15582 Brookhurst St., Westminster, CA 92683

hân hạnh bảo trợ

GIẢI THƯỞNG VIỆT BÁO

VIẾT VỀ NƯỚC MỸ 2025

Vun xới những quan hệ tạo nên sự khác biệt bền vững

Bằng cách tôn vinh sự đa dạng, tất cả chúng ta đều hưởng trái ngọt gieo trồng từ những quan điểm độc đáo, kinh nghiệm riêng biệt, và các phương hướng làm việc đa dạng tạo nên thay đổi tích cực cho cộng đồng mình.

Wells Fargo hân hạnh ghi nhận sự đóng góp tạo nên khác biệt của Việt Báo Foundation

wellsfargo.com/donations

@2023 Wells Fargo Bank, N.A.7320633-4 MOD: 983

ÁNH SÁNG PHƯƠNG ĐÔNG RỌI NGƯỢC

Nguyên Hòa tổng hợp

Hội nghị khí hậu Liên Hiệp Quốc lần thứ ba mươi COP30 ở Belém, diễn ra trong bầu khí quyền nặng trĩu: trái đất nóng dần, còn các cường quốc vẫn cãi nhau về “mục tiêu” và “cam kết”. Biểu mức phát thải, phần trăm, hạn kỳ — tất cả lặp lại như những mùa hợp cù. Nhưng đằng sau lớp từ ngữ sáo rỗng ấy, trật tự năng lượng của thế giới đã chuyển hướng. Cái trục quyền lực của thời đại đã dời khỏi phương Tây. Từ Tò Châu đến Quảng Đông, những nhà máy nổi dài đã âm thầm định giá tương lai của mặt trời và gió.

Trung Quốc không nói nhiều. Họ làm. Đến cuối năm 2024, Bắc Kinh vượt sớm mục tiêu 2030, đạt hơn một ngàn bốn trăm gigawatt gió và mặt trời — gấp bốn lần toàn Liên hiệp Âu châu. Tám phần mười chuỗi cung ứng quang điện nằm trong lãnh thổ của họ. Pin và xe điện xuất khẩu hàng chục tỉ Mỹ kim, kéo giá năng lượng sạch xuống một mức không còn cần trợ cấp.

Đó là sự thịnh vượng xây từ dư thừa. Sáu doanh nghiệp hàng đầu lỗ hơn hai tỉ rưỡi đô-la chỉ trong nửa năm 2025. Nhưng Bắc Kinh chấp nhận lỗ để giữ vai trò đầu nguồn. Ai nắm công suất, người ấy điều khiển thị trường. Phương Tây vẫn còn hỏi nhau nên giảm bao nhiêu khí thải vào năm nào, trong khi Trung Quốc đã cắt

bớt quãng đường bằng tốc độ sản xuất.

Hoa Kỳ, trái lại, tuy giàu tài nguyên và kỹ thuật, lại thiếu tốc độ. Năm 2024, dưới thời Biden, là năm sáng rực — hơn năm mươi gigawatt năng lượng mặt trời mới được lắp đặt, chiếm tám mươi phần trăm tổng công suất điện tăng thêm. Sang năm 2025, đà ấy khựng lại. Lãi suất cao, thuế tín dụng bất định, tranh chấp thương mại kéo dài, hệ thống truyền tải lạc hậu. Ngân dự án chờ nổi lười. Công nghệ thì mới, nhưng cơ sở hạ tầng còn cũ; chỉ hướng tuy xa, chính kiến lại ngắn.

Hoa Kỳ, trái lại, không thiếu tài nguyên, không thiếu kỹ thuật — chỉ thiếu nhịp. Năm 2024 bùng sáng dưới thời Biden, hơn năm mươi gigawatt mặt trời mới được lắp đặt, chiếm tám mươi phần trăm công suất tăng thêm của cả nước. Nhưng sang 2025, đà ấy chậm lại; lãi suất cao, tín dụng thuế bất ổn, tranh chấp thương mại kéo dài, đường dây truyền tải không theo kịp. Hàng ngàn dự án đứng chờ nổi lười. Công nghệ mới, hạ tầng cũ; ý muốn lớn, chính kiến nhỏ.

Rồi đến COP30, nước Mỹ gần như biến mất. Cả thế giới tụ tập bàn chuyện khí hậu, còn Hoa Kỳ chỉ gửi một thượng nghị sĩ — không có đoàn chính phủ. Một chiếc ghế trống nói

nhiều hơn bất cứ bài diễn văn nào. Ngay tại Belém, Thống đốc California Gavin Newsom phải bước ra, tuyên bố California sẽ “trám chỗ” cho liên bang. Ông chỉ trích sự rút lui ấy là nhường sân cho Trung Quốc đoạt vai trò định hình kỹ nghệ của thế kỷ. Trong các hành lang hợp, không ai phủ nhận: tốc độ của Hoa Kỳ đã hụt nhịp.

Ngay lúc thị trường cần tầm nhìn dài hạn, chính sách lại đổi theo nhịp bốn năm. Khi kỹ nghệ phải đầu tư hai thập niên để thu hồi vốn, sự xoay trục liên tục của Washington làm lòng tin của nhà đầu tư trở nên mong manh.

Chính quyền Trump, không chỉ bỏ ngỏ, mà còn chọn hẫng con đường trái ngược. Các khoản tín dụng trong Đạo luật Giảm Lạm Phát bị cắt hoặc đình chỉ; Bộ Năng lượng ngưng hỗ trợ gió ngoài khơi; lệnh hành pháp mở lại khoan dầu và khí trên bốn triệu mẫu đất liên bang — nhiều nhất từ thời Reagan. Trên Capitol Hill, phía bảo thủ thúc đẩy dự luật “American Energy Freedom Act” nhằm xóa phần lớn quy định của EPA và chặn tiêu chuẩn xa điện toàn quốc. Họ gọi đó là “năng lượng thực”.

Đã phản ứng lan xuống các tiểu bang. Texas cấm quỹ hưu trí đầu tư vào ESG. Wyoming chặn quy định lắp điện mặt trời. Florida cho

Newsom tại COP30 chỉ trích việc Hoa Kỳ vắng mặt là “nhân đôi cái ngu”, cảnh báo rằng đứng ngoài bàn thương thảo khí hậu đồng nghĩa nhường năng lượng rẻ, hạ tầng xanh và lợi thế kinh tế cho các nước khác, nhất là Trung Quốc.

doanh nghiệp quyền từ chối tiêu chuẩn khí hậu “nếu bất tiện”. Từ Washington đến Austin, khẩu hiệu “real energy” được đồng hóa với khoan thêm, đốt thêm, xuất cảng thêm. Năng lượng sạch trở thành dấu hiệu của đảng phái, không còn là bước tiến của kỹ thuật. Nước Mỹ không thiếu ánh sáng — chỉ thiếu sự đồng thuận để đi về phía ánh sáng.

Hai quốc gia, hai cách nắm quyền lực. Trung Quốc hành động như một khối duy nhất: quy hoạch trung ương, mở rộng sản xuất, ưu tiên công suất hơn lợi

nhuận. Hoa Kỳ đặt niềm tin vào thị trường: cạnh tranh tự điều chỉnh, tư nhân dẫn đường. Một bên nắm dư năng lực để điều khiển giá; một bên dựng thuế quan để phòng thủ. Và trong cuộc đua toàn cầu cần đến hàng triệu tấm pin, quốc gia có nhà máy là quốc gia dẫn trước.

Thế giới từng lệ thuộc dầu mỏ Trung Đông; nay đang lệ thuộc quang điện phương Đông.

Năng lượng sạch từng được tán tụng như biểu tượng của hòa bình và cộng tác. Giờ đây, nó trở thành địa bàn của quyền lực.

Trung Quốc biến khí hậu thành kế hoạch công nghiệp; Hoa Kỳ biến công nghiệp thành cuộc tranh biện chính trị. Ai thắng? Vẫn là bên hiểu rằng tương lai không quyết định bằng khẩu hiệu trong nghị trường, mà bằng tốc độ trong nhà máy.

Lịch sử từng rẽ sang kỷ nguyên hơi nước. Nay, nó lại rẽ sang từ phía mặt trời mọc.

Nguyên Hòa tổng hợp

Việt Báo Online
vietbao.com
quảng cáo hữu hiệu

Nữ Bác Sĩ
NGUYỄN THANH THÙY, M.D

- Tốt Nghiệp Y Khoa Hoa Kỳ tại Đại Học USC
- Tốt Nghiệp Nội Khoa Tại LAC-USC Medical Center
- Tốt Nghiệp Nhi Khoa Tại LAC-USC Medical Center Board Certified

CHUYÊN TRỊ:
Bệnh trẻ em và người lớn

Nếu quý vị muốn có một Bác Sĩ tận tâm, kính mến người già, thương yêu trẻ em. Xin hãy chọn Bác Sĩ Nguyễn Thanh Thùy làm Bác Sĩ Gia Đình.

Tel: 714-775-1628

9741 Bolsa Ave # 117 Westminster, CA 92683

Nhận
Medical, Medicare,
Bảo Hiểm, MSI

Bác Sĩ Nha Khoa
NGUYỄN THỊ KIM ANH
12388 Brookhurst Street
Garden Grove, CA 92840
(giữa Chapman & Lampson * Cạnh Burger King)
(714) 638-2101

- Khám răng định kỳ
- Chữa răng người lớn và trẻ em
- Lấy gân máu
- Tiểu giải phẫu nha khoa
- Trị bệnh nướu răng
- Nha khoa thẩm mỹ, làm răng giả các loại, veneer bonding, tẩy trắng răng với phương pháp mới nhất
- In-Office bleaching, Digital X-Ray và các trang bị hiện đại khác đúng tiêu chuẩn OSHA

NHẬN MEDICAL & BẢO HIỂM
Giờ làm việc:
Thứ Hai Thứ Bảy: 9AM - 6PM
Chủ Nhật: 9AM - 3PM

DNP
www.baohiem.com

DNP Insurance Services

Certified Insurance Agent

- Có **MEDICARE Part A & B**, Cần Tìm Hiểu Ghi Danh:
 - Medicare Supplement & Part D Plans
 - Medicare Advantage Plans (HMO, PPO & POS)
- Hết Hợp Lệ Medi-Cal, Cần Mua Bảo Hiểm Sức Khỏe:
 - Covered California Với Trợ Giúp Bảo Phí
 - Trực Tiếp Với Các Hãng Bảo Hiểm Y Tế Tại CA
- Du Lịch Toàn Cầu & Du Học Sinh Tại Mỹ
 - Với Các Chương Trình Bảo Hiểm Y Tế Ngắn Hạn.
- Bảo Hiểm Nhân Thọ & Chăm Sóc Dài Hạn (LTC)
- Quỹ Hưu Trí Annuities & IRA Rollovers

Xin Gọi Hẹn Tham Khảo Miễn Phí Với
Dzung N. Phạm, CFP® ChFC® CLU® EA
Insurance Lic. #0B56485

(714) 531-0999

14541 Brookhurst St., Ste. C2, Westminster, CA 92683
(Góc Brookhurst & Hazard, Tầng Trệt, Phía Sau Car Wash)

Cell: 714. 925-2595

LUẬT SƯ PHÍ THẤP NHẤT

GIỜ LÀM VIỆC: Thứ Hai - Thứ Sáu: 9AM - 6PM
Thứ Bảy từ 10AM - 2PM * Chứa Nhận: Xin lấy hẹn

VĂN PHÒNG LUẬT SƯ
ANDRÉ LÂM & VICKIE HẰNG LÊ
9039 Bolsa Ave. # 218, Westminster, CA 92683
Web.site: www.andrelam.com

Trong giờ làm việc 714. 379-6449
CHUYÊN LO BỒI THƯỜNG TAI NẠN XE CỘ

Ngoài ra văn phòng còn chuyên lo về các dịch vụ: Di trú (Immigration); Khánh tận tài sản (Bankruptcy); Ly dị cấp dưỡng (Family Law); Luật thương mại (Business Litigation); Hình luật, trộm cắp và tội đại hình; Tai nạn nghề nghiệp, v.v...

TẬN TÂM - UY TÍN

XE ĐÒ HOÀNG

SAN DIEGO □ LITTLE SAIGON □ LOS ANGELES □ SACRAMENTO □ SAN JOSE □ OAKLAND □ SAN FRANCISCO □ ARIZONA (Lic # PSC 12777)

WWW.XEDOHOANG.COM
lowfarebus@yahoo.com

Please call ahead to book your ticket
Xin gọi trước để đặt vé.
Business Hours:
8:00am – 8:00pm.

LỊCH TRÌNH MỖI NGÀY

NAM CALI
KHỞI HÀNH:
WESTMINSTER: 9:15AM
* ABC Supermarket - 8970 Bolsa Ave./Magnolia 92683
EL MONTE: 10:00AM
* Thuận Phát Market - 2650 N. Rosemead Blvd/Garvey 91733
CHINA TOWN: 10:25AM
* Metro Station - 1231 N Spring St/College St. 90012
Có thêm chuyến **4:00 PM (Fri & Sun)** tới **San Jose**

ĐẾN:
SAN JOSE: 4:15PM
OAKLAND: 5:30PM
SAN FRANCISCO: 6:00PM
SACRAMENTO: 5:00PM

BẮC CALI
KHỞI HÀNH:
SAN FRANCISCO: 6:30AM
* McDonald - 590 Vanness/Golden Gate 94102
OAKLAND: 7:00AM
* Bánh Mì Ba Lẹ - 1909 International Blvd/19th 94606
SAN JOSE: 8:30AM
* Lee's Sandwiches - 2525 King/Burdette Dr. 95122
SACRAMENTO: 7:30AM
* Hương Lan Sandwiches - 6930 65th/Stockton 95823
Có thêm chuyến **5:00PM (Fri & Sun)** từ **San Jose**

ĐẾN
CHINA TOWN: 2:00PM
ELMONTE: 2:15PM
WESTMINSTER: 3:00PM

CALI - ARIZONA
KHỞI HÀNH:
WESTMINSTER: 8:00AM
* ABC Supermarket - 8970 Bolsa Ave./Magnolia 92683
CHINA TOWN: 8:20AM
* Metro Station - 1231 N Spring St/College St. 80012
EL MONTE: 8:45AM
* Thuận Phát Market - 2650 N. Rosemead Blvd/Garvey 91733
ONTARIO: 9:30AM
* Jack in the Box - 4351 Ontario Mill Park Way/Ontario 91764

ĐẾN:
PHOENIX: 3:30PM
TEMPE: 4:00PM
CHANDLER: 4:30PM

ARIZONA - CALI
KHỞI HÀNH:
CHANDLER: 8:00AM
* Lee's Sandwiches - 1901 W. Warner/Dobson 85224
PHOENIX: 8:30AM
* Super L Ranch Market - 668 N 44th St. Tempe/ E. Cofo Center Dr. 85008
PHOENIX: 9:00AM
* Lam's Supermarket - 6740 W. Indian School Rd./ 67th Ave. 85033

ĐẾN:
ONTARIO: 2:00PM
EL MONTE: 3:00PM
CHINA TOWN: 3:15PM
WESTMINSTER: 3:30PM

Toll Free: 1-888-8DI XE ĐÒ / 1-888-834-9336

San Jose 408. 729-7885 Santa Ana 714. 839-3500

Tiếp **THẤY** trang A2

đời sống cô thân xa lánh những phồn hoa đô hội, những chỗ đông người, mà còn là trạng thái tịch lặng không còn các uế trước trong tâm, là một tâm hồn rỗng lặng. Như vậy, nhà tu cho dù đang sống trong lòng xã hội, hay giữa cộng đồng Tăng giả đông đảo vẫn có thể thể nghiệm trạng thái cô liêu của tâm thức.

Cô liêu cũng là chất liệu bất tận cho sự sáng tạo văn học nghệ thuật nói chung. Với tâm tĩnh lặng này, người nghệ sĩ có được sự bền nhạy phi thường đối với tất cả mọi hiện tượng xảy ra chung quanh mình. Giống như tấm gương trong sạch có thể phản chiếu mọi vật lên đó một cách tự nhiên và trọn vẹn. Khi người nghệ sĩ đắm mình trong những giây phút sáng tạo tuyệt vời, chẳng phải là họ đang thể nghiệm sự cô đơn tột cùng trong tâm thức đó sao!

Nhà văn Ernest Miller Hemingway trong bài phát biểu khi nhận Giải Nobel Văn Chương năm 1954 đã nói rằng, *“Viết lách, tôi nhất, là sống cô đơn.”* Và ông đã viết cuốn tiểu thuyết “The Old Man and the Sea” [Nhà văn Phùng Khánh dịch là Ngư Ông và Biển Cả] trong chuyến phiêu lưu cô đơn hiu hắt trên biển cả mênh mông.

Thầy Tuệ Sỹ đã viết trong bài “Lục Bát Viên Linh”:

“Thế giới thơ – cõi thơ, và thế giới thực của người làm thơ, không là một, và cũng không là hai. Buồn vui với chính mình, với tình đời và tình người, người làm thơ trong khoảnh khắc tan biến vào một thế giới hoang liêu.”

Cuộc đời của Thầy Tuệ Sỹ là một hành trình cô liêu. Từ nhỏ Thầy đã chọn cuộc sống độc hành trên con đường học đạo và tu đạo. Thầy tự học các thứ, ngôn ngữ, âm nhạc, thư pháp. Thầy tự nghiên cứu các triết thuyết từ Đông sang Tây. Thầy âm thầm và tận tụy không bỏ mất một chút thời gian nào để công hiến khả năng xuất chúng cho công cuộc phiên dịch, diễn giải và trước tác Kinh, Luật và Luận.

Thầy Tuệ Sỹ đã thực hiện, hay nói cho đúng hơn là đã lịch nghiệm sự cô liêu tận cùng vào năm 2011-12 trong chuyến đi ngàn dặm xa xôi bằng đường bộ từ thị thành đến làng mạc và rừng núi hoang vu. Trên chuyến độc hành này, Thầy đã xin ăn như một khất sĩ, đã ngủ đêm trước cổng chùa hay trong miếu hoang nơi núi rừng cô tịch. Từ cuộc hành trình cô liêu này mà chúng ta có được tập thơ “Thiên Lý Độc Hành” của Thầy. Hai đoạn đầu của tập thơ này như sau:

Ta về một cõi tâm không

*Vẫn nghe quá khứ ngập trong nắng tàn
Còn yêu một thuở đi hoang
Thu trong đáy mắt sao ngàn nửa khuya*

*Ta đi dầm nắng bên đèo
Nghe đau hồn cỏ rủ theo bóng chiều
Nguyên sơ là dáng yêu kiều
Bồng đầu đảo lộn tịch liêu bên bờ
Còn đây góc núi tro vơ
Nghìn năm ta mãi đứng chờ đình cao*

Hình ảnh một lữ hành đứng trên đỉnh cao đồi mắt nhìn ra khắp vũ trụ pháp giới là hình ảnh một đạo sĩ thể nhập vào thế giới trùng trùng duyên khởi để rồi lặp lại đại nguyên của Phổ Hiền Bồ-tát: Hư không hữu tận, ngã nguyên vô cùng.

Nói tóm lại, Thầy đã chọn cho mình một lý tưởng hành động như Thầy đã viết ra trong bài “Dẫn Vào Thế Giới Văn Học Phật Giáo”:

“Nói cách khác, trong lý tưởng hành động, trước tiên Bỏ tất phải quan sát để thể chứng tánh Không. Tức là, sự xuất hiện của thế gian như hoa đốm giữa trời, bản chất của nó không bị ràng buộc bởi ý nghĩa xuất hiện hay biến mất. Từ sở chứng đó, Trí tuệ không bị ràng buộc giữa hữu hay vô, và chính nơi đây là cú điểm để Bồ-tát thể hiện tâm nguyên Đại bi của mình.”

Bằng trí tuệ siêu thoát và tâm đại bi vô biên ấy mà Thầy đã sống cuộc đời nghệ sĩ và nhà tu một cách dung thông vô ngại. Ở nơi Thầy, nghệ sĩ và nhà tu không phải hai, không phải khác. Đó chỉ là hai điệu dụng trong một con người ưu việt và thoát tục.

Nhân lễ Đại Tường tượng niệm 2 năm sau ngày Thầy viên tịch, xin viết những dòng chữ này để tỏ bày lòng tri ân sâu xa của một người học trò đã từng thọ ơn giáo dưỡng của Thầy.

Huỳnh Kim Quang

Tiếp **NGÂN NĂM** trang A1

hết tất cả những gì Thầy viết, tôi nhìn thấy Thầy luôn luôn hoàng pháp trong cách riêng, trang viết nào cũng là pháp ấn của vô thường và vô ngã.

Một thí dụ, trong bài viết, dài hơn 1.200 chữ, về thơ Hoài Khanh, nhan đề “Lục Bát, thơ Hoài Khanh” Thầy Tuệ Sỹ đã viết câu nào cũng đầy chất thơ. Văn xuôi mà rất là thơ. Và đôi mắt Thầy Tuệ Sỹ nhìn thấy pháp ấn chư Phật hiện ra, nhà thơ Hoài Khanh, dòng thơ lục bát, ta và người chỉ là những hạt bụi ray rứt. Thế rồi hạt bụi này đọc thơ của hạt bụi kia trong dòng thời gian miên viễn.

Có thể trích, lời Thầy Tuệ Sỹ viết: “Trong mỗi bài thơ, trong cả tập thơ, tôi nhặt

từng hạt sương, mà chợt nghe lạnh buốt âm thầm, bởi đầu đó trong hoài niệm xa xôi, đôi mắt u huyền của một thời, một đoạn đời đã thành thiên cổ. Những hạt sương trong lòng tay chợt thoáng tan; đồng thời gian ngưng đọng, để đồng cùng thành hạt bụi, ray rứt.” (ngưng trích)

Từng người chúng ta chỉ là một hạt bụi, vài hạt bụi, hay chỉ là một nắm bụi tro biêt ray rứt, Thầy Tuệ Sỹ đã chỉ ra pháp ấn chư Phật một cách thơ mộng, thay cho lời Kinh tụng truyền thống rằng chúng ta là những khối ngũ uẩn khô khan. Than ôi, Thầy Tuệ Sỹ giảng kinh thơ mộng tới mức như đường không phải là giảng kinh như thế, và cũng không cần níu tới những chữ Hán Việt khó hiểu như ngũ uẩn hay sắc với không, và rồi tất cả độc giả đều thấy ngậm ngùi rằng, vâng, chúng ta là những hạt bụi ray rứt.

Thầy Tuệ Sỹ tự nói về Thầy như thế nào? Thầy là hạt bụi, một nắm bụi tro, Thầy đã tự nhận như thế. Nhưng chúng ta đều biết rằng, không phải nắm bụi lung linh nào cũng đồng hạng với nắm bụi linh lung khác. Hình như, xin phép đoán, Thầy Tuệ Sỹ tự nói về Thầy khi viết về thơ của thi sĩ Viên Linh, trong bài “Lục Bát Viên Linh” – Thầy ghi rằng, trích:

“Tôi đến từ một thế giới khác anh. Từ một thế giới thần tiên bị lưu đầy, bước đi vô cảm trong thế giới xa lạ này; rồi nghe hơi thở từ thơ, – từ thơ anh hay từ Nguyễn Gia Thiều, Nguyễn Du, từ tiếng khóc oán hận của cung nữ hay từ giọt lệ tình yêu của người chinh phụ, chợt thấy viên đá cuội lăn lóc bên vệ đường, cũng chất nặng tình đời, yêu và hận. Hóa trang làm nhà triết học, tôi dầm bước lần theo từng gác sách mây tầng thư viện, thấp thò trong các giảng đường mênh mông. Rồi máng áo nhà mô phạm, tôi lang thang trên các via hè, với một nhà thơ, thật như điên mà cũng đường như tỉnh.” (ngưng trích)

Việt Báo Online phục vụ bạn
Bất cứ giờ nào
Bất cứ nơi nào
trên toàn thế giới
vietbao.com
trình bày trang nhâ
danh mục dễ tìm
quảng cáo hữu hiệu
tin tức cập nhật
trăm ngàn trang bài
Viết Về Nước Mỹ
Kinh tế - Kỹ thuật
Sinh hoạt cộng đồng
Quan điểm
Văn học - Điểm sách
Đời sống - Bình luận
Sức khỏe - Biên khảo
Weekend, Thương mại
Thời sự - Điện ảnh

Đúng như thế. Thầy là từ một thế giới khác với thi sĩ Viên Linh. Thầy là một vị thiên tử từ cõi trời bị lưu đầy để vào cõi trần gian, nơi mà tự Thầy thấy là xa lạ. Thế rồi Thầy hóa trang làm nhà triết học. Hóa trang, tại sao hóa trang? Phải chăng cõi này, chỗ nào cũng là hóa trang, vì thực tướng không gọi là Có hay Không. Thế rồi Thầy máng áo su phạm, Thầy đứng lớp dạy. Rồi Thầy lang thang bụi đời. Và Thầy sống bắt nhị với cõi thơ và cõi đời thực. Thầy Tuệ Sỹ viết, cũng trong “Lục Bát Viên Linh” ghi rằng Thầy là một thế giới thơ, không phải Một, không phải Hai, trích:

“Thế giới thơ – cõi thơ, và thế giới thực của người làm thơ, không là một, và cũng không là hai. Buồn vui với chính mình, với tình đời và tình người, người làm thơ trong khoảnh khắc tan biến vào một thế giới hoang liêu. Đêm dài với ngọn đèn lu; ánh sáng điện đường với bến xe trông vắng. Có thể là như thế. Chỉ trong khoảnh khắc chìm đắm, và tan biến. Ta biến trong thơ để tình thế tồn tại của ta phơi bày như lông tơ bị ném vào một cuộc lãng du vô định và bất tận.” (ngưng trích)

Trong bài "Đi..." dùng Thay Lời Tựa tập thơ Trên tất cả đỉnh cao là lặng im, Phạm Công Thiện, Hương Tích ấn hành tháng 5/2009 và tái bản 2013... cũng là một hình ảnh dị thường: một hạt bụi dị thường (Tuệ Sỹ) viết cho một hạt bụi dị thường khác (Phạm Công Thiện), chúng ta sẽ thấy một ngọn núi nói với một ngọn núi. Xin chú ý hình ảnh “hạt bụi” trong đoạn văn sau của Thầy Tuệ Sỹ, trích:

“Anh đã ra đi từ đó, từ thời buổi hỗn mang. Trong từng khoảnh khắc sát na, từng quãng liên tục vi tế của hạt bụi, anh từ chối chính mình. Khi mọi người ca tụng anh như một thiên tài, anh vắt bỏ thân tượng để đi như một tên lang từ vô lại. Khi người đời khinh miệt, khi những người thân yêu thù ghét, căm hận, anh đốt lửa soi đường độc hành bằng ánh sao Mai lẻ loi.” (ngưng trích)

Nhà thơ Tuệ Sỹ viết về nhà thơ Phạm Công Thiện bằng ngôn phong nhà Phật như thế: từng khoảnh khắc sát na, từng quãng liên tục vi tế của hạt bụi, nhà thơ từ chối chính mình... Đó, thế đó, thân tâm mình chỉ như hạt bụi, khoảnh khắc sinh diệt, để thấy mình liên tục là vô ngã (từ chối chính mình). Tới đây, tôi chợt nhớ tới một hình ảnh trong Kinh

Phật: hành giả tự thấy mình như hạt mè xoay bất tận, vô thường trước gió trên đầu mũi kim. Nơi đây là không trụ, là vô trụ, hạt bụi lung linh trong cõi vô thường sinh diệt không ngừng. Đề rồi, “anh đốt lửa soi đường độc hành bằng ánh sao Mai lẻ loi.”

Tuy nhiên, giữa những vô thường miên viễn ấy, Thầy Tuệ Sỹ đã chỉ ra một bầu trời trăm mặc bao la của vĩnh cửu, nơi tâm từ bi, nơi tình yêu thương thánh hóa tất cả nơi cõi này: Thầy bình luận về thơ mà y hệt như đang thuyết pháp. Chưa từng có nhà phê bình văn học nào có thể viết những dòng chữ rất tự nhiên và mang đầy sức mạnh của King Phật.

Như trong bài viết nhan đề Đề Tựa Thi Tập Lá Cò (của Vũ Phan Long), Thầy Tuệ Sỹ viết, trích: *“Từ cái dấu chấm định mệnh của thời gian ấy, dấu chấm ở ngay khoảng giữa đôi mắt anh, tôi đã nhìn thấy, dưới những nếp gấp bình dị của thơ anh, của con người anh, và có lẽ của cả đời sống của anh nữa; dưới những tình cảm bình dị ấy, một bầu trời trăm mặc bao la của vĩnh cửu. Nhà thơ vẫn yêu loài người dù sống giữa hận thù và gian dối; vẫn yêu mặt đất dù sống trong sự đầy dọa của áo cơm. Tình yêu và khát vọng vĩnh cửu, tâm tình muôn thuở của thơ là thế.”*

Nhưng tuyệt vời nhất, và tôi yêu thích nhất, càng đọc càng say mê, là những câu đối Thầy Tuệ Sỹ viết. Trọn đời Thầy, có lẽ đã viết khoảng vài chục câu đối, phần lớn do các chùa cung thỉnh, và câu nào cũng hay, cũng siêu xuất. Trong đó, tôi yêu thích nhất là hai câu đối Thầy Tuệ Sỹ viết cho Tu Viện Quảng Đức ở Úc châu. Ban đầu, Thầy viết hai câu chữ Hán, và sau đó Thầy dịch ra tiếng Việt. Nơi đây, xin phép trích hai câu đối trong bản dịch ra tiếng Việt:

– Chôn cũ dậm dài man mác, bồi phé hưng xô dầy sóng cồn, chiếc lá thuyền nan, và áo chép kinh đất khách

– Đức tu mấy bước mù xa, tợ sương sớm nắng hồng đọng bóng, hoa trời trắng nước, ngân hà dằng đặc quê cha

Thầy Thích Nguyên Tạng giải thích cơ duyên như sau: *“Câu đối này hiện được trang trọng tôn trí tại Tổ Đường Tu Viện Quảng Đức Úc Châu. Cho dù hai câu đối ngắn nhưng Ôn Tuệ Sỹ đã gói gắm trọn vẹn bức thông điệp của mình đối với hàng Tăng, Ni, Phật tử Việt Nam ở Hải ngoại: Cho dù*

thân đang sống trên những xứ sở Tây Phương hiện đại, đầy đủ xa hoa vật chất, nhưng mong rằng tất cả mọi hành giả nên an bản thủ đạo, thiếu dục tri túc, và áo chép kinh trên đất khách và nhất là canh cánh bên lòng mình còn có một quê cha đất tổ bên kia bờ đại dương.”

Tôi đã từng yêu cầu trí tuệ nhân tạo ChatGPT làm câu đối theo văn phong của Thầy Tuệ Sỹ, và AI không làm được câu đối nào hay tất cả nơi cõi này: Thầy bình luận về thơ mà y hệt như đang thuyết pháp. Chưa từng có nhà phê bình văn học nào có thể viết những dòng chữ rất tự nhiên và mang đầy sức mạnh của Thầy Phật.

Nhìn chung, tôi có thể nói gì về Thầy Tuệ Sỹ? Tôi đã say mê đọc đủ thứ sách từ thơ ấu, đã say mê làm thơ từ khi học thể thơ lục bát trong thời trung học đệ nhất cấp (bây giờ là trung học cơ sở), và gần như trọn đời, hầu hết, là sống với chữ nghĩa, báo chí. Cảm nhận của tôi là: Thầy Tuệ Sỹ là ngàn năm hy hữu, có thể là chưa từng có ai như Thầy trong lịch sử Phật giáo Việt Nam, và có thể cũng là hy hữu ngàn năm khi so với lịch sử Phật giáo nhiều nước khác (do tôi không hiểu nhiều về lịch sử, nên không dám khẳng định gì với Phật giáo quốc tế).

Sau này, sẽ có người có thể giỏi hơn Thầy Tuệ Sỹ về ngôn ngữ, hoặc là họ sẽ học nhờ các công cụ như AI, nhưng sẽ không ai uyên bác và đa dạng về Kinh Phật nhiều tông phái như Thầy. Và trong tận cùng, sẽ không ai viết văn xuôi nhiều chất thơ như Thầy. Và rồi, trước đây chưa có, và tương lai cũng sẽ không ai viết được những câu đối làm tôi xúc động như Thầy đã viết.

Tôi còn một kỷ niệm rất riêng tu: khi chịu lạnh trong một ngày tuyết rơi ở tiểu bang Virginia trong năm 1980s, tôi tình cờ được tin về Thầy Tuệ Sỹ và Thầy Trí Siêu Lê Mạnh Thát ở quê nhà, nước mắt tôi trào xuống, không ghim được. Thầy là hy hữu ngàn năm. Thực sự, không phải một ngàn năm, mà là rất nhiều ngàn năm.

Phan Tân Hải

Hơn 120,000 độc giả mỗi ngày.
Hơn 1,500,000 hits mỗi tháng.
Quảng cáo hữu hiệu trên **vietbao.com** tại 85 nước toàn cầu Liên lạc **Web@vietbao.com**

Nice Smiles Dental Group

www.nicesmilesdentalgroup.com

CHRISTOPHER DAI NGUYEN D.D.S. & ASSOCIATES

• **Tiễn Sĩ Nha Khoa tại đại học U.S.C. Hoa Kỳ.** • **Kinh nghiệm hành nghề nhiều nơi.**

- Free consultation (with only \$10/ X-ray film)
- Mổ Gum (gum sugery) do bác sĩ chuyên khoa về nướu răng dùng tia sáng laser
- NHẬN:** Bảo hiểm PPO, Medical, và Medcaire.

From **\$50**
Exam & 2X-Rays (Regular Cleaning)

NHA KHOA TỔNG QUÁT - THẨM MỸ & IMPLANT			
From \$250 Deep Cleaning	From \$450 PFM Crown	From \$100 Extraction	From \$250 Bleaching (For 1 hour)
From \$300 Root Canal (1 Canal)	From \$700 Implant (Made in USA)	+\$300 Custom Abutment	+\$550 Custom Implant Crown

7611 Westminster Blvd., Westminster, CA 92683
(714) 379-2144 / (714) 379-2444 / (714) 877-5550 Text Message

PHÒNG MẠCH MỚI - KHỬ TRÙNG TIÊU CHUẨN OSHA
TẬN TÂM - KỸ LƯỜNG - NHỆ NHÀNG

TỔ HỢP LUẬT SƯ

DAVID M. WARD & ASSOCIATES

Attorney At Law

KINH NGHIỆM TỪ NĂM 1979 VỀ TAI NẠN XE CỘ VÀ THƯƠNG TÍCH CÁ NHÂN

9842 Bolsa Ave., #203, Westminster, CA 92683

CHUYÊN VỀ TAI NẠN XE CỘ, SỞ LÀM VÀ THƯƠNG TỔN CÁ NHÂN

TAI NẠN: XE CỘ, SỞ LÀM, NHÀ HÀNG, SIÊU THỊ, TỘI PHẠM, BẤT CẦN Y TẾ V.V...

Luật Sư có mặt tại Văn phòng mỗi ngày để Quý vị có thể tham khảo trực tiếp. Chính Luật sư Mỹ thương thảo với hãng Bảo hiểm và tranh cãi tại Tòa. Quý vị không phải trả lệ phí nếu không được bồi thường.

Xin liên lạc Phụ Tá: **DŨNG PHẠM**
Tốt nghiệp Đại Học Tiểu Bang California

Bus: (714) 636-1228

Sau giờ làm việc, xin gọi: **(714) 906-6440**

Photo: istockphoto.com

Cập Nhật Thẻ Xanh:

NỘI AN ĐỀ NGHỊ ĐẢO NGƯỢC CHÍNH SÁCH BẢO VỆ DI DÂN

Chính quyền Trump đang đề nghị hủy bỏ quy định ban hành thời Biden về tiêu chuẩn “gánh nặng xã hội”, một thay đổi có thể khiến người di dân hợp pháp bị từ chối thẻ xanh nếu họ sử dụng các chương trình trợ giúp như Medicaid, theo tờ Newsweek.

Matthew J. Tragesser, phát ngôn viên của Sở Di Trú và Nhập Tịch thuộc Bộ Nội An, cho hay cơ quan muốn thu hồi quy định năm 2022 để nhân viên xét duyệt “có quyền quyết định rộng hơn, xem xét mọi dữ kiện liên quan, phù hợp với nguyên tắc lâu nay rằng người đến Hoa Kỳ phải tự lực”.

Vì Sao Quan Trọng

Đề nghị này sẽ chấm dứt hàng rào bảo vệ mà chính quyền Biden đưa ra để giảm lo sợ cho người di dân khi sử dụng các chương trình y tế hay dinh dưỡng. Nếu quy định bị thu hồi, Bộ Nội An có thể trở lại tiêu chuẩn rộng và tùy nghi hơn trong việc xác định ai có thể bị xem là "gánh nặng xã hội", mở đường cho khả năng từ

chối thẻ xanh dựa trên
nhiều loại trợ giúp hơn.

Những nhóm vận động — gồm Liên Minh Bảo Vệ Gia Đình Di Dân và tổ chức Community Catalyst — cảnh báo rằng thay đổi này có thể gây bất ổn cho hàng triệu người có thể xanh và đương đơn, khiến họ e ngại tiếp cận dịch vụ y tế, thực phẩm hay hỗ trợ kinh tế.

Điểm Cần Biết

Theo luật di trú, tiêu chuẩn “gánh nặng xã hội” cho phép cơ quan di trú từ chối thẻ xanh hoặc thay đổi tình trạng di trú nếu đánh giá đương đơn lệ thuộc vào hỗ trợ của chính phủ.

Năm 2019, thời Trump, tiêu chuẩn này được mở rộng để tính cả các trợ giúp không bằng tiền mặt như nhà ở trợ giá, phiếu thực phẩm SNAP và đa số chương trình Medicaid.

Năm 2022, Biden thu hồi quy định này và giới hạn việc xem xét chỉ còn trợ cấp tiền mặt và chăm sóc dài hạn do chính phủ trả. Các chương trình như SNAP, Medicaid thông thường, trợ giúp nhà ở và WIC được loại khỏi

diện bị xem là “gánh nặng”.

Dự thảo mới của Bộ Nội An — đã nộp lên công báo liên bang và sẽ công bố ngày 19 tháng 11 — sẽ hủy bỏ vệt 2022. Điều này có thể đưa trở lại tiêu chuẩn rõng hơn, trong đó việc sử dụng bất kỳ chương trình y tế hay xã hội nào cũng có thể bị xem xét bất lợi.

Các tổ chức pháp lý và nhà vận động cảnh báo: nếu cơ quan di trú được phép đánh giá trên “tổng thể hoàn cảnh” với ít hướng dẫn rõ ràng, kết quả xét duyệt có thể tùy tiện, không đồng nhất và chịu ảnh hưởng chính trị.

Những nhóm miễn trừ — gồm người tị nạn, người xin tị nạn, nạn nhân buôn người, cựu quân nhân, và một số trẻ em — không bị áp dụng tiêu chuẩn này. Tuy vậy, họ lo ngại ảnh hưởng rạn sẽ lan rộng, làm nhiều người hợp pháp tránh không dám dùng các chương trình y tế hay dinh dưỡng mà họ được hưởng theo luật.

Phản Ứng

Các tổ chức di trú cho rằng

NGƯỜI DI DÂN BẤT HỢP PHÁP TẠI HOA KỲ

(Robert Mullins International) - Ông Donald Trump và những người ủng hộ MAGA thường tuyên bố rằng có 20-25 triệu người di dân bất hợp pháp đang sinh sống tại Hoa Kỳ. Tuy nhiên, cũng chính Bộ An ninh Nội địa Hoa Kỳ (DHS) dưới thời ông Trump lại ước tính con số này chỉ có khoảng 11 triệu người.

Sau khi Tổng thống Joe Biden chấm dứt các quy định bảo vệ người xin tị nạn vào năm 2024, và ông Trump giành chiến thắng trong cuộc bầu cử tổng thống, làn sóng di dân tìm cách vượt biên vào Hoa Kỳ đã giảm mạnh.

Theo Bộ An ninh Nội địa (DHS), khoảng 2 triệu người di dân bất hợp pháp đã rời khỏi Hoa Kỳ trong năm nay, bao gồm khoảng 1,6 triệu người từ nguyên hời hương và hơn 400,000 trường hợp bị trục xuất.

DHS khẳng định rõ ràng rằng “biên giới mờ” hiện không còn tồn tại. Trong giai đoạn từ tháng 6 đến tháng 10 năm 2025, Lực lượng Tuần tra Biên giới Hoa Kỳ không phỏng thích bất kỳ người di dân bất hợp pháp nào vào nội địa Hoa Kỳ.

Mặc dù Tổng thống Trump tuyên bố rằng ông đang trục xuất “những kẻ tội tệ nhất trong số những kẻ tội tệ”, dữ liệu thực tế cho thấy 71% người bị bắt không có tiền án tiền sự.

Phần lớn người bị bắt đến từ Mexico và khu vực Trung Mỹ. Những người di dân bất hợp pháp đến từ châu Á gồm Philippines, Ấn Độ, Trung Quốc, Hồng Kông và Hàn Quốc.

Khoảng 4 triệu người bị ICE bắt giữ đã kết hôn với công dân Hoa Kỳ hoặc thường trú nhân hợp pháp, và hơn 5 triệu trẻ em là công dân Hoa Kỳ hiện đang sống với ít nhất với một phụ huynh là người di dân bất hợp pháp. Rõ ràng, các chính sách và hành động của ICE đang gây ra tổn thương sâu sắc cho gia đình, cộng đồng và doanh nghiệp.

Ngoài những tổn thương mà các gia đình phải gánh chịu, các doanh nghiệp Hoa Kỳ cũng đang đối mặt với thực tế khó khăn do có hơn 9 triệu lao động là người dân bất hợp pháp đang làm việc trong các lĩnh vực xây dựng, dịch vụ ăn uống, bảo trì, nông nghiệp, khách sạn – nhà hàng, và nhiều ngành nghề khác. Phần lớn những người này đã sinh sống và

Lê Minh Hải.

đóng thuế tại Hoa Kỳ trong
5, 10, thậm chí 20 năm.

Xét tổng thể nhóm người sinh ra ở nước ngoài đang sống tại Hoa Kỳ, chúng ta thấy rằng 45% đã nhập quốc tịch Hoa Kỳ, tiếp theo là người di dân không có giấy tờ (26%), thường trú nhân hợp pháp – người có thẻ xanh (24%), và người mang tình trạng tạm thời hoặc không di dân chiếm 5%.

Các bang có số lượng người di dân bất hợp pháp cao nhất gồm: California: 2.9 triệu người, Texas: 1.9 triệu người, Florida: 1.2 triệu người

Theo quốc tịch, có khoảng 5.5 triệu người cư trú bất hợp pháp đến từ Mexico, 1.4 triệu người từ Guatemala, và gần 1.1 triệu người mỗi nước từ Honduras và El Salvador.

Quý độc giả muốn có thêm tin tức cập nhật, xin liên lạc với một văn phòng Robert Mullins International gần nhất:
Westminster: (714) 890-9933, San Jose (408) 294-3888, Sacramento (916) 393-3388 Email: info@rmiodp.com Hoặc www.facebook.com/rmiodp

Ban Hợp Xướng Ngàn Khơi Kính Mời Tham Dự

Chiều Nhạc Ngàn Khơi Tri Ân

Sunday November 23, 2025 - 11:30am – 4:30pm

Golden Sea Restaurant

9802 Katella Ave
Anaheim, CA 92804

*Tri ân đất nước con người
Tri ân quê hương đã 50 năm xa cách
Tri ân gia đình tổ ấm bè bạn người thương
Tri ân tất cả khán thính giả, các bậc trưởng thượng,
các ca nhạc sĩ thân hữu đã đồng hành và
thương mến nuôi dưỡng Ngàn Khơi*

Ban Hợp Xướng Ngàn Khơi

NHẠC TRƯỞNG
Đỗ Hoàng Tú

ÂM THANH
Paul Le

DƯƠNG CẨM
Bạch Đằng

MC
Nguyễn Hoàng Dũng
Lê Đình Y Sa

Ban Chỉ Trìng

Ban Söng Xâm

Bào Châu

Bích Liên

O Sơn Ngọc Mai

Ngọc Hà

Mộng Thủy

Diu Dương

Hoàng Tuấn

Hoàng Tiến Văn

Tạ Hưng Cường

Thanh Tài

Vé: \$55 - VIP \$80 (Tiệc trưa 12pm – Ca nhạc 2pm-4:30pm)

Xin Mua Vé tại:

Phone/Text: (714) 675-8761, (571) 212-8290

Bolsa Tickets: (714) 418-2499 - 15361 Brookhurst St., Suite 102, Westminster, CA

Please Zelle Payment and Donation to ngankhoichorus@yahoo.com

9361 Bolsa Ave #201
Westminster CA 92683

714. 531-2934
714. 775-6436

*CÓ GIA NÂNG ĐỒ CHO
NGƯỜI GẶP KHÓ KHĂN*

LÊ VĂN BA S.S.I.

Chuyên Nghiệp Xã Hội ■ Pháp Lý ■ Di Trú ■ Khai Thuế

CÓ SỰ CỘNG TÁC CỦA NHIỀU LUẬT SƯ VIỆT MỸ

Văn Phòng Chuyên Nghiệp Từ 1990 tại Một Địa Chỉ

Giáo Sư LÊ VĂN BA

CHUYÊN LO BỒI THƯỜNG TẠI NAN

- Luật sư hợp lý.
- Tiền bồi thường cao nhất.
- Không bảo hiểm cũng trực tiếp với văn phòng gặp.
- Sẵn sàng tranh tụng tại tòa.
- Nhanh chóng và thành tín.

CHUYÊN NGHIỆP SSI - SSA - PI

- Thiết lập hồ sơ mới.
- Khiếu nại hồ sơ cũ.
- Suốt tâm hồ sơ y khoa.
- Đại diện ra Tòa hành chính.
- Hàng ngàn hồ sơ có kết quả mỹ mãn.
- Xin gia hạn SSI, Medical, Medicare.
- Xin mọi thứ trợ cấp xã hội.

CHUYÊN NGHIỆP KHAI THUẾ

- Income Tax cá nhân và công ty thường mại định kỳ.
- Giữ sổ sách lương bổng...

DỊCH VỤ PHÁP LÝ

- Kết hôn nhanh chóng thủ tục.
- Ly dị gấp khời ra tòa.
- Notary Public và tất cả dịch vụ pháp lý khác.
- Di trử: Bảo lãnh cha mẹ, anh em, vợ chồng, fiancée.

BẢO LÃNH VÀ ĐẦU TƯ Ở ĐÂY AN TOÀN VÀ HIỆU QUẢ?

CHỈ CÓ TẠI:

TEA

\$800,000

Regional Center

JKML Regional Center

VESTING & PROJECT OWNER

733 S BURLINGTON, LLC

79 UNIT MULTIFAMILY DEVELOPMENT

JOB CREATION

130 + jobs

TOTAL EB-5 FUNDS

\$8,000,000

EB-5 INVESTORS

10 INVESTORS

TOTAL PROJECT COSTS

\$20MM

ROBERT MULLINS INTERNATIONAL

Invest for Future Generations

40 NĂM, VẪN ƯỚC MƠ DÀNH CHO THẾ HỆ TƯƠNG LAI

Văn phòng Robert Mullins International thành lập và phát triển đến ngày nay, qua 40 năm phục vụ, là do sự tin tưởng, ủng hộ của bà con Việt Nam. Khi mà nỗi sợ hãi sự trỗi dậy, đồng thời cũng do sự làm việc cực kỳ của BAN GIÁM ĐỐC VÀ NHÂN VIÊN VĂN PHÒNG TRẢI DÀI 4 THẬP NIÊN.

- 1987-1997:** THỜI GIAN CỰC THỊNH của chương trình ODP ra đi trực tiếp: TY NẠN TRÁI LẠI, U-11, HO, MCCAIN, PIP, ĐOÀN TỤ GIA ĐÌNH
- 1997-2007:** CAO ĐIỂM BẢO LÃNH DI DẪN NHƯ VỢ-CHỒNG, VỊ HÔN PHỤ THẾ CHA MẸ, CON CÁI, TỤ SĨ R.I, DU HỌC, DU LỊCH
- 2007-2017:** THAM QUAN THỊ TRƯỞNG, DU HỌC F1, KINH DOANH LIA, ĐẦU TƯ LIÊN CÔNG TY VIỆT & MỸ
- 2017-ĐẾN NAY:** CÔNG VIỆC H1B, EB1C, EB2, EB3, EB4, ĐẦU TƯ EBS-TRỰC TIẾP HOẶC GIÁN TIẾP

Tại Robert Mullins International, chúng tôi luôn tin nguyên là một thành viên hữu ích của cộng đồng Việt Nam và sẽ giữ niềm tin nguyên vẹn trong nhiều thập niên sắp đến.

40 YEARS OF SERVICE, STILL DREAMING FOR FUTURE GENERATIONS

Robert Mullins International has grown and thrived over the past 40 years thanks to the trust and support of the Vietnamese community. Words cannot fully express our gratitude. This success is also a result of the tireless efforts of the board of directors and office staff across four decades.

- 1987-1997:** THE GOLDEN ERA FOR THE ORDERLY DEPARTURE PROGRAM (ODP) - INCLUDING REFUGEES, AMERICAN CHILDREN, U-11, HO, MCCAIN, PIP, AND FAMILY REUNIFICATION
- 1997-2007:** THE HEIGHT OF IMMIGRANT SPONSORSHIP FOR SPOUSES/FIANCÉES, PARENTS, CHILDREN, R.I. RELIGIOUS WORKERS, STUDENT VISAS, AND TOURIST VISAS
- 2007-2017:** MARKET EXPLORATION, F1 STUDENT VISAS, LIA BUSINESS VISAS, AND INTER-COMPANY INVESTMENT BETWEEN VIETNAMESE & AMERICAN COMPANIES
- 2017-PRESENT:** EMPLOYMENT H1B, EB1C, EB2, EB3, EB4, AND EB5 DIRECT OR INDIRECT INVESTMENT

At Robert Mullins International, we remain committed to being a valuable member of the Vietnamese community - and we pledge to carry this mission forward for many decades to come.

www.rmiold.com
✉ info@rmiold.com

9070 BOLSA AVE
WESTMINSTER, CA 92683
TEL: 1.714.890.9933
EMAIL: info@rmiold.com
(trong khu Hồ Nội Pizad)

779 STORY RD, STE 70
SAN JOSE, CA 95122
TEL: 1.408.294.3888
EMAIL: info@rmiold.com
(gần khu Wal-Mart)

6930 65TH ST, STE 105
SACRAMENTO, CA 95823
TEL: 1.916.393.3888
EMAIL: info@rmiold.com
(Gần Hưng Lan Sandwiches)

RANG MI
47 PHUNG KHAC KHOAN
P. TÂN ĐỊNH, Q.1
TEL: (+84) 28 3914 7638
EMAIL: info@rmiold.com

GIỚI TRẺ VIỆT NAM VÀ DI SẢN CỘNG HÒA

Trùng Dương

“Di sản, còn có thể mang hình thức phi vật thể của lối nghĩ, lối sống, lối hành động, mà con người miền Nam khi xưa đã được trau dồi, hun đúc qua tinh thần của thể chế, của một nền dân chủ hiến định. Chính con người, chính cộng đồng xã hội mới là trung tâm và cũng là cội nguồn lần mục đích của mọi bản hiến pháp.”

– Hải Sa, *“Ngót 60 năm từ một khế ước nhân quyền đang dở,”* trang 56

Cùng với tin tạp chí Luật Khoa vừa được để cử giải thưởng Tự Do Báo Chí năm 2025 của Tổ chức Phóng viên Không Biên giới, ban chủ trương trong một thư tới độc giả vào cuối tháng 10 đồng thời thông báo việc phát hành ấn bản đặc biệt với chủ đề “70 Năm Việt Nam Cộng Hòa – Chân Dung & Di Sản” gồm 86 trang, với 14 bài về lại hành trình từ ra đời tới bị bức từ của nền dân chủ duy nhất của Việt Nam và di sản của thể chế yếu mệnh này để lại.

Bài này nhằm điểm qua nội dung của ấn bản đặc biệt này, và sẽ chú trọng vào một bài đã gợi nơi người viết một suy tư sâu sắc.

Từ nhiều năm nay tôi theo dõi việc làm của nhóm bạn trẻ này, khá ấn tượng về tính chuyên nghiệp báo chí của các anh chị em mà phần lớn nếu không là sinh ra thì cũng lớn lên trong lòng chế độ Cộng sản, với một số cộng tác viên hiện còn ở trong nước và đã hẳn phải hoạt động trong những điều kiện khó khăn, nếu không là nguy hiểm. Một thành viên của ban chủ trương là ký giả Phạm Đoàn Trang đã bị nhà cầm quyền Hà Nội bắt và hiện đang còn thụ án tù vì tội “tuyên truyền chống nhà nước.”

Một trong những điều gây ấn tượng nơi tôi còn là chủ trương minh bạch của nhóm Luật Khoa. Mặc dù tòa soạn đặt tại Đài Bắc, Luật Khoa thuộc một tổ chức vô vị lợi có đăng ký chính thức ở tiểu bang California, minh bạch về tài chính và các tiết lộ công khai vốn là điều kiện của một tổ chức phi lợi nhuận. Tuy nhiên có một lần Luật Khoa minh bạch một cách khá độc đáo, đó là lần ban chủ trương phạt một phóng viên về tội đạo văn, chẳng những giáng chức người phóng viên mà còn phạt tổng biên tập Trịnh Hữu Long bằng việc cúp một tháng lương của anh ta nữa.

Trở lại ấn bản đặc biệt của tạp chí Luật Khoa có tựa đề “70 Năm Việt Nam Cộng Hòa,” cái tựa đề đã khiến tôi chột khủng lại. Từ hồi nào tới giờ tôi, và có lẽ nhiều người cùng lứa, vẫn định ninh là VNCH chỉ tồn tại có 20 năm, chứ sao lại 70 là làm sao? Phải đọc tới bài thứ 11, “Ngót 60 năm từ một khế ước nhân quyền đang dở” (trang 56), tôi mới hiểu ra.

Trước khi đi vào chi tiết bài trên, cũng là trọng tâm của bài viết này, xin nói qua về nhóm Luật Khoa, kể đó là tổng quát về nội dung ấn bản “70 năm.”

Ra đời cuối năm 2014, do các bạn trẻ gồm có Phạm Đoàn Trang, Trịnh Hữu Long, Trần Quỳnh Vi và Trương Tự Minh thành lập, Luật Khoa là một tạp chí độc lập chỉ hiện hữu trên mạng. Mục đích, theo nhóm chủ trương, là “đề lập vào khoảng trống của nền báo chí tiếng Việt trong nước vốn thiếu vắng một nền báo chí độc lập, với chủ trương thoát ly những định kiến lịch sử, hệ thống kiểm duyệt và khuôn mòn của ý thức

hệ.”

“Với tâm niệm: báo chí độc lập là thành trì của tự do ngôn luận, là nền tảng của dân chủ và pháp quyền, Luật Khoa tạp chí từ những ngày đầu hoạt động cho đến nay vẫn kiên trì với một chủ trương xuyên suốt: nỗ lực đưa tin một cách trung thực, công bằng thông qua nội dung và tác phong làm báo chuẩn mực, trách nhiệm, với nguồn động lực từ tinh thần cầu thị và lý tưởng khai phóng,” theo một thư gửi bạn đọc gần đây nhân kỷ niệm sinh nhật 11 năm tuổi của tạp chí. [Xem thêm về sự hình thành của tạp chí điện tử này tại đây]

Tính tới nay nhóm đã phát hành hàng ngàn bài viết, cả Việt lẫn Anh ngữ; hàng trăm phim tài liệu ngắn đăng tải trên băng tảng YouTube; và, cùng với cơ quan mẹ là Sáng kiến Luật pháp cho Việt Nam (Legal Initiative for Viet Nam, LIV), đã thực hiện một số báo cáo về thực trạng thực thi nhân quyền, tự do ngôn luận, tự do tín ngưỡng tại Việt Nam. Bên cạnh đó, khởi từ hơn năm qua, là kế hoạch khai triển Dự án 1975 nhằm lưu trữ các tư liệu lịch sử, báo chí và lời kể của các nhân chứng về biến cố năm 1975.

Tuyển tập “70 Năm Việt Nam Cộng Hòa” là kết quả của “nhiều tháng suy tư và làm việc,” theo lời tòa soạn, “như một cách chúng tôi tri ân độc giả – những người đã cùng chia sẻ niềm tin rằng, chỉ khi lịch sử được kể về tài chính và các tiết lộ công khai vốn là điều kiện của một tổ chức phi lợi nhuận. Tuy nhiên có một lần Luật Khoa minh bạch một cách khá độc đáo, đó là lần ban chủ trương phạt một phóng viên về tội đạo văn, chẳng những giáng chức người phóng viên mà còn phạt tổng biên tập Trịnh Hữu Long bằng việc cúp một tháng lương của anh ta nữa.

Đây không phải là lần đầu Luật Khoa đề cập tới Việt Nam Cộng Hòa, một đề tại được coi là cấm kỵ trong nước, song đã trở thành một thao thức đối với những người trẻ lớn lên có suy tư trong lòng một chế độ độc đảng độc tài. Rải rác qua các số báo, Luật Khoa đã có nhiều bài về nền dân chủ duy nhất mà Việt Nam có được dù chỉ tồn tại có 20 năm, từ 1955 tới 1975. Niềm thao thức trên đã khiến một tác giả trong nhóm từng thốt lên qua tựa một bài viết, là “Việt Nam Cộng Hòa chỉ tồn tại 20 năm – Vì sao tôi vẫn tiếp tục viết về nó?” Và gọi đó như “một nỗi niềm thương nhớ ngược (‘reverse nostalgia’) – một nỗi niềm thương nhớ cho một tương lai không bao giờ có thể thành hình, một tương lai bị đánh mất – và từ đó ám ảnh người sống về sự ‘không tồn tại’ của nó.”

Lớn lên trong lòng chế độ Cộng sản, những người trẻ này đã nghe nói về một thời Cộng hòa vốn có một sự tự do dù tương đối nhưng đã để lại một di sản cụ thể qua sách báo băng nhạc được lên lút truyền tay nhau khiến họ không khỏi “tò mò sâu sắc về một trong những đề tài bị chính quyền che giấu và kiểm duyệt nặng nề nhất,” ban biên tập tâm sự. “Tò mò nhưng cũng nghe

được tiếng lòng rung động của những người ở cả hai phía, chúng tôi tự gán cho mình cái sứ mệnh ghi chép lại không chỉ là dữ liệu lịch sử mà cả những tiếng lòng đó.”

Trong thư tòa soạn cho ấn bản đặc biệt “70 năm Việt Nam Cộng hòa,” Luật Khoa tâm sự: “Ngày nay, chúng ta có thể nói chuyện một cách lãng động và bình tâm về những xung đột long trời lở đất trong quá khứ như Nguyễn Phước Ảnh – Nguyễn Huệ, Đảng Trong – Đảng Ngoài, Vua Lê – Chúa Trịnh. Lãng động và bình tâm như thể chúng ta là khách vãng lai ghé thăm một mốc lịch sử và nhìn những cảnh binh đao khói lửa đó bằng con mắt tò mò nhưng không, phán xét. Chúng ta lật hết góc nọ tới góc kia mà không sợ báng bổ hay xúc phạm ai, không sợ chạm đến lòng tự ái của ai, và không sợ đụng đến lợi ích của ai.”

Thế nhưng, “[C]huyến lại hoàn toàn khác khi chúng ta nói về Việt Nam Cộng hòa, vốn là một quá khứ không xa và vẫn còn là vết thương rỉ máu của dân tộc.

“Sự ra đời của Việt Nam Cộng hòa vào ngày 26/10/1955, nhìn từ con mắt của bất kỳ phía nào, đều là một trong những biến cố chính trị quan trọng nhất của lịch sử Việt Nam hiện đại. Nó định hình số phận của dân tộc và vẫn còn ám ảnh dân tộc chúng ta cho tới ngày nay.

“Bảy mươi năm với lịch sử không phải là một quãng thời gian dài. Xung quanh chúng ta vẫn còn rất nhiều người sinh trước Việt Nam Cộng hòa cả chục năm, hai chục năm,” ban biên tập số đặc biệt “70 năm” viết trong Lời Tòa soạn. “Và cuộc chiến Nam – Bắc cũng mới chỉ chấm dứt được năm chục năm. Chẳng đó thời gian là chưa đủ để một cộng đồng lãng động và bình tâm mà nhìn nhận lịch sử bằng con mắt tò mò nhưng không phán xét. ... Trong số báo này, bạn đọc sẽ cùng chúng tôi lần lại lịch sử của Việt Nam Cộng hòa từ khi chính thể này còn phôi thai trong trứng nước của Quốc gia Việt Nam cho tới những giây phút cuối cùng khi Dương Văn Minh đọc giấy khai tử vào trưa ngày 30/4/1975.

“Nhưng lịch sử của Việt Nam Cộng hòa không phải chỉ là lịch sử vật chất, với đất đai, nhà xưởng và tòa thị chính. Nó còn là lịch sử phi vật chất với những giá trị tinh thần về giáo dục, nghệ thuật, chính trị, pháp quyền – những giá trị vượt lên trên giới hạn về thời gian lẫn không gian. Đó cũng là lý do mà giờ đây, 50 năm sau ngày Việt Nam Cộng hòa sụp đổ, chúng tôi vẫn tìm về, không phải để oán thù, càng không phải để ngấm nghĩa cho vui, mà là để hiểu và học, một cách lãng động và bình tâm.”

Qua hơn 80 trang báo, dưới hai tiêu đề “Chân dung” (chín bài) và “Di sản” (bốn bài), độc giả có dịp viếng lại lịch sử từ những ngày đầu tiên lấy lại nền độc lập sau một thế kỷ thuộc Pháp; việc thành lập Quốc gia Việt Nam vào năm 1945 với lá cờ vàng ba sọc đỏ; việc QGVN trở thành Việt Nam Cộng Hòa; 20 năm kiến quốc trong xáo trộn chính trị và khói lửa chiến tranh bên cạnh những thành tựu văn hóa, giáo dục, văn học nghệ thuật. Những

Bìa của ấn bản “70 năm Việt Nam Cộng Hòa – Chân Dung và Di Sản”, trái. Phải, trang Mục Lục, với các bài đầy ắp tài liệu dưới hai chủ đề Chân Dung và Di Sản.

thành tựu trở thành phần di sản mà người Việt miền Nam mang theo trên đường di tản phân tán ra mọi ngả trên thế giới sau 1975. Và hiện đang được một nhóm giáo sư đại học gốc Việt nghiên cứu và lưu trữ qua cơ quan Nghiên cứu Việt Mỹ, trụ sở đặt tại Oregon University.

Dù vậy, cái di sản Việt Nam Cộng hòa ấy đã trở thành điều cấm kỵ suốt 50 năm qua trong chế độ độc đảng độc tài, và đã trở thành mối trăn trở đối với nhiều người trẻ sinh ra và lớn lên sau 1975 trong một đất nước tuy thanh bình nhưng không có nhân quyền, đầy rẫy áp bức ngăn cấm, sẵn sàng bỏ tù những ai dám nghĩ bên ngoài các khuôn khổ chế độ đã đặt để ra.

Mở đầu phần chủ đề Di sản là bài viết thoát tưởng khô khan nhưng lại chan chứa khát vọng, tình tự của những người trẻ trưởng thành sau 1975, tựa là “Ngót 60 năm từ một khế ước nhân quyền đang dở,” trang 56. Bài viết đã khiến tôi suy nghĩ và hiểu tại sao đối với nhóm Luật Khoa, VNCH không chỉ tồn tại có 20 năm mà thực ra giờ đã 70 tuổi, và có lẽ còn tiếp tục hiện hữu ngày nào họ còn nuôi khát vọng về một Việt Nam tươi sáng xứng đáng để sánh vai với thế giới của một nhân loại văn minh khai phóng, đặt nhân quyền làm đối tượng phục vụ, không phải đảng phái hay chế độ như trong một chế độ độc tài.

Bài viết mở đầu bằng việc VNCH ban hành bản Hiến pháp 1967, chấm dứt bốn năm xáo trộn chính trị kể từ sau khi chế độ Ngô Đình Diệm kết thúc và mở đầu cho nền đệ nhị Cộng hòa.

Trong diễn văn nhậm chức, Tổng thống Nguyễn Văn Thiệu khẳng định: “Hiến pháp mà chúng ta ban hành hôm nay là một bước đầu tiên cần thiết cho Quốc gia để xây dựng một nền dân chủ. Và như tôi thường trình bày với đồng bào, chỉ có dân chủ mới có tạo dựng được đoàn kết quốc gia thực sự, có dân chủ mới đòi hỏi được sự tham gia tích cực của mọi tầng lớp nhân dân để mở đường cho sự phát triển toàn diện của dân tộc, có dân chủ mới tập trung được mọi sinh lực quốc gia để có đủ sức mạnh sớm chiến thắng xâm lăng, thực hiện được mọi chương trình phục hưng xứ sở và cải tiến xã hội.”

Tiểu thay, nền dân chủ thành lập tự năm 1955 và được tái khẳng định trong khói lửa chiến tranh ấy chỉ tồn tại vồn vẹn thêm có tám năm thì bị khai tử với cuộc tấn công tàn bạo cuối cùng của Cộng sản, tiếp theo là việc áp đặt chế độ độc tài trên toàn quốc.

“Ta chưa có cơ hội được

chứng kiến, rằng nếu đi đến cùng,” tác giả Hải Sa tự hỏi, “bản hiến pháp này sẽ đem lại thành quả gì trên chặng đường dân chủ hóa.

“Một nhà nước dân chủ, trước và trên hết, phải là nhà nước tôn trọng nhân quyền. Không ngẫu nhiên khi bản hiến pháp kinh điển của Hoa Kỳ đã mở đầu bằng những tuyên ngôn bất hủ về quyền con người.”

Từ đó, tác giả phân tích và đánh giá những điều khoản về quyền con người đã được thừa nhận và hiến định trong hai bản Hiến pháp 1956 và 1967, nhưng chưa kịp áp dụng đảng hoàn thành sứ mệnh.

“Những ước mơ và những lời hứa về dân chủ hay nhân quyền chưa được thực hiện đầy đủ theo lời hiệu triệu mà Nguyễn Văn Thiệu gửi đi, cũng như theo những gì bản Hiến pháp 1967 đã quy định, có thể xem là những đề án còn dang dở mà hậu thế phải tiếp quản, dù có muốn hay không,” Hải Sa tiếp. “Nhìn nhận cả những món nợ của ông cha với hậu nhân, âu có lẽ, cũng là một cách để người nay nghiêm túc đón nhận một di sản.”

Di sản đó gồm những gì? Sau khi liệt kê những văn hóa phẩm mà người Việt tị nạn đã mang theo, lưu giữ và khai triển trên bước đường lưu vong, điều tác giả Hải Sa kể thêm khiến tôi cảm động vì đó là những gì mình vẫn sống, vẫn đảm mình trong đó nhưng không mấy khi để ý bởi nó đã trở thành một phần bản chất của mình.

“Nhìn từ góc độ di sản, những gì một thời Việt Nam Cộng hòa để lại mà ta thấy được ... không chỉ là số lượng những sách, báo, văn nghệ phẩm đã phát hành và được lưu giữ,” tác giả Hải Sa viết. “Di sản, còn có thể mang hình thức phi vật thể của lối nghĩ, lối sống, lối hành động, mà con người miền Nam khi xưa đã được trau dồi, hun đúc qua tinh thần của thể chế, của một nền dân chủ hiến định. Chính con người, chính cộng đồng xã hội mới là trung tâm và cũng là cội nguồn lần mục đích của mọi bản hiến pháp.”

Nhận định trên làm tôi nhớ đến một bài viết, “Từng có một nơi hoàn cảnh không thể làm hỏng con người” của nhà phê bình Vương Trí Nhàn ở Hà Nội, khi suy ngẫm về sự tha hóa của con người trong xã hội Cộng sản và trường hợp của một nhà thơ Miền Nam, Tô Thùy Yên, qua bài thơ “Ta về” ông viết sau khi đi tù về.

Bị đầy đọa hàng chục năm trong các trại tù lao động khổ sai của Cộng sản nhưng không vì thế mà nhà thơ mất đi tính nhân bản và nhất là hồn thơ.

Trong bài thơ “Ta về” có bốn câu mà lần đầu nghe được tôi đã ứa nước mắt. Đó là trong một chuyến đi

thăm mộ thuyền nhân trên một hòn đảo hẻo lánh ở Nam Dương khi anh trưởng đoàn rười nước thay rượu lên đôi ba “ngôi mộ” vô danh chỉ vồn vẹn có mấy hòn đá do dân địa phương, sau khi vớt xác các thuyền nhân trôi giạt lên chôn cất, đặt để đánh dấu phòng hờ có người thân trong tương lai đi tìm xác họ. Ta về như lá rơi về cội / Bếp lửa nhân quần ấm tới nay / Chút rượu hồng đây, xin rưới xuống / Giải oan cho cuộc biên đầu này ...

“Đọc bài thơ của Tô Thùy Yên tôi nhớ lại nhiều cuộc gặp gỡ tiếp xúc với con người ở miền nam sau ngày 30/4/1975,” Vương Trí Nhàn viết, “tôi nhớ lại những trang văn bài thơ mà tôi đã đọc, những công trình nghiên cứu khoa học xã hội được làm trước 1975 và tôi nhận ra rằng cũng trong sự bao vây của chiến tranh, nhưng con người nơi đó không bị hoàn cảnh làm cho tê cứng về mặt tâm hồn, liêu lĩnh về cách sống, bất cần về mọi hậu quả gây ra cho mọi người. Tôi hiểu rằng ở xã hội đó, văn hóa vẫn còn, vẫn chi phối người ta trong mọi mặt đời sống. Cái sức mạnh tinh thần của Tô Thùy Yên hôm nay cũng như của bao nhiêu người khác là kết quả của một nền giáo dục nhân bản và giữ vững chuẩn mực. Người ta không những biết sống để thích nghi với hoàn cảnh mà còn biết giữ được cả những gì tốt đẹp nhất được bồi đắp từ nhiều thế hệ và chuẩn bị cho người ta ra tiếp xúc với thế giới.”

Cái di sản “mang hình thức phi vật thể của lối nghĩ, lối sống, lối hành động, mà con người miền Nam khi xưa đã được trau dồi, hun đúc qua tinh thần của thể chế, của một nền dân chủ hiến định” mà người Việt hải ngoại đã mang theo trên bước đường lưu vong và thể hiện qua trong đời sống các cộng đồng ở rải rác khắp nơi trên thế giới.

“Chính con người, chính cộng đồng xã hội mới là trung tâm và cũng là cội nguồn lần mục đích của mọi bản hiến pháp,” theo tác giả Hải Sa. Và anh gọi đó là những phiên bản “hiến pháp bất thành văn.”

Và kết luận: “Những tạo vật mà người xưa để lại, cố nhiên là di sản trao truyền cho người nay. Và di sản, không chỉ là của để dành, còn là nợ phải trả. Phần của, gồm những gì tinh túy có thể góp nhặt, mang vịn nguyên giá trị vạn dụng để hậu thế kế thừa và tiếp bước. Phần nợ, là những bản đề án dang dở, hay những gì người xưa còn thiếu sót, và người nay phải góp sức bổ khuyết, hoàn thành.”

Tiếp **CỦA AI** trang A7

Ngoài nhà màu hồng 358 đường El Brillo Way đã có chủ mới, sơn lại toàn màu trắng. Bất động sản trên thế giới của Epstein cũng bán cho người khác. Epstein chết trong trại giam. Maxwell thụ án 20 năm tù. Virginia kết liễu đời mình. Những nạn nhân sống sót

HỘI NGỘ LIÊN TRƯỜNG QUẢNG NAM, QUẢNG TÍN, ĐÀ NẴNG VÀ THÂN HỮU 2025

Westminster (Bình Sa) – Hội Đồng Hương Quảng Nam Đà Nẵng do Giáo Sư Đoàn Ngọc Đa làm Hội Trưởng cùng các thành viên trong Ban Chấp Hành, Ban Cố Vấn sau nhiều phiên họp đã đứng ra vận động với đại diện các trường Trung Học Quảng Nam, Quảng Tín, Đà Nẵng và thân hữu tổ chức ngày Hội Ngộ Liên Trường 2025, đây cũng là dịp để tưởng niệm 50 năm sau biến cố 30 tháng 4 năm 1975.

Tiếp xúc với Ông Võ Văn Thiệu, Tổng Thư Ký Ban Tổ Chức Hợp Mặt Liên Trường trong cuộc họp vào ngày Chủ Nhật 9 tháng 11 năm 2025 được ông cho biết: Thời gian và địa điểm tổ chức:

- Ngày Thứ Bảy 29 tháng 11 năm 2025 lúc 11 giờ trưa tại nhà hàng Golden Sea Restaurant & Banquet 9802 Katella Ave, Anaheim CA 92804, Điện thoại nhà hàng (714) 643-9890.

- Ngày Tiền Hội Ngộ được tổ chức vào lúc 10 giờ sáng đến 3 giờ chiều Thứ Sáu ngày 28 tháng 11 năm 2025 tại Stanton Central Park 10660 Western Ave Stanton CA 90680.

Ban tổ chức trân trọng kính mời quý Thầy Cô cùng người phối ngẫu tham dự. Trong ngày hội ngộ liên trường nếu có thành dư ngân quỹ ban tổ chức sẽ

Hình: Đại diện các trường trong ban tổ chức họp tại quán cafe Gypsy.

danh số tiền đó để giúp anh em thương phế binh tại quê nhà.

Mọi chi tiết xin liên lạc Ông Đoàn Ngọc Đa, Trưởng Ban Tổ Chức (714) 454-5718, Email: dangoc-doan@yahoo.com

Trưởng Ban Văn Nghệ Ông Nguyễn Văn Mỹ (714) 454-5718, Email: mytuyet@gmail.com

Ông Võ Văn Thiệu (714) 423-7208, Email: thieuvo90@gmail.com

Ban liên lạc các trường Quảng Nam, Quảng Tín, Đà Nẵng; Ông Đỗ Xuân Quý

(562) 841-5519, Email: maxdol1@yahoo.com

Liên lạc các trường Trung Học tại Quảng Tín chị Cao Ngọc Bội (626) 890-3256.

Trong dịp này một chương trình văn nghệ đặc sắc được trình diễn dưới sự điều hợp của Anh Nguyễn Văn Mỹ, Cố Vấn Hội Đồng Hương Quảng Nam Đà Nẵng cùng sự góp mặt của các văn nghệ sĩ Quảng Nam Đà Nẵng, qua các giọng ca, tiếng hát một thời học sinh dưới các mái trường Quảng Nam Đà Nẵng ngày xưa.

Mục đích chính của cuộc

hợp mặt là để trao đổi cho nhau những tin tức buồn vui trong cuộc sống, để hàn huyên, tâm sự, ôn lại những kỷ niệm một thời cùng chung dưới những ngôi trường thân yêu nơi quê nhà nay đã xa cách, ngoài ra cũng là dịp để quý cựu học sinh, quý thầy cô cùng các mạnh thường quân có dịp góp phần yểm trợ các Thương Phế Binh Việt Nam Cộng Hòa Quảng Nam Đà Nẵng, trong đó có những người bạn học thân yêu của chúng ta đã hy sinh một phần thân thể mình cho lý

tưởng Tự Do, Dân Chủ, nay đang sống trong khổ đau, thiếu thốn, cơ cực không được sự giúp đỡ nào khác.

Chúng ta là những cựu học sinh tha hương, đã lìa xa đất nước Việt Nam, đi tìm tự do khắp nơi trên thế giới, mang theo trong tâm thức biết bao thương nhớ, kỷ niệm một thời sinh ra, lớn lên, trên quê hương Quảng Nam, Đà Nẵng, Cộng Hòa Quảng Nam Đà Nẵng, trong đó có những người bạn học thân yêu của chúng ta đã hy sinh một phần thân thể mình cho lý

một địa danh lịch sử của một thời từ khi dựng nước, mở mang bờ cõi quốc gia về phương Nam. Ai ra đi không nhớ về những dòng sông như: Thu Bồn, sông Hàn Đà Nẵng, Trường Giang... Những danh lam, thắng cảnh Ngũ Hành Sơn, Phở Cỗ Hội An, Mỹ Sơn Trà Kiệu, Cố Viện Chàm Đà Nẵng... Những ngôi trường nổi tiếng một thời đã đào tạo biết bao thanh thiếu niên nam nữ, trở thành những nhân tài trong nhiều lãnh vực để đóng góp cho xã hội, hàng hàng lớp lớp những người trai xuất thân từ các ngôi trường đó đã theo tiếng gọi lên đường bảo vệ quê hương, biết bao thanh niên đã hy sinh trên các chiến trường đất nước, còn lại những người bạn của chúng ta không may mắn trở thành những thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa, họ là những người đã xả thân vì Quốc Gia Dân Tộc, và Quê Hương thân yêu của chúng ta. Vì vậy lần họp mặt này cũng là dịp để chúng ta tỏ lòng đối với họ.

Ban tổ chức kính mời quý Thầy Cô, cựu Giáo Sư các trường Quảng Nam Đà Nẵng, Quý đồng hương và thân hữu Quảng Nam Đà Nẵng, Quý anh chị cựu học sinh các Trường Quảng Nam Đà Nẵng tham dự ngày hội lớn của chúng ta.

711 CHIẾC GHẾ TRÔNG TRONG NGÀY TƯỞNG NIỆM NẠN NHÂN GIAO THÔNG THẾ GIỚI

LOS ANGELES (VB) – Ngay tuần lễ trước Lễ Tạ Ơn, tại trung tâm thành phố Los Angeles diễn ra một sự kiện làm xúc động những người tham dự. Vào trưa ngày Chủ Nhật 16 tháng 11 năm 2025, 711 chiếc ghế trống, trên đó đặt một cảnh họa hồng vàng, đã được sắp xếp ở khu vực trước văn phòng Sở Giao thông Vận tải California (Caltrans), tượng trưng cho 711 nạn nhân đã chết vì tai nạn xe cộ trong năm 2024 ở Quận Los Angeles. Gia đình của những nạn nhân đã trưng bày di ảnh, kỷ vật của người thân xung quanh những chiếc ghế. Khá nhiều nạn nhân là trẻ em.

Văn phòng An toàn Giao thông California (OTS), Sở Giao thông Vận tải California (Caltrans), tổ chức Đường phố Dành cho Mọi người (SAFE), Quỹ Emily Shane, Câu lạc bộ Xe hơi Nam California (AAA) và một số tổ chức bất vụ lợi về an toàn giao thông đồng tổ chức sự kiện. Đây là một trong những sự kiện của Ngày Tưởng niệm Nạn nhân Giao thông Thế giới (WDoR), được tổ chức hằng năm tại nhiều quốc gia vào tuần lễ thứ ba của Tháng 11, nhằm tưởng nhớ hàng triệu người đã thiệt mạng và bị thương nặng trong các vụ tai nạn giao thông, đồng thời ghi nhận nỗi đau mà bạn bè, gia đình của họ phải gánh chịu.

Chủ đề của sự kiện là “711 Ghế Trống” (711 Empty Chairs). 711 chiếc ghế để trống năm lại tại các gia đình nạn nhân nơi bàn ăn, phòng sinh hoạt gia đình, patio... cùng với biết bao niềm thương nhớ, xót xa. Gia đình Michael Gast, có con trai Nick đã chết vì

tai nạn giao thông vào ngày 28 tháng 7 năm 2024, khi đang băng qua đường bên ngoài Nhà hát Elysian ở Los Angeles. Chị Debbie Hsiung vẫn không cầm được nước mắt khi kể vài cái chết của đứa con trai 7 tuổi, Aidan, bị xe đụng khi băng qua đường cách đây đã hơn 11 năm. Nếu còn sống, Aidan nay gần 19 tuổi, sẽ là một thanh niên năng động, đáng mến. Để cái chết của con mình không trở nên vô ích, Debbie thành lập tổ chức Stop 4 Aidan (<http://www.stop4aidan.org/>), nhằm vận động chính sách cho đường phố an toàn hơn dành cho người đi bộ và đi xe đạp.

Điều đáng nói là người dân Mỹ hiện nay có vẻ như đã vô cảm với những cái chết do tai nạn giao thông, xem đó là điều “bình thường có thể chấp nhận được”, cũng như đối với cái chết của hàng ngàn nạn nhân súng đạn. Thử nghĩ lại, 711 nạn nhân trong một năm chỉ tại một quận hạt, tương đương với khoảng 4 vụ rơi máy bay. Chỉ cần một vụ tai nạn máy bay xảy ra, người ta sẽ nhắc đến nó cả năm sau, và tìm cách giải quyết rõ ràng nguyên nhân dẫn đến tai nạn. Nhưng có

về như điều này không xảy ra với những vụ tai nạn xe trên đường phố.

Hầu hết những tai nạn giao thông chết người là có thể phòng tránh được. Nếu những người lái xe không bị mất tập trung vì sử dụng điện thoại khi đang lái. Nếu những người đang say rượu, say thuốc không lái xe mà sử dụng phương tiện giao thông công cộng. Nhưng việc mở rộng giao thông công cộng ở Mỹ thường bị chống đối bởi những tỉ phú trong ngành dầu mỏ, bởi những chính trị gia không muốn nước Mỹ thu nhỏ ngành công nghiệp lâu đời này.

Nhằm nâng cao nhận thức về tác động của tai nạn giao thông đối với các nạn nhân và người thân, Quỹ Emily Shane, OTS, Caltrans và SAFE đã phát động sáng kiến “Câu lạc bộ Ghế Trống” để bày tỏ đồng cảm những người bị bỏ lại sau những tai nạn giao thông. Hình ảnh một chiếc ghế trống là một tác phẩm nghệ thuật, được Quỹ Emily Shane thiết kế để làm biểu tượng cho những người bất đắc dĩ phải tham gia câu lạc bộ này. Mục tiêu là phải làm sao để Câu lạc bộ Ghế Trống không còn một thành viên nào trong tương lai.

Giám đốc Stephanie Dougherty của OTS phát biểu tại sự kiện: “Quá nhiều người đã thiệt mạng trên đường phố vì những vụ tai nạn giao thông lẽ ra có thể phòng ngừa. Chỉ trong chốc lát, bạn bè và gia đình mãi mãi trở thành một thành viên của Câu lạc bộ Ghế Trống, một câu lạc bộ mà không ai muốn tham gia. Nếu đó là bữa ăn của quý vị, một chiếc ghế trống đã là quá nhiều. Sự kiện cảm động này là lời kêu gọi hành động để cho đường phố an toàn hơn, và chăm sóc câu lạc bộ này mãi mãi.”

Giám đốc Caltrans Dina El-Tawansy phát biểu: “Tại Caltrans, an toàn giao thông là ưu tiên hàng đầu. Nhân Ngày Tưởng niệm Thế giới này, chúng tôi tưởng nhớ những người đã mất mạng trên đường. Mỗi sinh mạng mất đi là một câu chuyện chưa có hồi kết. Sự kiện này nhắc nhở chúng ta rằng tất cả chúng ta đều có trách nhiệm chung trong việc giữ gìn an toàn cho đường sá và cho chính mình.”

Giám đốc điều hành của SAFE Damian Kevitt nói: “Hôm nay, các nạn nhân của tai nạn giao thông, các tổ chức vận động, cùng các cơ quan địa phương và tiêu

Chị Debbie Hsiung, mẹ của nạn nhân Aidan, sáng lập viên tổ chức Stop4Aidan.

bang lần đầu tiên cùng tham gia sự kiện WDoR để nói rằng “ĐÚ RỒI!” 711 sinh mạng bị cướp đi tại Quận Los Angeles năm ngoái; mỗi vụ tai nạn này, cũng như mỗi người chết đi, đều có thể ngăn ngừa được. Đã đến lúc chúng ta bắt đầu ưu tiên sự an toàn của mọi người sử dụng đường sá; ngừng phớt lờ những kẻ lái xe cẩu thả và những con đường nguy hiểm.”

Đồng sáng lập Quỹ Emily Shane, Michel Shane cho rằng lẽ ra không gia đình nào phải chịu cảnh mất đi một người trên bàn ăn chỉ vì một thảm kịch có thể phòng ngừa được. Mỗi chiếc ghế trống không chỉ tượng trưng cho một sinh mạng đã mất

đi, mà còn là những giấc mơ dang dở, sự tiếc thương không dứt. Emily Shane tin rằng con số ghế trống duy nhất có thể chấp nhận được trên bàn ăn của chúng ta là con số 0. Không còn ghế trống nữa!

Bà Tiffany Stanley của AAA cho rằng những hành vi nguy hiểm như chạy quá tốc độ, lái xe khi say rượu, nhẩn tin, vượt đèn đỏ, lái xe hung hãn đã cướp đi sinh mạng của quá nhiều người trên đường. Tất cả những vụ tai nạn này đều có thể phòng ngừa được. Bằng cách giảm tốc độ, tập trung và quan tâm đến người khác, người lái xe có thể

Xem tiếp **TƯỜNG NIỆM** trang A10

Hình từ trái: 1- Chiếc ghế của bé Michael Cruz tại Ngày Tưởng niệm Nạn nhân Giao thông Thế giới. (Ảnh: Việt Báo) 2- Người thân của các nạn nhân chụp hình chung tại lễ tưởng niệm

Triển Lãm & Hội Thảo

“TỪ CUỘC DI TẢN ĐẾN DI SẢN: 50 NĂM HÀNH TRÌNH NGƯỜI MỸ GỐC VIỆT”

Kính thưa quý đồng hương, quý vị trưởng thượng, quý thân hữu và quý thân hào nhân sĩ trong cộng đồng người Việt hải ngoại:

Viện Bảo Tàng Di Sản Người Việt (VHM) trân trọng thông báo cuộc Triển lãm & Hội thảo “Từ Cuộc Di Tản Đến Di Sản: 50 Năm Hành Trình Người Mỹ Gốc Việt,” sẽ diễn ra tại Bowers Museum (2002 N. Main St, Santa Ana, CA 92706) vào cuối tuần này, từ Thứ Sáu đến Chủ Nhật, ngày 21–23 tháng 11, 2025, mở cửa từ 10:00 sáng đến 6:00 chiều mỗi ngày.

Chương trình được tổ chức nhân dịp 50 năm kỷ niệm ngày kết thúc Chiến tranh Việt Nam và sự hình thành cộng đồng người Việt tỵ nạn tại Hoa Kỳ—một dấu mốc lịch sử quan trọng đối với nhiều thế hệ người Việt hải ngoại.

TINH THẦN & TÂM NHÌN CỦA CHƯƠNG TRÌNH

Chúng tôi ý thức sâu sắc rằng lịch sử của cộng đồng người Việt hải ngoại được hình thành từ nỗi đau, mất mát, từ đây, và hành trình vượt thoát đầy nguy hiểm — nhưng cũng từ những bước ngoặt thành công, những cố gắng xây dựng bền bỉ của biết bao cá nhân và gia đình suốt nửa thế kỷ qua. VHM trân trọng tất cả những hy sinh và đóng góp ấy, và luôn xem di sản của cộng đồng người Việt tỵ nạn Cộng sản là nền tảng cho mọi hoạt động của mình. Điều đó được minh chứng qua 10 năm nỗ lực bảo tồn lịch sử của chúng tôi, đặc biệt là Triển lãm về Cải Cách Ruộng Đất & Di Cư 1954 trong năm 2024 và Lễ Tưởng Niệm 50 Năm Kết Thúc Chiến Tranh (1975–2025) đã được đồng tổ chức cùng USS Midway

vào tháng Tư vừa qua.

Đồng thời, sau 50 năm, cộng đồng chúng ta đã trở nên đa dạng hơn—gồm nhiều thế hệ, nhiều góc nhìn và nhiều trải nghiệm khác nhau. Như bất kỳ cộng đồng nào, sự đa dạng ấy đòi hỏi đi kèm với những khác biệt quan điểm. VHM tin rằng chỉ khi chúng ta cho nhau cơ hội để lắng nghe những khác biệt ấy trong một không gian tôn trọng, bao dung, thấu hiểu và có trách nhiệm, chúng ta mới có thể thấu hiểu nhau sâu sắc hơn, để hàn gắn những đổ vỡ và mất mát kéo dài từ chiến tranh, lưu đầy, cũng như những khoảng cách giữa các thế hệ, bối cảnh sống và nhân sinh quan khác nhau.

Vì vậy, cuộc Triển lãm & Hội thảo năm nay được thiết kế với mục tiêu:

- bảo tồn ký ức trung thực về lịch sử,
- tôn vinh sức sống của cộng đồng tỵ nạn,
- tạo không gian đối thoại lành mạnh giữa các thế hệ,
- và xây dựng những nhịp cầu hiểu biết và cảm thông giữa các thế hệ.

NHỮNG ƯU TƯ CỦA MỘT SỐ ĐỒNG HƯƠNG

Chúng tôi ghi nhận những ý kiến quan tâm, bao gồm từ các cá nhân và hội đoàn, và xin trân trọng cảm ơn tinh thần đóng góp xuất phát từ tình yêu thương của cộng đồng. Chúng tôi hiểu rằng, đối với nhiều người, bất kỳ điều gì nhắc đến những đau thương của chiến tranh và lưu đầy đều có thể khiến quý vị ưu tư hoặc làm dấy lên nhiều cảm xúc mạnh.

Chúng tôi xin khẳng định rằng VHM trước hết tôn trọng những giá trị và kinh nghiệm đã hình thành cộng đồng người Việt tỵ nạn. Những hoạt động và lời

mời của chúng tôi không nhằm cổ vũ bất kỳ quan điểm chính trị hay hình thức tuyên truyền nào đi ngược lại ký ức chung ấy. Việc có mặt của các diễn giả thuộc nhiều thế hệ khác nhau được xem như cơ hội để mở rộng đối thoại, lắng nghe và tìm hiểu lẫn nhau trong tinh thần tôn trọng và thấu hiểu. Trong suốt chương trình, Ban Tổ Chức sẽ đồng hành cùng diễn giả và khách tham dự để định hướng cuộc thảo luận theo tinh thần xây dựng, nhân bản, và phù hợp với bối cảnh chung của cộng đồng người Việt hải ngoại.

Mục tiêu của chúng tôi không phải là phân định đúng–sai, vì đó là quyền suy nghĩ và phán xét riêng của mỗi cá nhân. Chúng tôi muốn tạo nên một không gian tôn trọng và bao dung để lịch sử và hiện thực được nói lên từ nhiều trải nghiệm khác nhau—trong sự tôn trọng những hy sinh của thế hệ đi trước, sự thấu hiểu những thực tại mà thế hệ hôm nay đang đối diện, và niềm hy vọng hướng về một tương lai tốt đẹp hơn cho thế hệ mai sau.

CHƯƠNG TRÌNH & KHÁCH MỜI

Ngày 1 — Thứ Sáu, 21/11

- Khai mạc triển lãm (10:00 AM)
- Phiên thảo luận 1: Cuộc Di Tản & Sự Hình Thành Cộng Đồng (1:15–3:15 PM)
 - o Diễn giả: Ts. Jason R. Nguyễn, Ts. Trần Ann Ngọc, Ông Nam Lộc Nguyễn, Ts. Elwing Sương Gonzalez, Ts. Ý Thiên Nguyễn; Điều hợp viên: Ts. Duyên Bùi
- Chiều phim: Finding the Virgo (3:30–5:30 PM)
 - o Diễn giả: Ls. Lauren Vương Ngọc Lan;

Điều hợp viên: Đạo diễn Đức Nguyễn

Ngày 2 — Thứ Bảy, 22/11

- Triển lãm: (10:00 AM)
- Phiên thảo luận 2: Chính trị, Kinh doanh & Giáo dục (11:00–1:00 PM)
 - o Diễn giả: Th.S. Cathy Beaupain, Ts. Annie Bích-Loan Dương, Ts. Trí C. Trần, Bà Frances Thế Thủy Nguyễn, Bs. Tâm Thành Nguyễn, Nghị viên Thái Việt Phan; Điều hợp viên: Th.S. Joseph Nguyễn
- Phiên thảo luận 3: Chấn thương tâm lý, Sự im lặng & Chữa lành (1:45–3:15 PM)
 - o Diễn giả: Ts. Suzie Xuyên Đông, Đạo diễn Đức Nguyễn, Ts. Thảo Hà; Điều hợp viên: Diễn viên Quyên Ngô
- Phiên thảo luận 4: Văn hóa & Nghệ thuật Qua Các Thế Hệ (3:30–5:30 PM)
 - o Diễn giả: Dược sĩ Ysa Lê, Nhà hảo tâm Linh Kochan, Xướng ngôn viên Diệu-Quyên Nguyễn-Khoa, Ls. Đỗ Phú Nguyễn, Nhà báo Titi Mary Trần, Nhà báo Dzũng Đỗ; Điều hợp viên: Ts. Jason R. Nguyễn

Ngày 3 — Chủ Nhật, 23/11

- Triển lãm: (10:00 AM)
- Phiên thảo luận 5: Gìn giữ ký ức & Kho lưu trữ (11:00–12:30 PM)
 - o Diễn giả: Ts. Stephen Maxner, Giám tuyển Julia Huỳnh, Ông Châu Thụy, Ts. Dịu Hương Nguyễn; Điều hợp viên: Ts. Ý Thiên Nguyễn
- Phiên thảo luận 6: Nhịp Cầu Nối Các Thế Hệ (1:30–3:30 PM)
 - o Diễn giả: Ts. Pauline Đồng, Phó thị trưởng Thu-Hà Nguyễn, Diễn viên Quyên Ngô, Nhà hoạt động

Tracy La, Cô Jolynna Đặng; Điều hợp viên: Ts. Duyên Bùi

- Lễ bế mạc: 3:30–4:00 PM

LỜI MỜI TRÂN TRỌNG

Chúng tôi kính mời quý vị đến tham dự – không chỉ để xem, mà để chứng kiến những cố gắng không ngừng nghỉ của chúng tôi, và góp tiếng nói giúp chúng tôi phục vụ cộng đồng tốt hơn.

Không gian hội thảo chúng tôi xây dựng là:

- Mở rộng – nhưng không vô nguyên tắc.
 - Đa thanh – nhưng không hỗn loạn.
 - Tôn trọng khác biệt – nhưng không xem nhẹ nỗi đau lịch sử.
- VHM tin rằng chỉ khi

cùng hiện diện, cùng lắng nghe, cùng chia sẻ, cùng cảm thông và bao dung thì chúng ta mới có thể thực sự xây dựng một cộng đồng mạnh mẽ, nhân bản, và vững mạnh cho các thế hệ mai sau.

Chân thành cảm ơn quý vị đã tin tưởng, bảo vệ và đồng hành cùng Viện Bảo Tàng Di Sản Người Việt trong hành trình gìn giữ ký ức và hàn gắn di sản chiến tranh.

Trân trọng kính mời, và

mong được đón tiếp quý vị.

Viện Bảo Tàng Di Sản Người Việt (VHM)

Châu Thụy – Giám Đốc & Sáng lập viên

Ts. Alex-Thái Đình Võ – Trưởng Ban Hội Thảo & Triển Lãm

HồngTiên Trần - Đồng Trưởng Ban

Thành Phố Garden Grove Tổ Chức

CHƯƠNG TRÌNH ‘WINTER IN THE GROVE’

Vào mùa lễ Giáng sinh năm nay, Thành phố Garden Grove mang đến cộng đồng chương trình ‘Winter in the Grove’, sẽ được tổ chức vào ngày Thứ Bảy, 6 tháng 12, 2025, từ 3:00 giờ chiều tới 7:00 giờ tối, tại khuôn viên Village Green Park, địa chỉ 12732 Main Street.

Năm nay, các hoạt động tại sự kiện bao gồm một khu vực bán những đồ thủ công, khu vui chơi dành cho trẻ em, cơ hội chụp hình cùng ông già Noel, và cùng hơn 50 tấn tuyết tạo thành cầu trượt (snow slide) cho mọi người vui chơi miễn phí. Các hội đoàn bắt vụ lợi cũng sẽ có bán thức ăn nhẹ tại đây.

Phần chương trình văn nghệ sẽ được các em từ

Cầu trượt tuyết của thành phố Garden Grove.

những hội đoàn cộng đồng, ca đoàn từ các trường trung học địa phương biểu diễn. Sau cùng không thể thiếu phần chung vui thấp sáng cây giáng sinh 24-foot với Thị trường và các nghị viên Thành phố.

Những cơ sở thương mại và hội đoàn nếu muốn bảo trợ chương trình có thể gọi (714) 741-5212. Để biết thêm chi tiết, xin xem tại trang ggcity.org/winterinthegrove hoặc liên lạc số phone (714) 741-5200.

Tiếp *TƯỞNG NIỆM* trang A9

bảo vệ bản thân và những người thân yêu.

Tiểu bang California cam kết làm cho đường sá an toàn hơn, thông qua các khoản đầu tư mới vào các chương trình an toàn giao thông, giáo dục và thực thi pháp luật.

- California đặt ra mục tiêu ngắn hạn là giảm 30% số vụ tai nạn gây thương tích nghiêm trọng và tử vong vào năm 2035, một phần của chính sách an toàn đường bộ mới trên toàn tiểu bang nhằm giải quyết các khu vực có nguy cơ cao nhất. Hai hành lang an toàn ưu tiên được chỉ định - Đại lộ Avalon ở Los Angeles và xa lộ 91 ở phía đông nam Quận Los Angeles - sẽ có một loạt các nâng cấp an

toàn nhằm đáp ứng nhu cầu an toàn của cộng đồng.

- Đầu tư gần 5 tỷ đô la để nâng cao an toàn cho người đi xe đạp và người đi bộ. Tiểu bang tài trợ cho các lựa chọn giao thông thay thế mới, các dự án địa phương nhằm tăng cường an toàn cho người đi xe đạp và đi bộ.

- Caltrans đã đầu tư trung bình 1.1 tỷ đô la mỗi năm trong bảy năm qua vào các khoản đầu tư an toàn cho Chương trình Vận hành và Bảo vệ Đường cao tốc Tiêu bang (SHOPP), các chương trình bảo trì đường cao tốc. Các dự án bao gồm xây rào chắn phân cách, vòng xoay, cải thiện ánh sáng và tầm nhìn khi qua đường, làn đường và lối đi dành riêng cho xe đạp...

- Caltrans đã khởi động

nghiên cứu khả thi Quy hoạch Tổng thể Pacific Coast Highway (PCH) nhằm xác định các khu vực ưu tiên, các biện pháp an toàn dài hạn, các lựa chọn di chuyển an toàn hơn, đề cải thiện an toàn trên PCH ở Malibu cho người đi bộ, người đi xe đạp, người sử dụng phương tiện giao thông công cộng.

Để chia sẻ câu chuyện của nạn nhân tai nạn xe cộ và tìm hiểu thêm về sáng kiến Câu lạc bộ Ghé Trồng, xin vào trang web www.gosafelyca.org. Để tham gia vào những hoạt động về an toàn giao thông, hỗ trợ đường phố an toàn cho gia đình và cộng đồng, xin truy cập www.gosafelyca.org/get-involved.

(VB)

Thông báo pháp lý được tòa án phê duyệt
B & R Supermarket, Inc., và những bên khác kiện Visa, Inc. và những bên khác,
Vụ án số 1:17-cv-02738-BMC-JAM
Tòa án Quận Hoa Kỳ Khu Đông New York

Nếu bạn là thương nhân đã chịu khoản bồi hoàn do Chuyển giao Trách nhiệm Gian lận EMV/chip mà không được hoàn trả trong giao dịch thẻ tín dụng hoặc thẻ ghi nợ Visa, Mastercard, American Express, hoặc Discover từ ngày 1 tháng 10 năm 2015 đến ngày 30 tháng 9 năm 2017, quyền lợi của bạn có thể bị ảnh hưởng bởi các Thỏa thuận dàn xếp với các Bị đơn.

*Tòa án đã cho phép ban hành thông báo này. Đây **không** phải là lời mời từ luật sư.*

Đã đạt được các thỏa thuận dàn xếp với các Bị đơn Mastercard International, Incorporated (“Mastercard”), Visa Inc. và Visa U.S.A. Inc. (“Visa”), Discover Financial Services (“Discover”) và American Express Company (“Amex”) (gọi chung là “Các Bị đơn”) trong vụ kiện tập thể có tên *B & R Supermarket, Inc., và những bên khác kiện Visa, Inc. và những bên khác*, Vụ án số 1:17-cv-02738-BMC-JAM (E.D.N.Y.). Vụ kiện cho rằng các Bị đơn vi phạm luật chống độc quyền khi thông đồng áp dụng cùng một chính sách thông qua các quy tắc gần như giống hệt nhau để chuyển hàng tỷ đô la trách nhiệm đối với các khoản giao dịch gian lận (bồi hoàn) từ ngân hàng sang thương nhân (“Chuyển giao Trách nhiệm Gian lận”) trong trường hợp thẻ tín dụng hoặc thẻ ghi nợ đã bật công nghệ EMV/chip còn thiết bị chấp nhận thẻ của thương nhân chưa bật EMV/chip, và thực hiện việc chuyển giao này có hiệu lực cùng ngày, theo cùng cách thức trên cả bốn mạng lưới. Các Bị đơn phủ nhận các cáo buộc pháp lý, không thừa nhận hành vi sai trái hay trách nhiệm nào.

Ai được bao gồm? Nhóm bao gồm: Tất cả thương nhân đã chịu ít nhất một hoặc nhiều khoản bồi hoàn không được hoàn trả trong khoảng từ ngày 1 tháng 10 năm 2015 đến hết ngày 30 tháng 9 năm 2017, theo quy định Chuyển giao Trách nhiệm Gian lận đối với các khoản bồi hoàn thẻ thanh toán của Mastercard, Visa, Discover và/hoặc Amex. Loại trừ khỏi Nhóm là thành viên cơ quan tư pháp và các cơ quan, tổ chức của chính phủ. Bất kỳ thành viên nào trước đây đã tự loại mình khỏi vụ kiện này bằng cách nộp yêu cầu loại trừ theo đúng quy định được nêu trong Lệnh Phê duyệt Thông báo Nhóm và Kế hoạch Thông báo đề xuất ngày 3 tháng 6 năm 2022, sẽ không còn được tính trong Nhóm và sẽ không thể nộp Mẫu Yêu cầu Bồi hoàn trong tương lai đối với các Thỏa thuận dàn xếp này.

Các Thỏa thuận dàn xếp cung cấp gì? Các Bị đơn đã đạt được tổng số tiền dàn xếp là 231,7 triệu đô la Mỹ.

Tôi có thể nhận thanh toán ngay không? Không. Hiện tại sẽ không có khoản thanh toán nào cho các thành viên Nhóm. Các thành viên Nhóm sẽ được thông báo sau về cơ hội nộp Mẫu Yêu cầu Bồi hoàn từ các Thỏa thuận dàn xếp.

Các lựa chọn khác. Bạn có thể phản đối các Thỏa thuận dàn xếp và/hoặc yêu cầu của Luật sư Nhóm về phí và chi phí luật sư trước **ngày 26 tháng 1 năm 2026**. Thông báo Dài trên Trang web Thỏa thuận dàn xếp giải thích cách thức phản đối.

Tòa án sẽ tổ chức phiên điều trần Công bằng Cuối cùng vào **ngày 27 tháng 4 năm 2026**, để xem xét mọi phản đối và quyết định có phê duyệt các Thỏa thuận dàn xếp và yêu cầu của Luật sư Nhóm về phí luật sư là 33,3% trong tổng số 32,2 triệu đô la cho vụ Dàn xếp Discover và Amex, và 27,5% trong tổng số 199,5 triệu đô la cho vụ Dàn xếp Visa và Mastercard, cùng với bất kỳ khoản lãi nào được Tòa án phê duyệt và phát sinh trên các khoản phí này, nếu có. Luật sư Nhóm cũng sẽ yêu cầu hoàn trả chi phí tố tụng của họ (tách biệt với chi phí hành chính của việc dàn xếp hoặc thông báo), không vượt quá 5 triệu đô la, và khoản thưởng dịch vụ cho mỗi Đại diện Nhóm tối đa 50.000 đô la vì đã đại diện cho các thương nhân.

Bạn hoặc luật sư của bạn có thể tham dự và yêu cầu được phát biểu tại phiên điều trần nếu bạn phản đối và nộp Thông báo Dự định Tham dự lên Tòa án, nhưng không bắt buộc phải làm vậy. Tất cả các lệnh của Tòa án và mọi phán quyết sẽ áp dụng và có giá trị ràng buộc pháp lý đối với bạn.

Thông báo này chỉ là bản tóm tắt. Các Thỏa thuận dàn xếp và thêm thông tin về vụ kiện cũng như Thỏa thuận dàn xếp có tại www.FraudLiabilityShiftLitigation.com hoặc qua số điện thoại miễn phí 1-855-662-0073.

CHÚNG TA ĐÃ QUÊN?

Nina HB Lê

Có những kỷ ức không cần ai nhắc lại; chỉ cần tiếng động giữa đêm là đủ làm người ta giật mình. Người Việt miền Nam sau 1975 không xa lạ gì với tiếng đập cửa khi công an xông vào bắt bớ. Không cần lý do. Không cần giấy tờ. Những người bị lôi đi “làm việc” biệt tăm không ngày về. Cả nước hiểu rằng luật pháp không đề bảo vệ ai; mà là công cụ người cộng sản dùng để gán mác những ai “có tội với Đảng và nhân dân”.

Tưởng chuyện ác mộng đã qua, nhưng nay lại lần vào đời sống Mỹ trong một hình dáng khác.

Chicago tuần này cho thấy điều đó rõ nhất. Bộ Tư Pháp xác nhận 97,4% những người bị ICE chặn bắt không có tiền án (1). Họ đi làm. Họ chăm con. Họ đứng đợi xe buýt. Rồi một bàn tay tóm cổ quăng họ lên xe. Cánh cửa đóng lại. Không giải thích. Không xét xử. Không thủ tục pháp lý. Ai còn gọi đây là an ninh biên giới thì nên tra lại chữ nghĩa. Bởi khi chính quyền dùng bạo lực để khủng bố cộng đồng, nhắm vào một nhóm người đã gần sẵn nhân, thì họ không đi tìm tội phạm — họ đi tùm cò nan nhân.

Los Angeles cũng vậy. Dữ liệu gần nhất trong tháng 6/2025 cho thấy khoảng 68% người bị bắt không có án hình sự, và 57% chưa từng bị truy tố (2). Charlotte cuối tuần rồi còn nhanh gọn hơn. Chiến dịch Charlotte's Web gom hơn một trăm người chỉ trong hai ngày (3). Một buổi sáng bình thường biến thành buổi sáng biến mất. Những

con đường người ta vẫn đi làm, vẫn đưa con cái đến trường, bỗng trở thành nơi con người bị thụ gom khỏi đời sống chỉ bằng một cú thực hiện chỉ tiêu. Và sáng hôm sau, tất cả được tóm lại bằng một mẩu tin trên báo, một dòng trên trang nhà của ICE, báo cáo mùa thu hoạch.

Điều nguy hiểm hơn cả nằm ở cách người ta dùng dung biến tất cả thành màn tranh cãi giữa Dân Chủ và Cộng Hòa. Như thể quyền được luật pháp bảo vệ là thứ quyền được đem ra mặc cả. Hiến pháp không đứng về đảng nào. Nó đứng về con người. Tu Chính Án thứ Năm không viêt “công dân”, mà viêt rõ “không ai bị tước đoạt sinh mạng hay tự do mà không qua thủ tục pháp lý”. Hiến pháp dùng chữ “không ai”. Nghĩa là người di dân cũng được bảo vệ. Người xin tị nạn cũng được bảo vệ. Những người bị cáo buộc “không giấy tờ” cũng được bảo vệ. Tất cả những ai đang sống trong biên giới đất nước này đều đứng trong vòng pháp lý ấy. Khi một chính quyền tự cho phép mình gạt một cộng đồng ra ngoài hai chữ “không ai”, họ không chỉ vi phạm quyền của những người đó — họ đang định nghĩa lại ai được xem là người.

Điều xảy ra trong nước chỉ là một phần. Ngoài biển, chính quyền Trump đã cho giết ít nhất 57 ngư dân Venezuela và tại Thái Bình Dương chỉ bằng một cáo buộc không chứng minh. Không tòa án. Không điều trần. Không Quốc Hội. Chỉ có lệnh. Lệnh sinh sát. Và cùng lúc, lời đe dọa đưa

quân vào Venezuela được
lập lại như thể chiến tranh
là một công việc quen
thuộc. Ai gọi đó là gìn giữ
hòa bình cũng cần tự xét lại.
Đây là bạo lực vô chủ, được
hợp thức bằng vài chữ “tội
phạm” hay “khủng bố” mà
không buồn chứng minh.

Đề biện minh, người ta dựng những câu chuyện khó tin nhưng thật lợi. Như chuyện giả thật bỏ tăng vì đi dân dất bỏ vượt biên. Một câu chuyện không cười nổi quá hai giây, nhưng được kê vớ giọng chắc nịch như sự thật. Nó được dùng để đòi ánh mắt của công chúng khỏi những người thật sự gây ra khủng hoảng kinh tế, và hướng giận vào những kẻ yếu thế, để tư duy con người (nếu có) bị xé nhỏ bởi những trận cãi nhau về cơ sở, khẩu hiệu vì bị tung "hỏa mù".

Tất cả những thứ sách lược ấy chỉ về một hình thù quen thuộc. Một bộ máy bắt người về tội trong nước. Một bộ máy giết người ngoài biên giới. Một bộ máy chuyên dụng chuyên để xuyên tạc che giấu sự thật. Người Việt từng thấy mô hình ấy. Danh sách “ngụy quân – ngụy quyền” mở ra. Rồi đến trí thức, thương gia, người vượt biên, cả những đứa trẻ con cái của những người bị buộc tội. Không có chế độ nào dừng lại ở nhóm “tê thần” đầu tiên. Bàn tay quyền lực đã quen mùi sinh sát sẽ không rút lại.

Đức Giáo Hoàng gần đây
lên tiếng: “Chúng ta phải
tìm cách đối xử nhân đạo
với tất cả chúng sinh, đối xử
với họ bằng chính phẩm giá
của họ.” Ngài nói thêm:
“Nếu có người nhập cư bất

Hợp pháp vào Hoa Kỳ, thì vẫn có cách để đối xử. Có tòa án. Có hệ thống tư pháp.”

Hoa Kỳ hôm nay đang đứng ở ngưỡng cửa mà người Việt đã đi qua. Chicago không phải lần. Los Angeles không phải ngoại lệ. Charlotte’s Web không phải tình cờ. Đây là ba dấu hiệu liên tiếp của một cỗ máy đang mở rộng quyền hạn nhà nước, đi sức mạnh bằng số người bị tổng giám thay vì khả năng bảo vệ người yếu thế

trong xã hội.

Người Việt từng nghe tiếng gõ cửa tất thờ. Từng thấy những người bị đưa đi không trở lại. Từng hiểu rõ thế nào là bị tước đoạt nhân phẩm. Những ký ức đó không phải chuyện để kể lại cho vui, mà là những kinh nghiệm giúp chúng ta thấy rõ hình dạng của sự nguy hiểm đang trở lại.

Và một ngày nào đó, khi tiếng gõ cửa hay chiếc xe ICE dừng lại tóm cổ người thân, gia đình, con cái hay chính bản thân mình, hãy

nhớ đã có lúc bạn từng
dừng dưng nghĩ rằng:
“chuyện này chỉ xảy ra cho
người khác.”

Nina HB Lê

(1) Chicago: 97,4% trong số 614 người bị bắt không có tiền án.

NEPM / DOJ records,
17/11/2025.

(2) Los Angeles: 2.031 người bị bắt (1-26/6/2025); ~68% không án hình sự; ~57% chưa từng bị truy tố. LA Times, 16/7/2025.

(3) Charlotte's Web: hơn 130 người bị bắt trong hai ngày đầu. Washington Post, 18/11/2025.

<i>Kiến Thức Tổng Quát về Ngành Thẩm Mỹ</i> Cựu Giáo Sư Trương Ngọc Bảo Xuân Dạy Thi Lý Thuyết và Thực Hành Nghề Tóc, Da, Móng Tay Gửi ngân phiếu mua sách tới: Bảo Xuân & Ngọc Anh 11121 Mac Murray St. Garden Grove, CA 92841	GIÁ 25 ĐÔ LA
Kiến thức tổng quát về ngành thẩm mỹ TRƯƠNG NGỌC BẢO XUÂN	

CÁO PHÓ

Gia đình chúng tôi vô cùng thương tiếc báo tin cùng quý thân bằng quyến thuộc và bạn hữu gần xa:

Mẹ, Bà Nội, Bà Ngoại, Bà Cố của chúng tôi là:

Bà Quà Phụ **ĐỔ ĐÌNH HOÀNH**

Khuê Danh **NGUYEN THI HAI**

Pháp Danh **Diệu Thanh**

Sinh ngày 15 tháng 8 năm 1933 tại Việt Nam
Đã từ trần vào lúc 4 giờ sáng ngày 12 tháng 11 năm 2025
(nhằm ngày 23 tháng 9 năm Ất Tỵ)
tại Bệnh Viện St Mary Long Beach California

Hưởng thọ 93 tuổi

Chương Trình Tang Lễ.

Được tổ chức vào **Chủ Nhật ngày 23 tháng 11 năm 2025**
 tại **Peek Funeral Home- Phòng số 3, 7801 Bolsa Ave, Westminster, CA 92683**
 10:00 AM: Lễ Nhập Quan, Phát Tang, Cầu Siêu. - 11:00AM - 18:00 PM: Thăm Viếng

Thứ Hai ngày 24 tháng 11 năm 2025
 10:00 AM - 13:00 PM: Thăm Viếng. - 13:30 PM - 15:00 PM: Lễ Di Quan và An Táng

TANG GIA ĐỒNG KÍNH BÁO

Trưởng Nữ: **Đỗ Thị Minh Hải** và con
 Thứ Nữ: **Đỗ Thị Hải** và các con cùng các cháu
 Trưởng Nam: **Đỗ Mạnh Phước**, vợ **Trần Thị Phương Hạnh** và các con cùng các cháu
 Thứ Nữ: **Đỗ Thị Minh Hòa**, chồng **Phạm Đỗ Vũ** và các con cùng cháu
 Thứ Nam: **Đỗ Tiến Lộc**
 Thứ Nữ: **Đỗ Thị Minh Hiền** và con

CÁO PHÓ NÀY THAY THẾ THIỆP TANG. XIN MIỄN PHÚNG ĐIỀU VÀ VÒNG HOA
 Trong lúc tang gia bối rối nếu có điều gì sơ xuất, kính xin quý vị niệm tình tha thứ.

LEXUS

DECEMBER
TO REMEMBER
SALES EVENT

Kết thúc 5 tháng Một

Mùa lễ khởi hành từ đây.

Experience Amazing

THEO DẤU THƯ HƯƠNG II

và thói quen đọc sách giấy cùng “một cuồng tử mộng mơ” (*)

Tâm Nguyên

"Kỳ thực, ngày nay đa số người ta không đọc sách nữa, mà chỉ liếc nhìn trên mạng những thông tin trong vài phút đồng hồ, ránh rồi hiếm hoi, và những thông tin ấy cũng chỉ lưu lại trong bộ nhớ không quá vài sát-na. Xu hướng của thời đại là thế. Cuộc sống càng hiện đại tân tiến, con người càng tụt bật vội vàng, càng chống lảng quên, một nghịch lý hết thuốc chữa của đời sống."

Đoạn văn này được trích từ Lời ngỏ cuốn tạp luận "Theo dấu thư hương" đầu tiên của nhà văn Trịnh Y Thư. Trong thời đại mà sự tiện lợi có thể đạt đến mức "AI" trong nhiều lãnh vực bao gồm cả sáng tác nhạc, và có thể một ngày nào đó, phải chăng con người không cần viết thư tay bày tỏ tình cảm bằng cảm xúc tự nhiên từ trái tim vì đã có "AI"???

Trí thông minh nhân tạo - artificial intelligence (AI) - là một ứng dụng tuyệt vời cho nhiều công việc khác nhau, song không thể và không bao giờ có thể là phương cách dành cho tất cả mọi điều trong cuộc sống. "AI" chẳng bao giờ thay thế được cảm giác nhẹ nhàng và thư thái khi những ngón tay chạm khẽ từng trang sách, bồi hồi nhớ lại những kỷ niệm đầu

yêu xuôi theo trang sách và biết ơn cuộc đời này cho chúng ta được trải qua tất cả những cảm giác và cảm xúc được làm những con người biết yêu thương nhau. Dường như đọc sách giấy vẫn cho chúng ta cảm giác được thương, được nhớ nhiều hơn là cách cảm nhận cuộc đời qua màn hình điện tử của những thiết bị hiện đại thời nay.

"AI" có thông minh cách mấy thì suy cho cùng chỉ là một sự bất chước tiện lợi và tiện dụng từ trí tuệ con người nên "AI" vẫn mãi là sự thông minh nhân tạo, và không thể là trí tuệ nhân tạo. Trong những lãnh vực không thể thiếu sự sáng tạo và tình cảm tự nhiên từ tâm hồn và trái tim của con người thì "AI" không thể là người bạn tri kỷ.

Một trong những người bạn tri kỷ đáng tin cậy nhất với tâm hồn chúng ta là thói quen đọc sách giấy. Sự tiện lợi và sự tiện dụng của "AI" khó lòng thay thế được lá thư được viết tay mang "theo dấu thư hương", mang theo lời nhắn bằng nét chữ mà chỉ có một người duy nhất mới có thể đọc được và hiểu thấu, và mang theo cả tâm chân tình ấm áp không thể có sẵn trong kho dữ liệu đồ sộ mà vẫn bị giới hạn của "AI".

Vì "AI" không thể và không có khả năng thay thế

được cảm xúc trí tuệ của con người nên thói quen đọc sách giấy, với cảm giác rất đỗi yêu thương của ngón tay chạm vào trang sách, là điều cần được giữ lại một cách từ tốn trong đời sống hiện đại nhiều khi khiến trái tim ta vội vàng quên mất hai chữ "*thư hương*" được nhà văn Trịnh Y Thư luận giải trong cuốn sách, mà ở đó tác giả tự nhận mình là "*một cuồng tử mộng mơ*" (*):

"Nếu hiểu "thư hương" là cốt cách nhà Nho thì cốt cách ấy là đọc sách, đọc để luyện chí, chứ không phải để thi đỗ làm quan." (Trích Theo Dấu Thư Hương I - Trịnh Y Thư)

Thân mời quý bạn yêu thích đọc sách cùng có mặt cho nhau tại Điểm Hẹn Cà Phê Quận Cam, Coffee Factory, vào lúc 4 giờ chiều Thứ Bảy, ngày 6 tháng 12 năm 2025 để đón mừng cuốn sách Theo Dấu Thư Hương thứ hai của nhà văn Trịnh Y Thư được giới thiệu đến độc giả. Buổi ra mắt sách được Văn Học Press và Việt Báo Foundation tổ chức vào lúc 4 giờ chiều Thứ Bảy, ngày 6 tháng 12 năm 2025, tại Điểm Hẹn Cà Phê Quận Cam-Coffee Factory, 15582 Brookhurst St., Westminster, CA 92683. Quý bạn đọc ở xa có thể mua sách tại trang Barnes

Bìa sách “Theo Dấu Thư Hương II” của Trịnh Y Thư.

& Noble.com: <https://www.barnesandnoble.com/w/theo-dau-thu-huong-ii-trinh-y-thu/1148217340>

Đây cũng là dịp để chúng ta bày tỏ lòng biết ơn của mình đến nhà văn Trịnh Y Thư vì những đóng góp miệt mài và quý giá của ông trong lãnh vực sáng tác văn học. Trịnh Y Thư là một trong những nhà văn, thi sĩ và dịch giả có những tác phẩm có giá trị với thời gian.

Thời đại và thời cuộc có thể đổi thay lúc này lúc khác, nhưng có khi nào lá phong thời không còn đó chín trên cành mỗi mùa thu

sang? Những trang sách của Trịnh Y Thư không những có thể giúp người đọc "luyện chí" mà còn khiến trái tim người đọc mềm lại, tĩnh lại, và rung cảm để nhận biết giây phút bình an của hiện tại và nhớ đến nhiều người khác đang cùng vạn vật muôn loài chống chọi với những gian nan đến từ sự cuồng nộ không thể tránh được của đất trời.

Đến với buổi ra mắt sách THEO DẤU THƯ HUONG II, cuốn tạp luận của nhà văn Trịnh Y Thư, quý bạn có thể gặp gỡ nhà văn Trịnh Y Thư và những bằng hữu đáng kính của tác

giả: Giáo sư Trần Huy Bích, Nhà văn Cung Tích Biền và Nhà thơ Nguyễn Thị Khánh Minh.

Quý bạn đọc có thể mua sách tặng cho tâm hồn mình những "dấu thư hương" không dễ tìm thấy, và mua sách làm quà tặng cho những người thân và bằng hữu của mình để chúng ta cùng nhắn nhủ với nhau một điều giản dị - giữ gìn thói quen đọc sách giấy như giữ gìn hơi thở và nụ cười cho mình và cho nhau.

Tâm Nguyên
(Call, ngày 16 tháng 11 năm 2025)

* “Theo Dấu Thư Hương II” của Trịnh Y Thư

GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM THỐNG NHẤT

THƯ MỜI LỄ ĐẠI TƯỜNG TRƯỞNG LÃO HÒA THƯỢNG THÍCH TUỆ SỸ

Nam Mô Bổn Sư Thích Ca Mâu Ni Phật

Kính bạch Chư Tôn Thiền Đức Tăng, Ni,
Kính thưa quý Thiện Nam, Tín Nữ Phật tử cùng quý anh chị em Gia Đình Phật Tử Việt Nam,

Trưởng Lão Hòa Thượng Thích Tuệ Sỹ — hựu thượng Nguyên hạ Chứng, đời thứ 44 dòng Lâm Tế — đã thuận thế vô thường, viên tịch vào ngày 24 tháng 11 năm 2023 tại Chùa Phật Ân, Việt Nam. Ngài là bậc Cao Tăng Thạc Đức, người đã cống hiến trọn đời cho Phật Giáo Việt Nam, Dân Tộc, và Giáo Dục. Từ Viện Đại Học Vạn Hạnh đến các Viện Cao Đẳng Phật Học như Hải Đức – Nha Trang và Quảng Hương Già Lam – Sài Gòn, Ngài đã diu dắt và đào tạo bao thế hệ Tăng, Ni, Phật tử.

Đề tưởng niệm bậc Thạch Trụ Tòng Lâm đã cống hiến cả đời mình cho Đạo Pháp và Dân Tộc, Hội Đồng Hoàng Pháp – Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất sẽ long trọng tổ chức:

LỄ ĐẠI TƯỜNG TRƯỞNG LÃO HÒA THƯỢNG THÍCH TUỆ SỸ

Địa điểm: Tu Viện Đại Bi tại 13852 Newland St,
Garden Grove, CA 92844

Thời gian & Chương trình:

Thứ Bảy, ngày 29 tháng 11 năm 2025 (4:30 – 7:30 chiều):

Chiêu Thơ Nhạc Thiền & Tọa Đàm Tưởng Niệm

Về cuộc đời, tư tưởng, và những cống hiến lớn lao của Trưởng Lão Hòa Thượng Thích Tuệ Sỹ trong lãnh vực văn học, văn hóa, dân tộc và Phật Giáo Việt Nam.

Chủ Nhật, ngày 30 tháng 11 năm 2025 (10:00 – 11:00 sáng):

Lễ Đại Tường Trưởng Lão Hòa Thượng Thích Tuệ Sỹ

Cử hành nghi thức tưởng niệm, tuyên đọc tiểu sử, và giới thiệu công trình biên dịch Đại Tạng Kinh Việt Nam – Thanh Văn Tạng, đợt 3.

Ban Tổ Chức trân trọng cung thỉnh Chư Tôn Đức Tăng, Ni từ bi quang lâm chứng minh và hộ niệm, đồng thời kính mời quý Thiện Nam, Tín Nữ Phật tử cùng toàn thể Huynh Trưởng, Đoàn Sinh Gia Đình Phật Tử Việt Nam hoan hỷ tham dự đông đủ, để cùng nhau tưởng niệm, tri ân và tán dương công hạnh cao dày của bậc Đại Sĩ đã hiến trọn đời mình cho lý tưởng hoằng dương Chánh Pháp, lợi lạc quần sinh.

Mọi chi tiết xin liên lạc: TT. Thích Hạnh Tuệ: (619) 278-9837; Cư sĩ Quảng Trà - Nguyễn Thanh Huy - (714) 515-0646, Cư sĩ Thị Nghĩa – Trần Trung Đạo: (781) 424-6811; Htr. Tâm Thường Định – Bạch Xuân Phê: (916) 607-4066; Email: hdhp.bbc@gmail.com

Nam Mô Thập Phương Thường Trú Tam Bảo tác đại chứng minh

San Diego, California, ngày 20 tháng 10 năm 2025

Thay mặt Hội Đồng Hoàng Pháp – GHPGVNTN

Trưởng Ban Tổ Chức kiêm Phó Thư Ký HĐHP

(Ấn ký)

Tỳ-kheo Thích Nguyên Siêu

Viện Chủ Chùa Phật Đà, San Diego, California

Tiếp **TÂN MAN** trang B1

tàu.” Đi để thấy đá ngủ nơi lòng khe suối, để thấy cánh hạc lưng trời đi về trong đêm, để thấy bên kia đồi sao mọc. Nếu không đi, không phiêu bông thì làm sao thấy được những hình ảnh trên đỉnh cao sông dài, biển rộng.

Tinh phiêu bông của Thầy – như thị!

Có phiêu bông như thế mới thấy Đạo pháp đang cần người hoằng dương, gìn giữ, và hộ trì trên dòng chảy của chư vị Lịch đại Tổ sư hai nghìn năm qua.

Có phiêu bông như thế mới thấy được quê hương, dân tộc đang bị dọa đẩy, điều linh, thông khô – đang cần những đôi tay, tấm lòng hộ pháp, hộ quốc, hộ dân.

Một biên học mệnh mông, biên Phật pháp vô bờ. “Trí Hải” – “Phật pháp như đại hải thủy, lưu nhập A Nan tâm.”

“Trí Hải” là tên của một Ni Trưởng, sở học Phật pháp mệnh mông như biển, chẳng thua chi Thầy. Trước tác, phiên dịch, thi ca, tư tưởng, một trời ngoại ngữ – chỉ bấy nhiêu thôi cũng làm rối loạn lòng ai.

Tuệ Sỹ, Bửi Giáng, Trí Hải... là những bậc Thầy lớn của thời đại – của Đại học Vạn Hạnh thời xưa.

Ba: Tiểu khúc Phật Đản, hay nội hàm tự tướng sinh – già – bệnh – chết, kiếp người mong manh

Trọn bài thơ tất cả là 24 câu, chúng tôi xin phép đọc bốn câu cuối thôi. Bốn câu cuối là kết thúc Tiểu khúc Phật Đản, mà Thầy đã chấp bút bằng chữ Nôm:

“Thời gian vô cánh ngang đầu,

Sanh, già, bệnh, chết

tránh đầu vận cùng.

Khô đau là khối tình chung,

Ai nâng côi thế qua bùn từ sinh.”

Như là một lời khẳng định trên tinh thần thật chứng kiếp sống phù sinh.

Thời gian cứ mãi trôi, cứ mãi qua, cứ mãi đi, cứ mãi xuôi về mà không bao giờ trở lại. Thời gian vô cánh bay cao – chỉ “vô cánh ngang đầu.” Đối với thân người, “vô cánh ngang đầu” là cao lắm rồi.

Chỉ ngang đầu để người được dễ thấy, dễ nghe, dễ mà tu, vì thời gian là vô thường – không hẹn một ai.

Cái mà sinh ra, mà già nua, mà bệnh hoạn, mà chết đi, nào ai có biết để mà hẹn. Đúng là thân phận của một đời người chỉ quanh quẩn với cái nghiệp mà mình đã tạo ra – không chạy trốn đâu cho khỏi. “Vận cùng.”

Chính cái “vận cùng” này là kết quả của sự khổ đau chẳng riêng gì một ai, mà là một “khối tình chung.”

Thầy gởi gắm lại cho chúng ta biết: nỗi khổ đau là khối tình chung, ấy vậy mà chẳng mấy ai biết.

Vô minh còn khiến con người làm khổ nhau nhiều hơn nữa:

“Mạnh hiếp yếu, kẻ hiền thua dữ,

Ở trên đời chẳng chữ công bình.”

Như người ngồi trên đỉnh núi cao nhìn xuống thung lũng, đồng bằng, thấy rõ từng sự vật đang chuyển động theo định luật vô thường sinh – trụ – dị – diệt, mà la lên:

“Ai nâng côi thế, ai vác cuộc đời này,
Để vượt qua vũng bùn từ sinh?”
Sống và chết là vũng bùn

lầy, nó kéo chân con người – chúng sinh – vô lượng kiếp.

Một thứ ngôn ngữ, chữ nghĩa, một ý vị triết lý tư duy được hiển bày như là sở chứng – thấy rõ tận ngọn nguồn, đã được tồn đọng trong đôi mắt sâu, trên vầng trán cao, trong khối óc mẫn tiệp, trí tuệ vượt trội – trong “Tiểu khúc Phật Đản.”

Chính câu kết này:

“Ai nâng côi thế qua bùn từ sinh.”

Thầy cho chúng ta hiểu: chỉ có Phật mới nâng côi thế này qua bùn từ sinh.

Phật thuyết giảng giáo pháp, trao truyền lại cho con người, rồi con người y cứ, lập cước trên nền tảng ý chỉ giáo pháp ấy để tu, để vượt thoát bùn sinh tử – chứ chẳng ai khác.

Tóm lại, nhân ngày Lễ Đại Tường của Thầy, con rí rá đôi điều, chắc Thầy cười – như tiếng cười trên tháp sắt đôi Trại Thủy Hải Đức Nha Trang vào những chiều êm gió năm xưa; hay ngồi dưới bệ Kim Thân Phật Tổ mà Thầy kể chuyện tiểu nhà thiền, anh em học tăng vây quanh Thầy mà không thể nhin cười được; còn Thầy thì kéo hai ống quần tới đầu gối, thoải mái – tình Thầy trò của một thời bụi đường phù kín.

Giờ đây đầu còn những hình ảnh ấy nữa, Thầy đã về với Phật, còn lũ chúng con còn rong ruổi theo nghiệp duyên.

Kính lạy Giác linh Thầy, thủy từ chứng giám.

Trân trọng kính cảm ơn và kính chào toàn thể liệt quý vị.

Chùa Long Sơn, San Diego, California – ngày 30 tháng 10 năm 2025

Thích Nguyên Siêu

LƯNG TRỜI CÁNH HẠC ĐI VỀ HOÀNG HÔN

TỪ TƯ TƯỢNG, TRÍ TUỆ ĐẾN HÀNH TRÌNH GIÁO DỤC CỦA ÔN TUỆ SỸ

Trà chiều ở Thị Ngạn Am. Ảnh do Khánh Năng chụp vào tháng 10 năm 2017.

Lưng trời cánh hạc

Với lòng kính cẩn và tri ân, xin được cùng hướng về vị Thầy chung của chúng ta: Hòa Thượng Thích Tuệ Sỹ, người đã một đời cống hiến cho sự nghiệp văn hoá, giáo dục và sự tôn vong của Chánh Pháp. Người là bậc Cao tăng, Thạc đức của Phật giáo Việt Nam. Người là hiện thân của Bồ-đề nguyện và Bồ-đề hành. Người là bậc Đại sĩ, bằng bi nguyện và hùng lực đã giữ vững con thuyền Đạo pháp trong lòng Dân tộc. Từ thuở thiếu thời, Người đã bộc lộ tài hoa, cốt cách và phẩm hạnh cao quý của Sa môn. Tuổi ba mươi đã phải khép lại những trang cao thom, lên rừng xuống biển, chịu lệnh cùng vận nước thăng trầm. Bản án tử hình không khiến Người dao động tâm tư, chỉ làm sáng thêm tinh thần “uy vũ bất năng khuất”. Từ đây và quán thúc không thể thay đổi được một người đã quyết tâm sống trọn vẹn với những giá trị mình đã lựa chọn. Người là minh chứng của tinh thần vô úy, vô cầu của các bậc Thánh đệ tử Phật. Người là biểu tượng của hàng xuất gia, những người biết định hướng đời sống mình trong chuỗi đời vô tận, biết gánh vác trách nhiệm kế thừa sự nghiệp của Thầy Tổ, để giữ gìn ngôi nhà Chánh Pháp.

Trong buổi chiều thơ nhac thiền và tọa đàm hôm nay, con biết trong đây có Hòa Thượng Nguyên Siêu và nhiều vị là học trò thân cận lâu năm của Ôn, rất nhiều chư vị thức giả hoặc trực tiếp hoặc gián tiếp đã được học với Ôn và có kiến tri sâu sắc về Ôn. Do vậy, những lời phát biểu của con chỉ là những lời bộc bạch của một người đệ tử nhỏ nói về Thầy mình—người Thầy có ơn giáo dưỡng và truyền cảm hứng bất tận cho con trên lộ trình tu tập Bồ-đề nguyện và Bồ-đề hành.

Nói về Ôn, con không dám nghĩ rằng con cảm nhận được sự uyên bác của Ôn qua từng câu chữ; con không dám nghĩ mình có

thể hiểu được hết những hành trạng của Ôn. Hai mươi năm được Ôn dạy dỗ, hai mươi năm ấy từng việc Ôn làm, từng lời Ôn nói, đôi với con đều là công án. Đọc sách của Ôn, con đọc với lòng thành kính như khi con lễ Phật. Dịch sách của Ôn, con thận trọng từng câu chữ. Vì con biết rõ chỉ bằng sự nghiêm cẩn, tinh tâm và thận trọng ấy, thì con mới hiểu được Ôn muốn nói gì, qua câu chữ và đằng sau câu chữ.

Dấu ấn của người Thầy

Hai năm qua, nhiều lần nhắm mắt lại, con lắng nghe những xúc cảm tưởng đã ngủ yên trong tâm, bỗng cựa mình thức giấc. Con không ngăn dòng nước mắt tự động chảy mỗi khi nhớ Ôn. Trong tâm con lúc ấy là bầu trời trong xanh trải dài vô tận, và Ôn như cánh hạc vút tâng không, bỗng cánh hạc lần khuất đầu đó, con không tài nào nhìn ra được nữa. Có đôi mắt tìm dấu vết giữa hư không, rồi trước mắt con hiện ra những bóng nắng chập chờn trên đại dương. Con thấy mình là một giọt nước lấp lánh đầu non. Giọt nước lần theo dấu vết của cánh hạc mà chảy trôi về biển. Giọt nước cứ thế trôi lần. Mờ mắt ra, nhìn lên đi ảnh Ôn trong phòng, nơi con vẫn cúng trả lên Giác linh Ôn mỗi ngày, Ôn nhìn con, ánh mắt từ bi sâu thẳm.

Nhớ lại năm 2004, lần đầu tiên con được Ôn cho phép vô Thị Ngạn Am ở Quảng Hương Già Lam, sự tò mò của một cô ni nhỏ lúc ấy chỉ xoay quanh vấn đề ngủ nghỉ. Con nhìn khắp phòng, chỉ có bàn Phật và bàn Ôn ngồi làm việc, xung quanh là những kệ sách chất đầy gối vào chiếc ghế đang ngồi: “*Ồ đây*”. Cô ni *ấy lại hỏi tiếp: “Một ngày Ôn ngủ khoảng bao nhiêu tiếng?”* Ôn trả lời: “*Khoảng hai, ba tiếng.*” Cô ni ấy ra về cùng với thắc mắc khác. Và những thắc mắc nối tiếp

xung quanh đời sống của Ôn chưa hề mất đi sau hai mươi năm.

Những năm ngoài hai mươi tuổi, con làm thơ viết văn, Ôn không nói gì, chỉ nhắc nhẹ trong một lần con pha trà cho Người: “*Làm thơ thì làm thơ nhưng đừng có bi lụy. Mà người làm thơ thì bi rồi. Bi thì bi nhưng đừng có lụy, người ta có quỳ trước mặt mình thì cũng phải bước qua mà đi.*” Cô ni nhỏ vì kính Ôn mà giữ từng lời trong tâm, nhưng lúc ấy vẫn thấy mâu thuẫn, vẫn không tài nào hiểu được. Mãi đến nhiều năm sau, khi gặp việc, thì chính câu nói của Ôn năm nào đã nâng cô ni đứng dậy. Lúc ấy cô ni mới hiểu, thì ra sự “bước qua mà đi” này đâu phải bước qua một đối tượng nào đó trước mặt, mà từ chính những hệ lụy của tâm mình.

Cuối năm 2017 sau khi con hoàn tất chương trình nghiên cứu ở Tích Lan trở về, Ôn dạy cần đi Mỹ học thêm về Tây Tạng và Khoa học Não. Để giới thiệu về, thay vì ngồi giảng giải, Ôn đưa con cuốn *Khoa Học của Thiền* kèm câu nói: “*Đọc đi, có nhiều cái hay nơi.*” Đọc xong cuốn sách, con hoàn yên tâm học tiếp. Bỗng sự thiện xảo của một bậc đại trí, Ôn chỉ ngồi tâm sự, nói ra những điều chưa ai làm được đề cho học trò suy nghĩ và tự quyết định, rồi hỏi: “*Nói Thầy nghe, giờ ở nhà làm gì?*” Con không biết trả lời sao. Suy nghĩ mấy hôm rồi con thưa Ôn: “*Dạ, bạch Ôn, vậy con đi Mỹ học thêm vài năm nữa.*” Ôn cười vui: “*Đi học xong rồi về Thầy dạy cho.*” Sau đó Ôn bàn với Thầy Lê Mạnh Thát đưa con qua Mỹ học tiếp. Và người học trò lại một lần nữa lên đường du học.

Trong Kinh Hoa Nghiêm, Thiện Tài đồng tử do được thôi thúc bởi lý tưởng Phật thừa và chí hướng Bồ-tát đạo vừa khơi mở, nên bày tỏ với Bồ-tát Văn Thù khát vọng được chỉ dẫn con

đường tu học và thực hành Bồ-tát hạnh. Thấu hiểu tâm nguyện ấy, Bồ-tát Văn Thù chỉ dạy Thiện Tài cầu chân thiện tri thức, và đã giới thiệu Thiện Tài đến gặp Tỳ-kheo Đức Văn, mở ra hành trình tầm cầu thiện tri thức kéo dài qua 51 nơi để học hỏi và thực chứng đạo lý. Con nay học theo hạnh Thiện Tài nên nghiền ngao khúc độc hành ca: “Chân đời xanh luống cái/ đời ta xanh viển phương”ⁱⁱ.

Rời xa Ôn, con biết con đang bỏ biển để đi tìm những dòng sông. Song, con vẫn vui vẻ chấp nhận ra đi, vì con hiểu rõ, rồi đến một ngày những dòng sông sẽ đưa con trở về với biển.

Con qua Mỹ chưa được một năm thì Ôn qua Nhật chữa bệnh. Giai đoạn ấy căn bệnh ung thư khiến xương của Ôn yếu đi, các ngón tay cũng bị cứng đi. Chị Sớm Mai, con gái của bác Nguyên Hạnh – Nhã Ca, mua cây đàn piano gời qua Nhật để Ôn luyện ngón. Chị sợ Ôn la nên nói, “*Mẹ con mua cho Thầy.*” Ôn im lặng một lúc rồi nói: “*Thầy đánh đàn có ích lợi chi, để tiền cho Khánh Năng học.*” Rồi Ôn nói thêm: “*Nhờ Thầy bệnh mà có tiền cho Khánh Năng đi học.*” Sau khi nói chuyện với Ôn, chị gọi sang kể và nhắc con: “*Có phải cố gắng đồ, chứ Ôn nói với em nhờ Thầy bệnh mà có tiền cho Khánh Năng đi học.*”

Sau khi nói chuyện với chị Sớm Mai, con ngồi lặng một lúc rồi viết email gởi Ôn. Hình ảnh Ôn xúc động kể về quý Ôn ngày xưa lại hiện về trong tâm. Con vẫn nhớ từng lời Ôn nói: “*Ôn Trí Thủ một đời chỉ lo đào tạo Tăng tài. Thời đó khó khăn, mỗi người mỗi nơi, không ai học được. Ôn Trí Thủ nói: ‘Tui chịu nhọc cho các thầy làm việc.’ Ôn Trí Thủ nói thêm: ‘Một ngày có thể không có mặt trời, một ngày Tăng không thể không tu và không học.’ Ôn Trí Quang thì nhịn ăn để viện trợ, để lo cho đàn em là Ôn Minh Châu đi du học.*” Giọt nước chảy ra từ khoe mát, tim con như bị bóp nghẹt, và ở đó có một ngọn lửa đã được khơi sáng, âm nóng. Con hiểu hơn nguyện và hành của Ôn trong mạch nguồn Chánh Pháp không đứt đoạn ấy. Những gì quý Ôn ngày xưa làm cũng là những gì ngày nay Ôn đã và đang làm cho thế hệ của con. Ôn không cần gì cho mình, chỉ một lòng vì sự nghiệp giáo dục và đào tạo thế hệ kế thừa. Rồi từ sự hiểu đó mà con đã ý thức được trách nhiệm và bổn phận của mình, và giờ đây giáo dục đã trở thành một phần máu thịt trong con, là lẽ sống của con.

Con ngồi lặng, xâu chuỗi lại từng ký ức rồi trong hai thừa và chí hướng Bồ-tát đạo vừa khơi mở, nên bày tỏ với Bồ-tát Văn Thù khát vọng được chỉ dẫn con

trường, và lại đang học chương trình Anh văn của Hội Việt Mỹ, nên không chùa Ni nào ở Sài Gòn chịu nhận con cả. Ôn phải đích thân qua chùa Phước Hoà ở quận Gò Vấp đề gởi. Hai Sư bà Phước Hoà đã từng làm cho Đại học Vạn Hạnh ngày xưa nên rất mừng vui khi được gặp lại Ôn sau mấy mươi năm. Vừa gặp hai Sư bà, Ôn đã nói ngay: “*Đề mấy cô có thời gian học, đừng có bận bịu lắm xá cũng kiếng, có gì tui chịu.*” Ôn về rồi, Sư bà gọi con lên phòng dạy: “*Con phải cố gắng học đừng để Ôn buồn, từ xưa đến giờ Ôn chưa bao giờ làm vậy. Ôn nhỏ tuổi thua Sư, nhưng Ôn như là thầy của Sư.*”

Phép lạ của giáo dục

Đối với Ôn, giáo dục vẫn là sự ưu tiên hàng đầu. Trong Huyền Thoại Duy-Ma-Cật, Ôn đã nêu câu chuyện về thanh niên cư sỹ Kevatta đề nói về phép lạ của giáo dục: “*Có lần, thanh niên cư sỹ Kevatta đề nghị Phật dạy cho các tỷ-kheo thần thông biến hóa, như vậy có thể thụ phục đức tin của nhiều người hơn bằng phép lạ siêu nhiên. Đức Phật từ chối. Ngài chỉ xác nhận một phép lạ thôi. Đó là giáo giới thị đạo, tức là phép lạ của sự giáo dục. Không ích gì khi có khả năng biến hóa một người tí hon thành khổng lồ, làm thân hình bốc lửa các thứ. Chỉ đáng tán thưởng, khi phép lạ là khả năng biến một con người hung ác thành một bậc Thánh từ tâm quảng đại.*”ⁱⁱⁱ

Cô ni nhỏ ngày nào đã dần lớn lên trong tâm yêu thương và sự thiện xảo dạy dỗ của Ôn. Rồi con cũng hiểu được phép lạ của giáo dục, rồi con cũng hiểu được vì sao Ôn nói “*có thiên tài âm nhạc, thiên tài toán học, thiên tài này thiên tài kia, nhưng không bao giờ có thiên tài giáo dục.*”

Ngày nay khi con biết nghĩ đến trách nhiệm của mình thì Ôn đã ra đi. Không còn Ôn hướng dẫn, muốn làm gì con đều phải tự mình. Tự mình học kham nhẫn. Tự tu luyện chính mình. Sau khi Ôn tịch, chỗ nương tựa duy nhất của con là những trước tác và dịch phẩm mà Ôn để lại.

Đi sản trí tuệ và tư tưởng

Mỗi khi nhớ Ôn, con lần giờ các bài kinh trong A-hàm ra đọc. Mỗi khi cần trường dưỡng Bồ-đề nguyện và Bồ-đề hành, con đọc *Thắng Man Giảng Luận, Du-Già Bồ-Tát Giới*. Mỗi khi cần nhắc nhở về lý tưởng sống đạo, con đọc *Duy-Ma-Cật Sở Thuyết và Huyền Thoại Duy-Ma-Cật*. Mỗi khi cần thưởng thức một tuyệt tác khảo luận văn học—mà ở đó thì ca, văn học, triết học và thiên học như hoà lẫn vào nhau—con đọc *Tổ Đông Pha Nhữm Phương Trời Viển Mộng*. Mỗi khi cần tìm về những

‘phương trời viển mộng’, cần lần theo dấu vết “lưng trời cánh hạc đi về hoàng hôn”, con đọc *Giác Mơ Trường Sơn, Thiền Lý Độc Hành, Ngục Trung Mị Ngừ*.

Nếu *Huyền Thoại Duy-Ma-Cật* và *Thắng Man Giảng Luận* là những bản nguyên ca của tâm chứng ngộ, thì *Tổng Quan Về Nghiệp* và *Thiền Định Phật Giáo* lại là những tác phẩm nghiên cứu Phật học hàn lâm, mà ở đó người nghiên cứu Phật học nghiêm túc nhìn thấy Ôn trên cả ba lĩnh vực: nhà tư tưởng, nhà nghiên cứu và nhà giáo dục.

*Tổng Quan về Nghiệp

Tác phẩm *Tổng Quan Về Nghiệp* là một tổng hợp khoa học, tôn giáo và triết học. Với kiến thức Phật học uyên thâm cộng với sự thành thạo nhiều cổ ngữ và sinh ngữ, cũng như sự thông thạo cả hai luồng tư tưởng Đông Tây, Ôn đã tổng hợp, đã dựng lại toàn bộ văn minh tư tưởng của nhân loại qua khảo luận dày công này. Chủ đề về nghiệp được bàn từ nhận thức phổ thông quần chúng, đến tư duy triết học và tôn giáo; từ sự tương đồng giữa nghiệp với Vật lý cổ điển, Cơ học lượng tử, Tâm phân học và Khoa học não, đến nghiệp trong giáo nghĩa A-hàm cho đến các bộ phái luận thuyết. *Đặc biệt phần ba của sách: “Nghiệp luận A-ti-đạt-ma”,* nghiệp được bàn một cách chi li, từ ‘Thế tính của nghiệp’ đến ‘Luật nghi và nghiệp đạo’ cho đến ‘Nghiệp’ và nghiệp quá’. qua đó người học Phật sẽ hiểu nghiệp trong mối tương quan: nghiệp-ký ức-tự ngã—chủ thể luân hồi; hay nói cách khác, sau khi tạo tác, nghiệp được tích lũy và tồn tại như thế nào để cho quả trong nhiều đời sau.

Câu Phật ngôn khó hiểu, khó chấp nhận, cũng như khiến các luận sư hàng đầu của các học phái Phật giáo nỗ lực không ít để lý giải: “*Có nghiệp được tạo tác, có quả dị thực được lãnh thọ, nhưng không có người tạo tác, không có người lãnh thọ*” đã trở nên dễ hiểu qua vấn đề đồng bộ não mà Ôn đã bàn luận ở phần “*Tâm phân học và Khoa học Não*”. Ngoài ra, Ôn cũng đề cập đến các thí nghiệm đo đạc của các nhà khoa học não trên các hành giả thiền để lấy đó “*làm cơ sở khoa học cho lý giải quá trình chuyển đổi nghiệp: thay đổi tâm để thay đổi não, thay đổi não để thay đổi hành vi ứng xử, như trong các trường hợp thọ giới, trì giới và phá giới.*”^{iv}

Ôn là một bậc thầy cấp tiến, đã tiên phong trong việc đưa những tiên bộ của khoa học phương Tây đến gần với nền minh triết phương Đông. Ôn gợi mở một hướng nghiên cứu mới

Xem tiếp **CÁNH HẠC** trang B4

Ảnh từ trái: 1- Thích Nữ Khánh Năng, Ôn Tuệ Sĩ và Sớm Mai, tháng 6 năm 2022, trước sân Thị Ngạn Am ở chùa Phật Ân, Long Thành. 2- Thích Nữ Khánh Năng và Ôn Tuệ Sĩ, tháng 2 năm 2023, trước hiên Thị Ngạn Am ở chùa Phật Ân, Long Thành.

THÚY ANH, TỪ TIẾNG HÁT TUỔI 13 THUỞ ẤY...
...ĐẾN ĐÊM NHẠC CHỖN XƯA TẠI QUÂN CAM

Vào tối Thứ Bảy, ngày 22 tháng 11 năm 2025; Coffee Factory -
15582 Brookhurst St, Westminster, CA 92683 - Tel. 714.592.8941

Hơn 50 năm trước, có một nữ ca sĩ người Việt lần đầu bước lên sân khấu ở tuổi 13 với năng khiếu thiên phú, niềm say mê âm nhạc hồn nhiên và một sáng tác bất hủ của Paul McCartney, từng được ban nhạc huyền thoại The Beatles giới thiệu vào tháng 8 năm 1965 trong album nhạc có tên “Help!”. Thuở ấy, tại một câu lạc bộ mà hầu như tất cả khán thính giả là người ngoại quốc, Thủy Anh đã cất lời hát “Yesterday”. Thời gian và những đến-đi tự có trong đời không thể làm nhạt phai tài năng, tình yêu dành cho âm nhạc, và kỷ niệm đầu đời của Thủy Anh với sân khấu, với “Yesterday”, và với tất cả khán thính giả đã đứng lên vỗ tay cho tiếng hát của Thủy Anh ở tuổi 13.

Hơn 50 năm sau, Thúy Anh vẫn để lại tình cảm âm áp trong lòng hàng triệu người yêu âm nhạc ở thế hệ tiếp nối với những ca khúc nhạc trẻ, và một trong những bài hát được nhắc đến nhiều nhất là “Sau Này Của Chúng Ta” của nhạc sĩ Hà Anh. Không biết vì đâu “Yesterday” của Paul McCartney đã trở thành “Ngày Hôm Qua” chưa bao giờ nhạt nhòa trong tâm hồn Thúy Anh. Đến bây giờ, Thúy Anh vẫn không thể nói hết bằng lời vì sao tâm hồn tuổi 13 ngày ấy đã chọn một bài hát chân phương mà dạt dào tình cảm như vậy, và xin anh ruột của mình cho phép đi hát lần đầu với “Yesterday”. Câu chuyện âm nhạc có một không hai về gia đình nghệ sĩ Lữ Liên, trong đó bảy người con bao gồm Thúy Anh đều trở thành ca sĩ, là niềm hãnh diện và nguồn cảm hứng mạnh mẽ cho nhiều nghệ sĩ Việt Nam ở những thế hệ tiếp nối. Thúy Anh là một trong những thành viên đầu tiên của ban nhạc gia đình The Uptight gồm các thành viên Tuấn Ngọc, Anh Tú, Khánh Hà, Thúy Anh, Lan Anh và Lư Bích.

Dù trải qua sự gián đoạn hơn 20 năm với sân khấu, tâm hồn Thúy Anh chưa bao giờ rời xa âm nhạc. Tiếng hát khó quên của chị đã được thính giả công nhận và nhớ đến ngay từ buổi ban đầu và dần dần gắn liền với những ca khúc nhạc ngoại bất hủ như lời chia sẻ của anh Bùi Minh Khôi, một người hâm mộ một tiếng hát Thúy Anh: “Giọng Thúy Anh hợp với nhạc Carpenters. Trước 1975 cô đã nổi tiếng với các nhạc

phẩm như Sing, Goodbye To Love, Yesterday Once More của ban nhạc này.”

Tiếng hát của Thúy Anh không chỉ ở lại trong lòng biết bao thính giả mến mộ chị một thời mà còn lôi cuốn tâm hồn của rất nhiều bạn trẻ đang ở tuổi đôi mươi. Sự đồng cảm mà âm nhạc mang đến cho mỗi chúng ta là điều mà khoa học không thể giải thích và thời gian không thể làm mất đi. Cách đây chừng một năm, một thính giả dùng tên “@huannguyen8102” cho tài khoản YouTube cá nhân, có lẽ ở thế hệ trẻ (qua cách xưng hô), đã để lại lời cảm nhận, bên dưới một trang nhạc, dành cho tiếng hát Thúy Anh vào năm 2023 với ca khúc Sau Này Của Chúng Ta của nhạc sĩ Hà Anh: “Cô hát quá hay. Con không biết nói sao khi nghe cô hát từng lời, từng cảm xúc điều chạm đến trái tim con, mong cô luôn khỏe mạnh để con còn được nghe cô hát nhiều thật nhiều, con cảm ơn cô vì cảm xúc cô mang đến cho con, cảm ơn cô!!!!” Lúc Thúy Anh bước lên sân khấu lần đầu ở tuổi 13, có lẽ người bạn trẻ này chưa chào đời. Âm nhạc đã nối liền tâm hồn của hai con người cách xa nhau có thể là ba thế hệ.

Thúy Anh không chỉ hát hay những bài hát ngoại quốc mà còn khiến lòng người nghe rạo rức với những ca khúc nhạc Việt Nam được các nhạc sĩ trẻ sáng tác và đặc biệt là những tình khúc nhạc ngoại được chuyển dịch lời Việt. Tiếng hát Thúy Anh chan chứa sự đam mê, sự sống động chân tình và sự trân trọng dành cho người nghe. Không chỉ hát hay và có tài hòa ca, Thúy Anh còn có tâm lòng rộng mở để hướng dẫn các bạn trẻ yêu ca hát trong khả năng của chị.

Đêm nhạc Chấn Xưa vào tối Thứ Bảy ngày 22 tháng 11 sắp đến tại Đầm Hẹn Cà Phê Quận Cam, Coffee Factory, sẽ là một dịp hiếm hoi để những tri âm của Thúy Anh tề tựu bên nhau lắng nghe tâm hồn Thúy Anh cất tiếng hát âm nồng với những ca khúc nhạc Việt và nhạc ngoại quốc do chính Thúy Anh chọn lọc. Có một sự kết nối đầy ý nghĩa sẽ diễn ra vào Đêm nhạc Chấn Xưa với tiếng hát Thúy Anh, đó là sự tham gia của hai tiếng hát ở thế hệ thứ ba của người Mỹ gốc Việt tại Hoa Kỳ. Với sự hướng dẫn cách hát và cách chọn bài hát của ca sĩ Thúy

Anh, Ethan Trần và Henry Ngô sẽ hòa ca với chính người hướng dẫn tận tâm của mình, một trong những ca sĩ bậc thầy của nền tân nhạc Việt Nam.

Ethan Trần, năm nay vừa tròn 16 tuổi, học sinh trung học tại trường Fairmont Preparatory Academy, là trưởng nhóm của ban nhạc thiếu niên Harmony tại trường nhạc VS Music Studios của hai nghệ sĩ Bích Vân và Sean Buhr tại Quận Cam, tiểu bang California, Hoa Kỳ. It ai biết cậu học trò Ethan có tiếng hát trời phú, thường tham gia những sinh hoạt văn nghệ cộng đồng và tại nhà thờ, cũng là đội trưởng của hai đội bóng chuyền học sinh có tham gia thi đấu chuyên nghiệp.

Henry Ngô, bước sang tuổi 20 tuổi năm nay, đang là sinh viên năm thứ ba ngành tâm lý học tại đại học California State University, Fullerton. Niềm đam mê ca hát của Henry có thể đã bắt nguồn từ tâm hồn yêu âm nhạc của mẹ Henry, một thánh giả ái mộ ba tiếng hát Thúy-Hà-Tú (tên viết tắt của nhóm tam ca Thúy Anh - Khánh Hà - Anh Tú), và nghe nhiều những bài hát được Thúy-Hà-Tú trình bày. Henry từng vào đến vòng chung kết cuộc thi hát The New Voice tại California, Hoa Kỳ, tham gia khá nhiều chương trình văn nghệ được tổ chức tại Quận Cam, và được sự khích lệ của nhiều khán thánh giả.

Vào tối Thứ Bảy, ngày 22 tháng 11 năm 2025, tại Đêm Hẹn Cà Phê Quận Cam, Coffee Factory (tọa lạc tại 15582 Brookhurst St, Westminster, CA 92683), ca sĩ Thủy Anh cùng hai tâm hồn văn nghệ tuổi đôi mươi, Ethan Trần và Henry Ngô, và những khách mời bất ngờ sẽ cống hiến cho quý thính giả một đêm nhạc được chuẩn bị kỹ lưỡng từ âm thanh đến ban nhạc. Đêm nhạc Chồn Xưa do ca sĩ Thủy Anh tổ chức và biên tập với sự hỗ trợ của những bằng hữu đồng nghiệp. Ca sĩ Huy MC và Khôi Hồ phụ trách âm thanh. Ban nhạc bao gồm những thành viên giàu kinh nghiệm: Tateng Katindig (keyboardist), Lê Ngọc (guitarist), Vũ Anh Tuấn (bassist), Hoàng Công Luận (keyboardist), Land Richards (drummer). Quý khán thính giả muốn tham dự Đêm nhạc Chồn Xưa có thể nhắn tin 714.592.8941 để đặt vé: Vé đồng hạng

\$65 - Vé ưu đãi cho sinh viên \$50 (Vé bảo trợ và VIP đã hết). Ban tổ chức có thể vé tại Coffee Factory, 15582 Brookhurst St, Westminister, CA 92683.

Một thỉnh giả hâm mộ tiếng hát Thủy Anh, cư ngụ tại thành phố Atlanta, tiểu bang Georgia, nhà Trương Nguyễn đã viết: “Tài giọng chị hát như kể chuyện nên rất ngưỡng mộ... Có thể ai đó sẽ ngồi ở hàng ghế sau, nắm tay người thương, hoặc chỉ ngồi một mình, để tiếng hát của Thủy Anh len vào chỗ cũ trong tim - nơi từng giữ lại những “chôn xua” không gọi tên. Đêm 22 tháng 11, khi tiếng đàn đầu tiên vang lên, biết đâu bạn sẽ tìm thấy mình trong câu hát nào đó - và chợt hiểu rằng, có những kỷ niệm chẳng bao giờ thật sự cũ.”

Riêng với Thúy Anh, chôn xửa của chị là trái tim mãi ôm ấp lòng biết ơn dành cho người mẹ kính yêu của chị, người không chỉ có công sanh thành dưỡng dục củi lao mà còn có công rất lớn trong việc tạo điều kiện và cảm hứng để

Tiếp **CÁNH LẠC** trang B3

khí liên hệ nghiệp với ký ức: “Toàn bộ quá trình ký ức này, từ nhập liệu cho đến truy xuất, hoàn toàn tương ứng với quá trình tạo tác, tích lũy và cho quả của nghiệp.”^{iv} Ôn tiếp thu những lợi ích của khoa học hiện đại, nhưng cũng không quên nhắc nhở những giới hạn khó vượt qua của nó trong vấn đề lý giải nghiệp: “Trong thế kỷ hiện tại, với sự phát triển nhanh chóng của khoa học não, cơ chế vật lý của ký ức được lý giải một cách thuyết phục, tuy vẫn còn nhiều mong đợi, nhưng cơ chế đồ thị động hoàn toàn như một bộ máy, hay có sự chi phối của những yếu tố phi vật chất, như ý thức chẳng hạn, vẫn chưa có lý giải nhất trí. Cơ chế vật lý được lý giải bởi khoa học não cũng chỉ là những kết quả quan sát, thí nghiệm, đo đạc trên thân thể vật lý này và chỉ trong thời này. Khi thân này rã, ký ức được tàng trữ trong thân vật lý này cũng biến mất theo. Nếu giả thiết, ngoài cơ chế vật lý của ký ức, còn có sự tham gia của một yếu tố phi vật chất, không nhất thiết là ý thức, để lấy đó làm cơ sở tiếp cận đến vấn đề nghiệp tích lũy, cho đến trong đời sau được xử lý để cho quả dị thực của nó. Phương pháp tiếp cận này không phải là bất khả, nhưng khả tín đến mức nào, còn tùy thuộc nhiều yếu tố.”^{vi}

Đường như vẫn lo ngại người đọc còn lúng túng trong nhận thức, Ôn thêm vào phần phụ luận: “Kỷ ức và Nghiệp” với những ví dụ thiết thực trong đời sống để lý giải cho câu “có tác nghiệp nhưng không có tác giả”: “Ngày nay, một người đi đến một máy ATM, ra lệnh xuất tiền, máy làm theo lệnh đúng với số lượng yêu cầu, và mọi người biết rõ, trong đó không có một con người thường trực ngồi đó để xuất tiền theo lệnh, cũng không có một cái gì gọi là ý thức được cài trong đó. Vậy thì, có hành vi làm mà không có con người làm, cũng như có tác nghiệp nhưng không có tác giả. Tuy nói vậy, lý giải này còn xa vời sao? Được chấp nhận. Vì sao? Cũng cần xa mới có câu trả lời. Bởi vì,

Chương trình “Đêm nhạc Chôn Xưa” với tiếng hát Thúy Anh.

sáu anh chị em của Thúy Anh và chính chị đều trở thành ca sĩ. Đêm nhạc Chỗ này Xưa sẽ diễn ra vào dịp cuối tuần trước Lễ Tạ Ôn, là lúc mà mỗi khán thính giả đến Coffee Factory để nghe Thúy Anh hát sẽ khó mà quên được lòng hiếu thảo

đong đầy trong tiếng hát, ánh mắt và nụ cười của Thúy Anh, khi mà bố mẹ của chị bây giờ chỉ còn trong huyết mạch và ký ức đậm đà của chị mà thôi...

Tháng Tạ Ôn
của mùa lá chín, 2025
Anh Lan

đến ngàn sau.
*"Năm chầy đá ngủ lòng
 khe
 Lưng trời cánh hạc đi về
 hoàng hôn."*^{ix}

80 năm qua, Ôn như cánh hạc cô độc đi về trong chiều tà rồi nắng quái, nắng quái rồi chiều tà. Rồi một ngày nọ, cánh hạc đã vút tầng không; chúng ta không còn nhìn thấy cánh hạc trong buổi hoàng hôn bay về núi non nữa. Song, với những gì Ôn để lại—những trước tác dịch phẩm, phục hưng lại Công trình phiên dịch Đại Tạng Kinh Việt Nam mang tính hàn lâm quốc tế—cũng như ăn đức giáo dưỡng của Ôn đối với bao thế hệ học trò, ký ức về Ôn trong tâm thức chúng ta, chúng ta có thể nói rằng, “ngoài hư không có dấu chim bay”^x là điều khả dĩ.

Đê kết thúc, con xin đọc bài thơ mà Ôn đã viết khi Ni sư Trí Hải viên tịch vào năm 2003. Bài thơ là tiếng vọng vô ngôn của Ôn—một bậc Đại sĩ tự tại đến đi. Bài thơ cũng nói thay chúng ta, nỗi niềm của những người ở lại:

“Cánh chim đã vượt qua
vùng lầy sinh tử
Bóng nắng rơi lên dòng
huyền hóa
Thân theo tro tàn bay
Hoa trắng vỡ trên đại
dương sóng cả
Sao trời chợt tắt giữa lòng
tay
Sương còn đọng trên đầu
cây lá
Đến rồi đi nước lững với
đầy
Heo hút bờ hoang ảnh già
Người sống mỗi mòn
trong nhớ tiếc không
khuây.”

Chúng Hương Am,
Quý Thu 2025
Thích Nữ Khánh Năng
– Hạnh Thân

Chú thích:

i. The Science of Meditation – How to Change Your Brain, Mind and Body by Daniel Goleman & Richard Davidson

ii. *Thơ Ôn Tuyền Sĩ.*

iii. *Tuê Sĩ. Huyền Thoại Duy-Ma-*

Cật (TP HCM: Nhà Xuất Bản
Phương Đông, 2007), 88.

iv. *Tuệ Sỹ, Tổng Quan Về Nghiệp*
(Đà Nẵng: Nhà Xuất Bản Đà
Nẵng, 2021), 62.

v. Tuệ Sỹ, *Tổng Quan Về Nghiệp*, 307-308.

vi. *Tuệ Sỹ, Tổng Quan Về Nghiệp*, 309.

vii. *Tuệ Sỹ, Tổng Quan Về*

Nghiệp, 310.
viii. Tuệ Sỹ, Tổng Quan Về
Nghiệp, 342.

x. *Thơ Ôn Tuệ Sỹ.*

AZIPOPOS

YOUR PHONE... YOUR POS... YOUR RESTAURANT

BIÊN THOẠI
 MÁY TRUYỀN BẢNG / IPAD
 MÁY TRƯỞNG BÁN
 LAPTOP

Mọi thiết bị kết nối Internet đều có thể trở thành máy POS.
Khách hàng đặt món dễ dàng.

714-716-1819

THE AZIPOPOS SYSTEMS GROUP INC. © 2015

NHÀ HÀNG QUÁN ĂN TIỆM NƯỚC FOOD TO GO

AZIPOS tự tin là giải pháp quản lý A tới Z cho nhà hàng, quán ăn, tiệm nước, bán mang đi... từ đặt hàng cho tới hoàn tất, chỉ cần chạm là xong. Mọi thiết bị kết nối Internet đều có thể trở thành máy **POS**: điện thoại, máy tính bảng, iPad, laptop, máy tính để bàn... Tất cả trên nền tảng kỹ thuật số để đáp ứng nhu cầu sử dụng linh hoạt của thời đại.

Một chương trình POS tốt cần có những tính năng:

- ☞ Giao diện thân thiện
- ☞ Hoạt động được trên nền tảng di động mobile, ipad...
- ☞ Cập nhật nhanh chóng để đáp ứng nhu cầu phát sinh thực tế

Giải pháp quản lý bán hàng chuyên nghiệp, phần mềm **POS** theo ngành nghề

YOUR TEA SHOP, YOUR CAFE-SHOP, YOUR JUICESHOP, YOUR POS, YOUR P...ONE

BÊN NGOÀI

Khách hàng truy cập App hoặc vào website <https://yourrestaurant.com> ở bất cứ nơi đâu, khi nào: nhà, văn phòng... để đặt đồ uống và lấy chọn theo sở thích với thiết bị có kết nối Internet.

Đặt hàng ở bất cứ đâu

Thông tin đơn hàng được gửi thẳng đến quầy thu ngân

BÊN TRONG

Để tăng chọn món trên điện thoại và thanh toán ngay tại bàn

THANH TOÁN ĐA DẠNG

- Apple Pay / Google Pay / NFC / EMV ...
- Visa/Master Card ■ Chíp phụ ■ Tiền mặt

Để dễ dàng thanh toán

Gửi trực tiếp đến nhà bếp

Bếp cấp nhận món vào hệ thống chỉ với một nút bấm

CHUYÊN NGHIỆP VÀ HIỆN ĐẠI

Thiết kế đẹp mắt, giao diện thân thiện, dễ học hỏi và vận hành

Chuyên gia tư vấn tận tâm, hỗ trợ khách hàng 24/7

XEM MENU ONLINE NHANH HƠN

Chỉ cần quét mã QR CODE đã chụp sẵn

Chỉ cần chạm vào thanh toán

714-716-1819

<https://azipos.com>

17451 Nichols Ln STE A., Huntington Beach, CA 92647

Kỷ Niệm Húy Kỵ **Thượng Tọa Thích Tuệ Sỹ** Lần Thứ Hai 24/11

Nguyễn Thị Khánh Minh biên soạn, tổng hợp từ các web

TUỆ SỸ - THIÊN LÝ ĐỘC HÀNH

Thiên Lý Độc Hành, là tựa một tập thơ của Thầy, và cũng là bốn chữ được viết treo trên hương án của Thầy tại chùa Phật Ân, huyện Long Thành, nơi Thầy ở vào những năm tháng cuối đời.
Thiên lý độc hành, hình ảnh biểu trưng nhất về Thầy Tuệ Sỹ, muôn dặm cô lữ dằng dặc nổi ưu tư phận nhà vận nước... Và, khó làm sao để tường tận cái chấp chới của vạt áo tỳ khuru đầm ánh trăng đêm, thấp thoáng ẩn hiện Người và cõi thơ tịnh tĩnh. *Từ núi lạnh đến biển im muôn thuở/ Đỉnh đá này và hạt muối đó chưa tan...*
Hỏi, tại sao, vì đâu, lòng muối kiên định... để bất khuất chưa tan?

Nơi bàn làm việc của Thầy Tuệ Sỹ tại chùa Già Lam. NT Khánh Minh chụp năm 2009

thiên vị cô đọng trong thơ của Thầy kết tinh lại thành những hòn ngọc báu của thơ ca.”

Giáo Sư TRẦN VĂN KHÊ: Tôi có dịp chiêm ngưỡng bút pháp của Thầy trong cách viết chữ thảo, lại được thưởng thức cạnh Thầy một chén trà thơm. Và trọng hai lần gặp gỡ, đã nhận thấy nơi Thầy một người nhâ nhận, khiêm tốn, sâu sắc. Sau khi được Thầy tặng cho tập thơ này, tôi lại khám phá ra Thầy là một người yêu âm nhạc, lại biết đàn (piano, violon, guitar), ngang qua những tiếng nhạc cảm nhận được suy tư của Thầy về cuộc đời, về sự hoà hợp giữa thiên nhiên và tình cảm con người và tôi đã đi theo cuộc phiêu du huyền bí của Thầy. Hết trích. (<https://www.thivien.net/Tuệ-Sỹ/Những-diệp-khúc-cho-duơng-cầm/>)

Thi Sĩ BÙI GIẢNG: Tuệ Sỹ một vị sư. Ông viết văn quá nghiêm túc, những sở tri của ông về Phật học quá thật quảng bác vô cùng. Thấy ông về người khắc khổ, không ai ngờ rằng linh hồn kia còn ẩn một nguồn thơ thâm viễn u u...

Thi Sĩ PHẠM CÔNG THIÊN: ... Vị Thiền sư lỗi lạc nhất, thông minh nhất, uyên bác nhất, trong sạch nhất của Việt Nam hiện nay ... Điệp thơ Đường Tống cũng đã được dấu kín lặng lẽ trong thơ Tuệ Sỹ, mặc dù Tuệ Sỹ đã từng thuộc nằm lòng cả thể giới Tống Đường. Nói rằng thơ của Tuệ Sỹ hay hoặc không hay thì lỗ bịch. Chỉ có thể nói rằng thơ của Tuệ Sỹ đáng được chúng ta đọc đi đọc lại nhiều lần và suy nghĩ lan man hoặc cảm nhận tùy hứng. Ít nhất có một người làm thơ đáng cho ta đọc giữa “sống chết với điều tàn vỡ vĩnh” để cho chúng ta còn có được “một buổi sáng nghe chim trời đôi giọng.” ... Tuệ Sỹ chính là tiếng thơ đôi giọng của một loài chim đi từ cõi xa xưa của vô biên tế kiếp trong lòng sâu thẳm của Tính Mệnh Quê Hương. Hết trích. (<https://tuesy.net/mot-buoi-sang-doc-tho-tue-sy/>)

Tỳ Kheo THÍCH MINH HẢI: Như một thiên mệnh, cuộc đời Ngài Tuệ Sỹ thị hiện ở cõi đời để làm công việc phiên dịch kinh điển... (Báo Chánh Pháp số 168)

Sư Cô THÍCH NỮ HUỆ TRÂN: ...Trải qua khúc quanh cực kỳ nghiệt ngã của lịch sử, thầy Tuệ Sỹ đã đồng nghĩa với Lịch Sử, đồng nghĩa với Quê Hương, đồng nghĩa với Dân Tộc...” (Bước Nhảy Của Chim Hồng, Tuệ Sỹ Đạo Sư – Thơ Và Phương Trời Mộng, Tập III)

Cư sĩ TÂM NHIÊN: Đơn sơ mà kỳ vĩ, bi ai mà hùng tráng, im lặng mà sấm sét, tĩnh tọa mà phiêu bổng. Đó là cõi thơ trầm thống, khốc quỷ kinh thần của Tuệ Sỹ, một thi sĩ dị thường, một tâm hồn cô liêu cùng tuyệt. Hồn thơ khốc liệt u ầu, ngân dài trên giai điệu trầm tư tối thượng: Ngược xuôi nhớ nửa cung đàn/ Ai đem quán trọ mà ngăn nẻo về.
Đề cho trời thơ phiêu phưởng, bước đi lông lộng, độc hành ca giữa đỉnh cao và hỏ thẳm, trầm hùng vô ứ khi biết mình đang giáp mặt với thập tử nhất sinh. Một mình lẫm liệt hiên ngang bất khuất, dần bước lên

đường dưới gầm trời bão loạn cuồng si. (<https://gdptvietnam.org/tue-sy-bi-trang-mot-hon-tho.gdpt>)

Nhà báo NGUYỄN GIÁC PHAN TẤN HẢI: ...Tôi luôn luôn nhớ rằng Thầy Tuệ Sỹ đã hiện lộ những nét phi thường từ khi còn niên thiếu. Một lần, khi đọc Kinh Pháp Cú, tôi cũng sở khi đọc bài Kệ 382. Bản dịch của Thầy Minh Châu như sau: 382. "Tỳ kheo tuy tuổi nhỏ Siêng tu giáo pháp Phật, Soi sáng thể gian này, Như trăng thoát khỏi mây." Có phải Đức Phật đã huyền ký như thế về Thầy Tuệ Sỹ? Hay chỉ là trùng hợp? ... Đối với những người hữu duyên, Thầy Tuệ Sỹ đã hiện ra như một vầng trăng sáng, lặng lẽ soi đường cho những người đi ban đêm. Vầng trăng sáng cũng là một hạnh sống ẩn dật, bất kể là nơi núi cao hay rừng sâu, đưa ánh sáng cho người cần tìm lối đi. Hết trích. (<https://vanviet.info/van/thay-tue-sy-nhu-mot-vang-trang-sng/>)

Nhà văn VĨNH HẢO: Thơ Tuệ Sỹ mang cái âm hưởng buồn vui với, xa xăm, nhưng lại kỳ ảo lắm! Chúng nâng hồn mình lên đến những tầng bậc cao thăm mù khơi của trí tuệ, nơi đó mình bỗng đứng một mình chơi vui ở ngoài cõi nhân gian nhóp nhép hệ lụy... Hết trích. (<https://phatviet.info/doc-tho-tue-sy/>)

III- GIỚI THIỆU THƠ TRÍCH TỪ MỘT SỐ CÁC TẬP THƠ CỦA THẦY TUỆ SỸ

1. GIÁC MƠ TRƯỜNG SƠN: Tập thơ được Thầy sáng tác vào khoảng năm 1975-1980. NXB An Tiêm in lần thứ hai tại Sydney, Úc, cuối thu năm 2003. Những bài thơ được trích từ: <https://hoavouu.com/images/file/hwayOGAx0QgQA0dh/giacmotruongsơn-in.pdf>

HƯƠNG NGÀY CŨ

*Màu nắng xé ôi màu hương tóc cũ
Chiều tro vơ chiều dạt mây hôn tới
Trời viễn mộng đọa đầy đi mây thuở
Mộng kiều hùng hay muối mặn giữa
trùng khơi.*

MƯA CAO NGUYÊN

*1.
Một con én một đoạn đường lay lắt
Một đêm dài nghe thác đổ trên cao
Ta bước vội qua dòng sông biển biệt
Đợi mưa dầm trong cánh bướm xôn xao*
*2.
Bóng ma gọi tên người mỗi sáng
Từng ngày qua từng tiếng vu vơ
Mưa xanh lên tóc huyền sương nặng
Trong giấc mơ lá dạt xa bờ.*
*3.
Người đứng mãi giữa lòng sông nhuộm nắng
Kể chuyện gì nơi ngày cũ xa xưa
Con bướm nhỏ đi về trong cánh mỏng
Nhưng về đâu một chiếc lá xa mùa*
*4.
Năm tháng vẫn như nụ cười trong mộng
Người mãi đi như nước chảy xa nguồn
Bờ bên lạ chút tự tình với bóng
Mây lạc loài ôi tóc cũ ngàn năm.*

KẾT TỪ

*Ngược xuôi nhớ nửa cung đàn
Ai đem quán trọ mà ngăn nẻo về.*

NHỮNG NĂM ANH ĐI

*Ngọn gió đưa anh đi mười năm phiêu lãng
Nhìn quê hương qua chứng tích điều tàn
Triều Đông Hải vẫn thì thầm cát trắng
Truyện tình người và nhịp thở Trường sơn*

*Mười năm nữa anh vẫn lăm lì phố thị
Yêu rừng sâu nên khôe mắt rụng rụng
Tay anh với trời cao chim chiều rù rì
Đời lênh đênh thu cánh nhỏ bên đường*

*Mười năm sau anh băng rừng vượt suối
Tìm quê hương trên vết máu đồng hoang
Chiều khói nhạt như hồn ai còn hận tui
Từng con sông từng huyết lệ lan tràn.*

*Mười năm đó anh quên mình sậy yếu
Đôi vai gầy từ thuở dựng quê hương
Anh cúi xuống nghe núi rừng hợp tấu
Bản tình ca vô tận của Đông phương*
*Và ngày ấy anh trở về phố cũ
Giữa con đường còn rợp khói tang thương
Trong mắt biếc mang nỗi hờn thiên cổ
Vẫn chân tình như mưa lũ biển cương.*
N.Tr. 4 - 1975

TIẾNG NHẠC VỌNG

*Ta nhớ mãi ngày Đông tràn rượu ngọt
Ngày hội mùa ma quỷ khóc chơi vơi
Trưa phố thị nhạc buồn loang nắng nhạt
Chim hư vô đầy mắt động ngân khơi*
*Đầy khúc nhạc đưa hồn lên màu đỏ
Bước luân hồi chen chúc cọng lau xanh
Xô đầy mãi sóng vàng không bến đỗ
Trôi lênh đênh ma quỷ rắc tro tàn.*
*Vẫn khúc điệu tự ngàn xưa âm khói
Ép thời gian thành rượu máu trong xanh
Rượu không nhạt mà thiên tài thêm cát bụi
Thì ân tình ngây ngất cõi mong manh*
*Ôi tiết nhịp thiên tài hay quỷ mị
Xô hồn ta lão đảo giữa tường cao
Trưa dài lắm ta luân hồi vô thủy
Đôi hình hài con mắt vẫn đầy Sao.
Trại giam X.4 Sài gòn 79*

KHUNG TRỜI CŨ

*Đôi mắt ướt tuổi vàng cung trời hội cũ
Áo màu xanh không xanh mãi trên đồi hoang
Phút vội vã bỗng thấy mình du thủ
Thấp đèn khuya ngồi kể chuyện trắng tàn*
*Từ núi lạnh đến biển im muôn thuở
Đỉnh đá này và hạt muối đó chưa tan
Cười với nắng một ngày sao chóng thế
Nay mùa đông mai mùa hạ buồn chẳng*
*Đém tóc bạc tuổi đời chưa đủ
Bụi đường dài gót mồi đi quanh
Giờ ngó lại bốn vách tường ủ rù
Suối rừng xa ngược nước xuôi ngàn.*

Bùi Giảng đã nhận định bài thơ này năm1969, lúc ấy bài có tên là Không Đề.: ...Nhưng ai có ngờ đâu nhà sư kín đáo e dè kia, không hề bao giờ có vương lụy, lại còn mang một nguồn thơ Việt phi phạm? Một bài thơ "Không đề" của ông đủ khiến ta khiếp vía mất ăn mất ngủ: ... *Giờ ngó lại bốn vách tường ủ rù/ Suối nguồn xa/ Ngược nước/ Xuôi ngàn.* Bài thơ dừng lại. Dư âm bất tuyệt kéo dài trong đêm lữ thứ khép mình trong bốn bức tường với nhạt nhòa ủ rù ngục tù. Chỉ một bài thơ, Tuệ Sỹ đã trùm lấp hết chân trời mới cũ Đường Thi Trung Hoa tới Siêu Thực Tây Phương. Hết trích (<https://giacngo.vn/bui-giang-viet-ve-tho-tue-sy-post16789.html>)

TÔI VẪN ĐỢI

*Tôi vẫn đợi những đêm xanh khắc khoải
Màu xanh xao trong tiếng khóc ven rừng
Trong bóng tối hận thù tha thiết mãi
Một vì sao bên bờ miệng rụng rụng*

Tiếp *THƠ* trang B5

Tôi vẫn đợi những đêm đen lặng gió
Màu đen huyền ánh mắt tự ngàn xưa
Nhìn hun hút cho dài thêm lịch sử
Dài con sông tràn máu lệ quê cha.

Tôi vẫn đợi suốt đời quên sóng vỗ
Quên những người xuôi ngược Thái Bình Dương
Người ở lại với bàn tay bạo Chúa
Cộng lau gầy trều nặng ánh tà dương.

Rồi trước mắt ngục tù thân bé bóng
Ngón tay nào gõ nhịp xuống tường rêu
Rồi khép lại hàng mi về cõi mộng
Như sương mai, như bóng chớp, mây chiều.

Sài Gòn 1978

Nhà văn Nguyễn Mộng Giác đã nhận định về bài thơ Tôi Vẫn Đợi như sau:
... tiếng gõ nhẹ của ngón tay lên tường rêu lạnh của ngục tối. Nó biểu trưng vì đó là một thứ âm thanh lặng lẽ, hoàn toàn trái ngược với tiếng sóng vỗ cuồn cuộn ào ào bên kia vách ngục. ... Đó không phải là loại âm thanh dành cho thánh giác, mà là âm thanh dành cho tri giác, tuệ giác. Âm thanh đó, tiếng gõ nhịp đó không phải do sức mạnh của bắp thịt, của bạo động nhằm xô ngã tường rêu phá đổ nhà ngục, nhưng lại có một sức mạnh tinh thần lớn lao để đưa con người vượt lên trên mọi thứ ngục tù: sức mạnh của giác ngộ, của tỉnh thức. Hết trích.
(<https://nguyenmonggiac.com/doc-lai-tho-tue-sy/>)

Nhà văn Viên Linh trong bài viết Tuệ Sỹ- Tù Đầy và Quê Nhà: “Bài thơ trên quả là Một lần định như sao ngàn đã định. Định từ một cái định của ngàn sao, của không hư. Cửa 14 năm tù đầy. Cho Quê Hương và Đạo Pháp.”
(<https://tuesy.net/tue-sy-tu-day-va-que-nha/>)

2. NGỤC TRUNG MỊ NGŨ: Tập thơ bằng chữ Hán, được Thầy sáng tác trong thời gian bị cầm tù (1979-1981& 1984-1988), do ni cô Tuệ Hạnh thu nhật lại và NXB Quảng Hương Tùng Thư xuất bản ngay sau khi Thầy bị tuyên án tử hình năm 1988. Tập thơ được dịch ra Việt ngữ bởi Thích Nguyên Hùng.
Thơ trích từ: <https://thuvienhoasen.org>

CÚNG DƯỜNG
*Phụng thờ ngục tù phạn
Cúng dường Tối Thắng Tôn
Thế gian trường huyết hận
Bình bát lệ vô ngôn*
Dịch:
Cúng Dường
*Dâng bát cơm tù phạm
Cúng dường Đấng Tối Cao
Nhân gian tràn máu hận
Bưng bát nước mắt trào.*

TRÁCH LUNG
*Trách lung do tự tại
Tân bộ nhược nhân du
Tiểu thoại độc cảnh hương
Không tiêu vĩnh nhật sầu*
Dịch:
Lông Hẹp
*Tự do trong lồng hẹp
Rảnh rỗi thả bước chơi
Nói cười riêng tiếng vọng
Tháng ngày tù/sầu dần vui!*

BIỆT CẨM PHÒNG
*Ngã cư không xứ nhất trùng thiên
Ngã giới hư vô chân cá thiên
Vô vật vô nhơn vô thậm sự
Tọa quan thiên nữ tán hoa miên*
Dịch:
Biệt Cẩm Phòng
*Ta ở riêng ta một vùng trời
Rỗng rang thiên định thiết thành thoi
Không người, không vật, không nhiều chuyện
Ngồi xem thiên nữ rải hoa chơi.*

TỰ VẤN
*Vấn dư hà cố tọa lao lung?
Dư chỉ khinh yên bán ngục khùng
Tâm cảnh tương trì kinh liễu mộng
Cổ giao già tỏa diện hư ngưng*
Dịch:
Tự Hỏi
*Hỏi anh sao ở chốn lao lung
Anh chỉ khời mây vương ngục cùng
Tâm cảnh đôi co tan khách mộng*

Nên mang cùm xích ngó lao chung.

3. TĨNH THẤT: (2000-2001) Gồm 32 bài.
Vài bài thơ trích từ <https://www.thivien.net>

Bài số 2.
*Đến đi vô ngựa mơ hồ
Dấu rêu còn đọng trên bờ mi xanh*
Bài số 3.
*Nghìn năm trước lên núi
Nghìn năm sau xuống lầu
Hạt cài tròn con mắt
Dấu chân người ở đâu?*
Bài số 5.
*Lon sưa bỏ nằm im bên chợ
Con chó lạc đến vô nhịp
trời mưa
Tôi lang thang đi tìm cộng cổ
Nó nhìn tôi vô tư*
Bài số 9.
*Nghe luyến tiếc như sao trời mơ ngủ
Đêm mênh mộng để lạc lối phù sinh
Ánh điện đường vẫn nhìn trơ cửa sổ
Ngày mai đi ta về lại bình minh*
Bài số 12.
*Một hai ba những ngày quên lãng
Tôi vui đâu trong lớp khói mù
Khói và bụi chen nhau thành tư tưởng
Nhưng bụi đường lêu lổng bén thâm u*
Bài số 15.
*Con trâu trắng thân thờ góc phố
Nổi hoai hương nhơ mãi nhúm trắng mòn
Đám sê lạnh gât gù trên mái đồ
Sương chiều rơi có thấy lạnh nhiều hơn?
Một chuỗi rần rinh mờ trong hẻm nhỏ
Không bụi đường đâu có chỗ đi hoang?*

Bài số 16.
*Bứt cộng cổ
Đo bóng thời gian
Dài mệnh mang*
Bài số 23.
*Hoang vu
Côn cát chấy
Trắng mù*
*Hoang vu
Côn cát
Trắng mù*
*Cỏ cây mộng mị
Cỏ đổ nước non*

Bài số 24.
*Người đi đâu bóng hình mòn mỏi
Nẻo tới lui còn dấu nhạ mờ
Đường lịch sử
Bốn nghìn năm dọn sóng
Để người đi không hẹn bến bờ*
Bài số 28.
*Ơ kia, nắng đỏ hiên chùa
Trắng non rõ máu qua mùa mẫn tang
Áo thấy bạc thếp bụi đường
Khói rêu ố nhạ vách tường dựng kinh*
Bài số 29.
*Người không vui, ta đi về làm ruộng
Gieo gió xuân chờ đợi mưa hè
Nghe cóc nhái gọi dồn khe suối
Biết khi nào phố chợ chắn bờ đê
Mùng 1 tháng Giêng*

4. NHỮNG ĐIỆP KHÚC CHO DƯƠNG CẨM: (2008) Tập thơ gồm 23 bài. Bản dịch sang tiếng Pháp của Dominique de Miscault.
Một số bài thơ trích từ: <https://www.thivien.net>

#1
*Ta nhận chìm thời gian trong khóe mắt
Rời thời gian ừng đồ đêm thiêng
Đêm chợt thành mùa đông huyền hoặc
Cánh chim bạt ngàn từ quãng Vô biên.*
#3
*Trên dấu thăng âm đàn trầu nặng
Khóe môi in dấu hận nghìn trùng
Âm đàn đó chìm sâu ảo vọng
Nhịp tim ngừng trống trải thời gian*
*Thời gian ngưng mặt trời vết bóng
vẫn thời gian sợi khói buồng chùng
Anh đi mãi thêm rêu vơi mộng
Bờ nắng mòn cỏ dại ven sông.*

#7
*Chung trà đã lịm khói
Hàng chữ vẫn nổi dài
Thế sự chum hoa đại
Ủ mờ con mắt cay.*
#11
*Về mùa hạ chợt về thành phố
Khóm cây già che nắng hoang lương
Đám bụi trắng cuốn lên đầu ngõ
Trên phim đàn lặng lẽ tàn hương
Tiếng ve dội lẫn tàn nốt nhỏ
Khóc mùa hè mà khô cả đại dương.*

#12
*Đạo sỹ soi hình bên suối
Quên đâu con mắt giữa đêm
Vội bước gấp ghềnh khe núi
Vội mòn triển đá chân chim.*
#14
*Đêm sụp xuống
Bóng dôn một phương
Lạnh toát âm đàn xao động
Trái tim vô nhịp dị thường.*
*Ngoài biên cương
Cây cao chói đỏ
Chiến bịnh già cổ mộ
Nắng tắt chiến trường
Giọt máu quạnh hơi sương.*

#18
*Tiếng xe đùa qua ngõ
Cảnh nguyệt quê rừng mình
Hương tan trên dấu lặng
Giai điệu tròn lung linh.*
#19
*Bóng cỏ rơi, giạt mình sừng sốt.
Mặt đất rung, Ma Quỷ rộn phương trời.
Chút hơi thở mong manh trên dấu lặng.
Đêm huyền vi, giai điệu không lời.*

#20
*Theo chân kiến
luồn qua cụm cỏ
Bóng âm u
thế giới chấp chùng
Quãng im lặng
Nghe mùi đất thờ.*

#23
*Giăng mộ cổ
mưa chiều hoen ngán lệ
Bóng điêu tàn
huyền sử đứng trơ vơ
Sương thấm lạnh
làn vai hồn nguyệt quế
Ôm tượng đài
yêu suốt cõi hoang sơ.*

5. THIÊN LÝ ĐỘC HÀNH: (2011) Thơ, được Thầy sáng tác năm 2011, Nxb Văn Học Press liên kết Culture Art Education Exchange Resource, xuất bản 12/ 2020.
Theo tu sĩ Hạnh Viên: ...Thầy để lại lời nhắn: “Tôi đi lang thang theo đám mây trôi, phương trời vô định. Bờ sông, hóc núi, đầu cũng là chỗ vui thầy. Một chút duyên còn ràng buộc thì còn có cơ hội ngộ, đời này hoặc đời sau. Thị ngạn am vô trụ xứ.” Thiên Lý Độc Hành, chuỗi thơ 13 bài, hình thành sau chuyến đi ấy. Nó mở đầu bằng sự trở về, và kết thúc bằng lời gởi gắm một bước chân khác lên đường. Đi cho hết con đường thăm thẳm nhân sinh trường mộng... Hết trích. (<https://tuesy.net/noi-got-thien-ly-doc-hanh/>)

“Bước đi nghe cỏ động
Đi mãi thành tâm không
Hun hút rừng như mộng
Chập chùng mây khói trông”
1.
*Ta về một cõi tâm không
Vẫn nghe quá khứ ngập trong nắng tàn
Còn yêu một thuở đi hoang
Thu trong đáy mắt sao ngàn nĩa khuya.*
2.
*Ta đi dẫm nắng bên đèo
Nghe đầu hôn cỏ rù theo bóng chiều
Nguyên sơ là dáng yêu kiều
Bóng đầu đảo lộn tịch liêu bến bờ
Còn đây góc núi trơ vơ
Nghìn năm ta mãi đứng chờ đỉnh cao*
3.
*Bên đèo khuất miếu cô hồn
Lung trời ảo ảnh chập chờn hoa đăng
Cây già bóng tối bỏ lan
Ta ôm cỏ dại mơ màng chiêm bao*
4.
*Đã mấy nghìn năm đợi mỗi mòn
Bóng người cô độc dẫm hoàng hôn
Bờ ta hôn đã phơi màu nắng
Ôm trọn bờ lau kín nỗi buồn*
5.
*Từ thuở hồng hoang ta ở đâu
Quanh ta cây lá đã thay màu
Chợt nghe xao xuyến từng hơi thở
Thấp thoáng hồn ai trong khóm lau*

6.
*Trên đỉnh đèo cao bát ngát trông
Rừng, mây, xanh, ngát tạnh, vô cùng,
Từ ta trải áo đường mưa bụi
Tương thấy tiền thân trên bến không*
7.
*Khi về ngà nón chào nhau
Bên đèo còn hẹn rừng lau đợi chờ
Trầm luân từ buổi ban sơ
Thân sau ta vẫn bơ vơ bụi đường*
8.
*Bóng tối sập mưa rừng tuôn thác đổ
Đường chênh vênh vách đá dọa nghiêng
nghiêng trời
Ta lâm lũ bóng ma tròn thế kỷ
Rủ nhau đi cùng tận cõi luân hồi
Khấp phổ thị ngày xưa ta ruỗi ngựa
Ngang qua đây mạ quý khác thành bày
Lên hay xuống mắt mù theo nước lũ
Dẫm bàn chân lẫn cát sỏi cùng trôi
Rồi ngã xuống nghe suối tràn ngập máu
Thân là thân cỏ lá gập ghềnh xuôi
Chờ mưa tạnh ta trải trắng làm chiếu
Nghìn năm sau hoa trắng trở trên đời*
9.
*Gởi lại tình yêu ngọn cỏ rừng
Ta về phố thị bởi tình chung
Trao đời hương nhụy phơi hồn đá
Thăm thăm mù khơi sương mấy từng*
10.
*Một thời thân đã cuội
Nắng chảy dọc theo suối
Cộng lau già trầm ngâm
Hỏi người bao nhiêu tuổi*
11.
*Bước đi nghe cỏ động
Đi mãi thành tâm không
Hun hút rừng như mộng
Chập chùng mây khói trông*
12.
*Thân tiếp theo thân ngày tiếp ngày
Mù trong dư ảnh lá rừng bay
Đôi theo lối cũ bên triền đá
Sao vẫn còn in dấu lạc loài*
13.
*Khi về anh nhớ cài quai nón
Mưa lạnh đèo cao không cỡi người*

Hạnh Viên viết: Hai câu kết đề ta đóng lại tập thơ mà không đóng lại được những tâm tình khắc khoải, tương diệu trước một vệt nắng chiều hay một ánh sao xa lay lắt cuối trời. Lời nhắn nhủ ân cần không phải là sự êm đềm khép lại cánh cổng vườn nhà sau khi người con đã trở về, nó mở ra lối sau chỉ về một phương trời miên man cô tịch... Hết trích.(<https://tuesy.net/noi-got-thien-ly-doc-hanh/>)

6- NHỮNG BÀI THƠ RỜI TRÍCH TỪ TẬP CHỈ KHỞI HÀNH, SỐ THÁNG 5, NĂM 2004

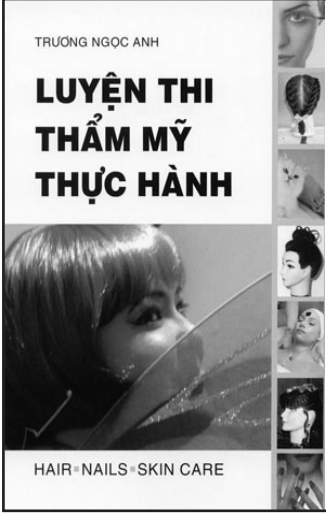
1.
*Xa rồi sóng bạc vỗ ghềnh cao;
Suối nhỏ còn không?
Đêm nhuộm màu.
Một cõi Vĩnh Hằng thu giọt nắng,
Nghe tình du tử chợt xôn xao*
2.
*Hai mươi năm u hoài
Trong tiếng gà lạc loài
Từng cơn ho rũ rượi
Những đoạn đường lưu đầy
Gà gáy, đầu cô thôn?
Lao đao mấy dặm hồn.
U ẩn tường vôi xám,
Dấu tay năng gặm mòn.*
3.
*Cơn ho lại kéo dài
Cổ xe đang rêu rã
Còn một chút gì đây
Sầu con ôm cuồng lá*
4.
*Nửa đêm chợt giấc, rù cơn ho.
Mây trắng bông bênh trôi đầy hồ.
Xa lắm, sông dài từ thuở ấy;
Bóng người lữ khách tựa cây khô.
Tuệ Sỹ*

DI NGÔN THẦY TUỆ SỸ VIẾT CHO ĐỆ TỬ:

...Nhẫn nhịn đời nhưng không để cho quyền lực đen tối của đời sai sử. Tùy thuận thế gian, nhưng không tự đánh chìm trong vòng xoáy ô trước của thế gian. Các con hãy tự rèn luyện cho mình một tín tâm bất hoại; một đức tính dũng mãnh vô úy; nỗ lực tự huấn tập trí tuệ bằng văn, tự, tu để nhìn rõ sự tướng chân nguy, để thấy và biết rõ mình đang ở đâu, đang đi về đâu; không nhắm mắt phóng mắt theo cổ xe lông lẩy bên ngoài nhưng rệu rã bên trong, đang lao xuống dốc dài không định hướng... Hết trích.

TRƯƠNG NGOC ANH

LUYỆN THI THẨM MỸ THỰC HÀNH

HAIR • NAILS • SKIN CARE

LUYỆN THI THẨM MỸ THỰC HÀNH

HAIR & NAILS & SKIN CARE

Tác giả
Ngọc Anh

GIÁ: \$18

Gởi ngân phiếu mua sách: Bảo Xuân & Ngọc Anh
11121 Mac Murray St.
Garden Grove, CA 92841

Luật Sư
NGUYỄN QUỐC LÂN

Tổ Hợp Luật Sư
NGUYỄN QUỐC LÂN & ASSOCIATES
Chuyên Môn:
Di Trú, Hình Sự, Thương Mại, Gia Đình, Tai Nạn.
Bảo Hiểm (Bad Faith) & Kế Hoạch Gia Sản.

9141 Bolsa Ave., Suite 303, Westminster, CA 92863
(Trong khu Cathay Bank và tiệm vàng Kiều Hạnh)

Tel: 714. 891.1901 Web: www.vietlaw.com

ĐÀI LOAN – MÃ LỰC NGOÀI TÂM CƯỜNG

Taiwan đang sống trong một giai đoạn phồn thịnh hiếm có, nhưng ẩn sau những con số đẹp đẽ ấy là một chuỗi mắt cân đối khiến giới kinh tế phải giật mình. Xét theo sức mua, thu nhập bình quân đầu người của Taiwan đã vượt cả Úc, Đức và Nhật. Nhưng theo Big Mac Index của The Economist, Taiwan lại sở hữu đồng tiền bị định giá thấp nhất thế giới. Ngân Hàng Trung Ương Taiwan (CBC) đang đứng trước một thế khó: những chính sách giúp đưa nền kinh tế lên đỉnh cao nay lại trở thành gánh nặng khó bền vững.

Thoạt nhìn, mọi thứ gần như hoàn hảo. Thế giới đang mua chip máy tính của Taiwan nhanh đến mức TSMC và các hãng nội địa không kịp sản xuất. Xuất cảng chip và máy chủ đã tăng ba lần trong năm năm qua, đẩy thặng dư thương mại lên mức kỷ lục: riêng tháng 10, Taiwan đạt 22.6 tỉ Mỹ kim, tương đương 31% GDP nếu tính theo nhịp độ năm. Thặng dư tài khoản vãng lai cũng phình to, đạt 16% GDP từ đầu năm đến nay, so với mức 10% của thập niên 2010.

Thông thường, khi xuất cảng tăng mạnh, đồng tiền

sẽ lên giá. Sự lên giá ấy có thể gây hại cho những ngành không hưởng lợi từ xuất cảng, nên từ nhiều thập niên qua, CBC đã cố giữ đồng Taiwan thấp bằng cách bán Taiwan dollars để mua Mỹ kim. Biện pháp này giúp hàng hóa Taiwan cạnh tranh hơn, nhưng kéo theo những hệ quả lớn: dự trữ ngoại tệ phình ra, tài khoản vãng lai lệch hẳn về một phía, giá nhà tăng chóng mặt. Các lệch lạc ấy tích tụ suốt nhiều thập niên và nay đều vượt xa những quốc gia có mô hình tương tự.

Một số nhà phân tích gọi tình trạng này là “Taiwanese disease” hay “Formosan flu”: khi việc cố giữ đồng tiền rẻ để bảo vệ xuất cảng khiến toàn bộ nền kinh tế chịu sức ép.

Giá trị đồng Taiwan là biểu hiện rõ nhất của căn bệnh. Big Mac Index cho thấy một chiếc Big Mac ở Taiwan, khi quy đổi ra Mỹ kim, rẻ hơn ở Mỹ tới 56%. Sau khi điều chỉnh theo mức giàu có tương đối, The Economist ước tính đồng Taiwan đang bị định giá thấp 55% — đứng đầu trong số 53 đồng tiền được khảo sát.

Những mô hình phức tạp

hơn cũng cho kết luận tương tự. Chỉ số của William Cline thuộc Peterson Institute cho thấy từ 2008 đến nay, đồng Taiwan thấp hơn mức “cân bằng cơ bản” khoảng 24%.

Ngân Hàng Trung Ương Đài Loan CBC phủ nhận việc can thiệp để đề giá tiền tệ, nói rằng chỉ “đi ngược chiều gió” để giảm dao động. Nhưng con số dự trữ ngoại tệ đã nói khác: từ 90 tỉ Mỹ kim năm 1998, tương đương 32% GDP, lên 600 tỉ Mỹ kim hiện nay, tương đương 72% GDP.

Thặng dư tài khoản vãng lai của Taiwan cũng không lồ, đặt ra câu hỏi vì sao người Taiwan tiết kiệm nhiều đến vậy. Đầu tư nội địa không thấp, dân số già nhanh nhưng không khác biệt nhiều với Nam Hàn, và xuất cảng chip dù bùng nổ năm năm qua cũng không giải thích được đà tăng suốt 25 năm.

Tỷ lệ tiết kiệm của Taiwan nay đạt 39% GDP, gần bằng Trung Hoa lục địa. Ngược lại, tiêu thụ tư nhân chỉ còn 45% GDP, thấp hơn mọi nước giàu và gần với mô hình của Trung Hoa.

CBC bị chỉ trích vì đánh đổi mức sống của người dân để giữ xuất cảng. Đồng tiền yếu giúp hàng xuất cảng hưởng lợi, nhưng gây hại cho người tiêu dùng vốn phụ thuộc hoàn toàn vào thực phẩm và nhiên liệu nhập cảng. Năng suất lao động đã tăng gấp đôi từ 1998, nhưng lương không tăng tương ứng. Chi phí lao động trên mỗi đơn vị sản lượng giảm 25%. Cùng lúc đó, giá nhà tăng hơn bốn lần từ năm 1998, đẩy tỷ lệ nhà giá trên thu nhập tại Taipei lên mức 16 — cao hơn London, New York và Seoul.

Ngân hàng trung ương in thêm tiền Taiwan để mua Mỹ kim, khiến hệ thống tràn ngập tiền rẻ. Lãi vay mua nhà chỉ khoảng 2% suốt hai thập niên qua, so với 8% năm 1998. CBC cố hút bớt tiền ra khỏi hệ thống bằng các chứng chỉ tiền gửi, nhưng chỉ thành công một phần. Kết quả: giá nhà leo thang không ngừng.

Ngoài ra, hệ thống bảo hiểm nhân thọ cũng trở thành ổ rủi ro. Người Taiwan rất chuộng bảo

Đồng tiền Đài Loan bị định giá thấp, thặng dư thương mại và dự trữ ngoại tệ tăng cao. (Minh họa do ChatGPT thực hiện)

hiểm; mỗi người có trung bình hơn hai hợp đồng. Các hãng bảo hiểm đem tiền tiết kiệm của dân đầu tư ra nước ngoài, chủ yếu vào trái phiếu Mỹ. Khoản đầu tư ngoại tệ ấy nay gấp 700 tỉ Mỹ kim, trong khi họ đã cam kết với người gửi tổng cộng 960 tỉ Mỹ kim bằng Taiwan dollars. CBC giúp họ phòng ngừa rủi ro bằng các hợp đồng hoán đổi ngoại tệ trị giá 77 tỉ Mỹ kim, nhưng không thể loại bỏ rủi ro hoàn toàn. Một cú tăng giá mạnh của đồng Taiwan có thể làm giá trị tài sản ngoại tệ sụt giảm, khiến các hãng bảo hiểm mất khả năng chi trả. Với mức rủi ro chưa phòng ngừa được lên đến 200 tỉ Mỹ kim — bằng một phần tư GDP — họ nay quá lớn để có thể đề mặc phá sản.

CBC không hành xử vô cớ. Taiwan không là thành viên IMF và mang nỗi lo an ninh thường trực do sức ép từ Trung Hoa lục địa. Dự trữ ngoại tệ lớn là tấm đệm cho cả khủng hoảng tài chính lẫn chiến tranh. Taiwan từng thoát khủng hoảng tài chính châu Á

năm 1997 một cách nhẹ nhàng; điều đó khiến CBC tin rằng chiến lược giữ đồng tiền yếu là đúng.

Song chính sách ấy tạo nên nhóm quyền lợi mạnh. Các hãng xuất cảng phản đối việc để đồng Taiwan lên giá, đặc biệt là các hãng công nghệ thấp vốn chiếm 70% việc làm trong sản xuất. Ngay cả TSMC cũng chịu thiệt: mỗi 1% đồng Taiwan lên giá làm biên lợi nhuận giảm 0.4 điểm phần trăm. Giới chính trị, vì gắn chặt với ngành xuất cảng, tỏ ra đồng cảm.

CBC còn có tiếng nói mạnh trong chính quyền: năm 2023, lợi nhuận chuyển cho ngân sách chiếm 6% thu nhập nhà nước, có năm lên đến 15%. Hai đời thống đốc nổi tiếng, Perng Fai-nan và Yang Chin-long, năm ảnh hưởng lớn, thường trực tiếp phản nản với cấp trên của những người dám chỉ trích. Một số cựu lãnh đạo CBC mô tả cơ quan này như bộ máy quyền lực nói dài từ thời thiết quân luật.

CBC bác bỏ mọi chỉ trích, tin rằng thành tích inh tế đã

nói đủ. Nhưng sức ép bên ngoài có thể buộc họ phải thay đổi. Trong tháng 5, chỉ một tin đồn rằng phía Hoa Kỳ yêu cầu Taiwan để đồng tiền lên giá đã khiến đồng Taiwan tăng 9% trong hai ngày. Taiwan đến nay vẫn chưa đạt thỏa thuận thương mại với chính quyền mới của Mỹ, khác với Trung Hoa lục địa, Nhật và Nam Hàn. Giá trị đồng Taiwan chắc chắn sẽ là một điểm nghẽn trong đàm phán.

Trong khi đó, nhu cầu toàn cầu đối với chip Taiwan tiếp tục tăng, kéo thặng dư thương mại lên cao hơn nữa, tạo áp lực buộc đồng tiền phải mạnh lên. Điều này khiến rủi ro trong hệ thống bảo hiểm càng lớn, và có thể gây khó chịu cho giới thương thuyết Hoa Kỳ.

Chính sách giữ đồng Taiwan yếu từng giúp Taiwan trở nên giàu mạnh. Nhưng càng về sau, nó càng trở thành điều khó duy trì.

VB tóm lược

Nguồn: The Economist, “Taiwan’s amazing economic achievements are yielding alarming strains”, 13/11/2025.

Ảnh của Gayatri Malhotra từ Unsplash.

GIAM PHỤ NỮ? CẤM IUD? SOUTH CAROLINA XÉT DỰ LUẬT PHÁ THAI GẮT NHẤT NƯỚC MỸ

South Carolina đang cứu xét một dự luật phá thai bị xem là nghiệt ngã nhất toàn quốc. Văn bản cấm phá thai trong mọi trường hợp trừ khi nguy đến sinh mạng người mẹ, và áp mức án có thể lên tới ba mươi năm tù cho phụ nữ phá thai lần người hỗ trợ. Dự luật đồng thời hình sự hóa nhiều phương thức ngừa thai như vòng IUD, siết chặt thụ tinh ống nghiệm, và buộc bác sĩ tránh đề cập việc phá thai hợp pháp ở các tiểu bang khác. Bài của Jeffrey Collins, Los Angeles Times, ngày 16 tháng 11 năm 2025.

Luật hiện hành chỉ cho phép phá thai trước khi có hoạt động tim thai, tức khoảng sáu tuần, khi nhiều phụ nữ còn chưa biết mình mang thai. Nhưng dự luật mới xóa luôn ngoại lệ cho nạn nhân bị hãm hiếp hay loạn luân. Việc cung cấp thông tin phá thai có thể bị

quy là phạm pháp, khiến bác sĩ e ngại cả những cuộc trao đổi quen thuộc về ngừa thai, sảy thai hay thụ tinh ống nghiệm.

Bác sĩ sản phụ khoa Natalie Gregory cảnh báo rằng thông qua dự luật này sẽ biến phòng khám thành nơi chắt đầy rủi ro pháp lý, nơi những câu hỏi thường ngày của bệnh nhân cũng có thể dẫn bác sĩ vào vòng tố tụng. Bà cho rằng đây là sự can thiệp vượt giới hạn, làm xáo trộn toàn bộ sinh hoạt y khoa của tiểu bang.

Ngay trong giới chống phá thai, sự chia rẽ hiện rõ. South Carolina Citizens for Life tuyên bố không ủng hộ dự luật vì tin rằng phụ nữ phá thai cũng là nạn nhân. Trái lại, Equal Protection South Carolina khẳng định “phá thai là sát nhân” và đòi hình phạt tương xứng.

Giáo sư luật Mary Ziegler (UC Davis) nhận định sự rạn vỡ này bắt nguồn từ

nhiều năm vận động theo lối nói một đường làm một nẻo: gọi phá thai là sát nhân nhưng tránh đề cập hình phạt cho phụ nữ. Giữa lúc tranh luận xã hội trở nên gay gắt về những chuyện như hôn nhân đồng tính hay vai trò phụ nữ ngoài gia đình, những nhóm chủ trương đường lối cực đoan cảm thấy thuận tiện hơn để đưa ra các đề nghị vốn khó được chấp nhận trước đây.

Con đường lập pháp còn mờ mịt. Năm ngoái, một dự luật tương tự ở Hạ viện chỉ được điều trần rồi xếp lại. Ở Thượng viện, tương quan lực lượng cũng đối khác: chín nghị sĩ Cộng Hòa mới đắc cử sau khi luật sáu tuần có hiệu lực, và ba người trong số đó đã đánh bại ba nữ nghị sĩ Cộng Hòa từng được gọi là “Sister Senators”, nhóm đã chặn nỗ lực siết chặt hơn sau khi Roe bị bãi bỏ.

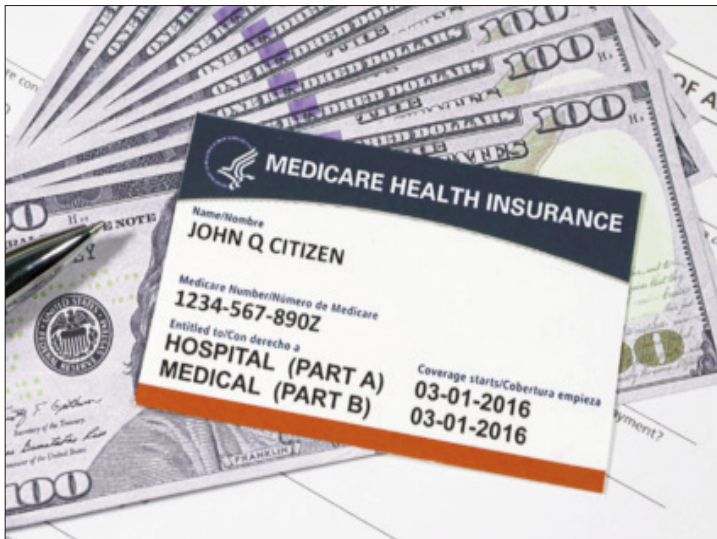
Thượng nghị sĩ Richard

Trung Tâm Medicare và Medicaid (CMS) vừa thông báo các thay đổi với Medicare Parts A và B trong năm 2026, giữa lúc mùa ghi danh (15/10–7/12) đang diễn ra trên toàn quốc.

Những điều chỉnh này xuất hiện trong bối cảnh chi phí chăm sóc sức khỏe tiếp tục tăng. Các kế hoạch bảo hiểm theo luật Affordable Care Act được dự báo tăng khoảng 20% khi các khoản tín dụng thuế mở rộng hết hạn. Bảo hiểm qua chủ hãng cũng dự kiến tăng hơn 6%. Lạm phát, chi phí nhân lực sau COVID-19, và nhu cầu dùng các thuốc GLP-1 như Ozempic hay Wegovy cho tiểu đường và giảm cân đều làm giá thành y tế đội cao.

Thay đổi đối với Medicare Part A

Part A bao gồm điều trị nội trú, cơ sở dưỡng lão, hospice, phục hồi chức năng và một số dịch vụ chăm sóc tại nhà. Năm 2026, mức khấu trừ và phần tiền người

Ảnh: istockphoto.com

bệnh phải chịu sẽ cao hơn:

- Khấu trừ cho 60 ngày đầu điều trị nội trú tăng từ 1.676 lên 1.736 Mỹ kim cho mỗi chu kỳ điều trị.
- Từ ngày 61 đến ngày 90 nằm viện, người bệnh phải trả 434 Mỹ kim mỗi ngày (năm 2025 là 419 Mỹ kim).
- Với các ngày “lifetime reserve” — số ngày nằm viện đặc biệt có giới hạn trong đời — phần tiền người bệnh phải chịu tăng lên 868 Mỹ kim mỗi ngày, thay cho 838 Mỹ kim.
- Trong cơ sở dưỡng lão, từ ngày 21 đến ngày 100 của giai đoạn điều trị phục hồi, người bệnh phải trả 217 Mỹ kim mỗi ngày, tăng so với 209,50 Mỹ kim của năm 2025.

Người có ít nhất 30 quý đóng thuế, hoặc vợ/chồng của người đủ điều kiện đó, sẽ trả mức premium giảm là 311 Mỹ kim/tháng. Những ai không đủ quý hoặc người tàn tật đã hết

các quyền lợi khác phải trả premium toàn phần 565 Mỹ kim/tháng, tăng 47 Mỹ kim so với năm trước.

Thay đổi đối với Medicare Part B

Part B áp dụng cho khám bác sĩ, điều trị ngoại trú, thiết bị y khoa, một số dịch vụ chăm sóc tại nhà và các dịch vụ không thuộc Part A. Năm 2026:

- Premium tiêu chuẩn tăng lên 202,90 Mỹ kim/tháng, thay cho mức 185 Mỹ kim của năm 2025.
 - Khấu trừ hằng năm tăng từ 257 lên 283 Mỹ kim.
- Phí Part B vẫn dựa trên lợi tức như từ năm 2007. Người khai thuế cá nhân với lợi tức điều chỉnh từ 109.000 Mỹ kim trở xuống trả mức tiêu chuẩn. Những người lợi tức cao hơn phải trả nhiều hơn, với mức tối đa 689,90 Mỹ kim/tháng cho lợi tức từ 500.000 Mỹ kim trở lên.

California có ý nghĩa to lớn trong lòng chúng tôi.

Nhưng quan trọng nhất đối với chúng tôi chính là bạn, những người sống tại nơi đây.

Bạn từng ngày góp phần xây dựng California với đôi bàn tay, tiếng nói và những truyền thống đáng trân trọng của mình.

Bạn xứng đáng được bảo vệ, chăm sóc, và có được nền y tế làm việc vì bạn.

Một nền y tế không khiến bạn phải chọn giữa đi khám bác sĩ hay trả tiền thuê nhà, và khác biệt ngôn ngữ không còn là rào cản.

Hiểu được điều đó, Covered California sẽ luôn bên cạnh hỗ trợ bạn.

Hãy để chúng tôi giải thích những điều khoản khó hiểu bằng ngôn ngữ của bạn, để bạn có thể tiếp cận các dịch vụ chăm sóc sức khỏe dễ dàng hơn.

Chúng tôi không phải công ty bảo hiểm, chúng tôi không làm lợi cho cổ đông.

Người duy nhất chúng tôi phục vụ chính là bạn, là người dân California.

Vì sức khỏe
của người dân
California

CoveredCA.com/Vietnamese | 1.800.652.9528

\$1 TRIỆU TIỀN MẶT NGÀY LỄ & XỔ SỐ EASYPLAY®

MỖI THỨ BẢY TRONG THÁNG 12

THẮNG \$100,000 TIỀN MẶT, KÈM HÀNG TRĂM GIẢI THƯỞNG EASYPLAY

KIỂM VÉ SỐ TỪ NGÀY 1-27 THÁNG 12

PHẢI CÓ MẶT ĐỂ NHẬN THƯỞNG
QUÉT MÃ QR HOẶC ĐẾN THE CLUB ĐỂ BIẾT THÊM CHI TIẾT

PECHANGA
RESORT CASINO

877.711.2WIN | PECHANGA.COM | 45000 PECHANGA PARKWAY | I-15 | TEMECULA

Ban quản lý dành toàn quyền. Phải từ 21 tuổi trở lên mới được đánh bạc.
Đường Dây Giúp Đỡ Bệnh Đam Mê Cờ Bạc 1.800.GAMBLER.